

Natura 2000 fenntartási terv

Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Kecskemét

2016.

Készítette:

Kiss Imre

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság

Tartalomjegyzék

I. I. NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV.....	5
1. A TERÜLET AZONOSÍTÓ ADATAI.....	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód.....	6
1.3. Kiterjedés.....	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások	7
2. VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK	8
3. KEZELÉSI FELADATOK MEGHATÁROZÁSA	12
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	12
3.2. Kezelési javaslatok	14
3.2.1. Élőhelyek kezelése	14
3.2.2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok.....	19
3.2.3. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	47
3.2.4. Fajvédelmi intézkedések	48
3.2.5. Kutatás, monitorozás	48
3.2.6. Mellékletek.....	50
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	59
3.3.1. Agrártámogatások	59
3.3.2. Pályázatok	70
3.3.3. Egyéb.....	70
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	71
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	71
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	71
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	80
II. A NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV KÉSZÍTÉSÉT MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ	81
1. A TERVEZÉSI TERÜLET ALAPÁLLAPOT JELLEMZÉSE	82
1.1. Környezeti adottságok.....	82
1.1.1.Éghajlati adottságok	82
1.1.2. Vízrajzi adottságok.....	82

1.1.3. Talajtani adottságok.....	82
1.2. Természeti adottságok.....	83
1.2.1. A tervezési területen előforduló, közösségi jelentőségű élőhelyek.....	85
1.2.2. A tervezési területen előforduló, közösségi jelentőségű növényfajok.....	89
1.2.3. A tervezési területen előforduló, közösségi jelentőségű állatfajok	90
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	92
1.3. Területhasználat.....	93
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás	93
1.3.2. Tulajdoni viszonyok	93
1.3.3. Területhasználat és kezelés.....	94
2. Felhasznált irodalom	97
III. TÉRKÉPEK.....	98

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. **Név:** Fülöpházi homokbuckák kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (KjTT)

1.2. **Azonosító:** HUKN20011.

1.3. **Kiterjedés:** 2117,130 ha.

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91N0*Pannon homoki borókás-nyárasok (*Junipero-Populetum albae*)
 - 1530* Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
 - 6260* Pannon homoki gyepek
- *-kiemelt jelentőségű

1.4.2. Jelölő fajok

- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)
- kiskécskű aszat (*Cirsium brachycephalum*)

* kiemelt jelentőségű közösségi jelentőségű élőhely/faj

1.5. Érintett települések és ingatlanok

Bács-Kiskun-megye: Fülöpháza, Fülöpszállás, Kerekegyháza, Szabadszállás

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védeltségi kategóriák

A KjTT teljes területe átfedésben van a Fülöpházi homokbuckák elnevezésű országos jelentőségű védett természeti területtel. Amelyet az Országos Természetvédelmi Hivatal elnökének 1800/1974. számú határozatával létesített Kiskunsági Nemzeti Park védeltségének fenntartásáról szóló 134/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet jegyeztetett be.

A KjTT teljes területe átfedésben van a Nemzeti Ökológiai Hálózattal, melyben magterület besorolást kapott.

A KjTT teljes területe a Kiskunsági bioszféra-rezervátum részét képezi (a magyarországi bioszféra-rezervátumokról szóló 7/2007. (III.22.) KvVM rendelet és a bioszféra-rezervátumokról szóló 9/2007. (K.V.Ért.4.) KvVM utasítás).

1.7. Tervezési és egyéb előírások

a) Természetvédelmi kezelési terv

A területet érintő természetvédelmi kezelési terv nem készült.

b) Településrendezési tervek

- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről;
- Bács-Kiskun megye területrendezési terve – 19/2011. (XI. 29.) önkormányzati rendelet;
- Fülöpháza, 8/2011. (VI. 24.) Kt. rendelettel jóváhagyott Helyi Építési Szabályzat
- Szabadszállás, Szabadszállás Városi Önkormányzat 20/2006.(VIII.28.) rendelete a helyi építési szabályokról
- Kerekegyháza, Kerekegyháza Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi építési szabályzatról szóló 25/2003. (XII.11.) önkormányzati rendelet
- Fülöpszállás: 57/2016. (X.27.) kt. számú határozattal jóváhagyott településszerkezeti terv. Fülöpszállás Község Önkormányzata Képviselő-testületének 14/2016. (XI.4.) önkormányzati rendelete a helyi építési szabályzatról.

c) Körzeti erdőterv és üzemterv

- Kecskeméti erdőtervezési körzet BKG/001/2984-1/2015. ügyiratszámú hivatalból kiadott erdőterv határozat. Érvényes: 2024.12.31.

d) Körzeti vadgazdálkodási terv és üzemterv

- A vadgazdálkodási tájegységekről szóló 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján a 302 kódszámú, Észak-Bács-Kiskuni Vadgazdálkodási tájegységbe tartozik. Új vadgazdálkodási üzemtervekkel a tájegység még nem rendelkezik.
- Fülöpházi VT 03-601250-302
- Dózsa VT 03-601150-302
- Izsáki Hubertus VT 03-602550-302
- Érintőleges a Helvécia-Köncsög VT-vel 03-602950-302

e) Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

- 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozat Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről.

1-10 Duna-völgyi főcsatorna alegység részvízgyűjtő gazdálkodási terve. Elfogadás dátuma: 2010.08.01. 2-20 Az alegységen belül: a Kiskunsági-Homokhát kistájhoz tartozik.(1042/2012. (II. 23.) Kormányhatározat, felülvizsgálat: 2015.12.22.).

A terv a Víz Keretirányelv keretében készült, melynek célja, hogy a felszíni és felszín alatti vizek jó állapotba kerüljenek 2015-ig. Amennyiben ezt a természeti és gazdasági lehetőségek nem teszik lehetővé 2015-ig, akkor a határidők a VKI által felkínált mentességek alapos indoklásával 2021-re, illetve 2027-re kitolhatók.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	L	5%	A kisleveles aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>) / a rossz időpontban, minimum 5 méter széles hagyássávok nélkül történő kaszálása gátolja a magászóró egyedek kifejlődését, a túl alacsony tarló szárítja a talajt, mely a megmaradó törzsrészek túlélését veszélyezteti. 6260 Pannon homoki gyepek/ A homoki gyepek állományát nem érinti csak a 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak állományára gyakorol hatást. A kaszálás miatt megváltozik a gyepek szerkezete, fajösszetétele. Továbbá megakadályozza a növényfajok egy részének termelését és kaszálás nyomán a növényzet fokozatosan elszegényedik a kaszálásra érzékeny fajok állománycsökkentése miatt.
A04	legeltetés	L	3%	91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok, 6260 Pannon homoki gyepek / a homoki gyepek rendszeres legeltetése megváltoztatja az érintett területek állapotát. Az optimálisnál magasabb legeltetési nyomás okán több felnyíló gyepterület keletkezik, mely invazív gyomok megtelepedésének, terjedésének kedvezhet.
A04.03	pásztorokodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	10-15%	A legeltetés teljes hiánya a homoki gyepek záródásához, valamint egyes fászfajok, mint pl. a fehér nyár (<i>Populus alba</i>) tömeges elszaporodását eredményezi. Csökken a pannon homoki gyepek jelölő élőhely kiterjedése, továbbá a legelő állatállomány jelenlétéhez kötött rovarvilágra is kedvezőtlenül hat. Azok visszaszorulása, rosszabb esetben eltűnése következik be. 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak esetében a legeltetés hiánya a mélyebben fekvő gyepterületek, szikes mocsarak zsiókásodását, nádasodását; a magasabb térszínek cserjésedését, inváziós fajok terjedését, a gyepek fajkészletének megváltozását, elszegényedését okozza.
A06	egyéves vagy évelő lágyszárú növénytermesztés	L	5%	A tervezési területen és annak közvetlen környezetében található szántókon alkalmazott biológiai és kémiai anyagok az öntözővízzel és a csapadékvízzel a mélyebben fekvő szikes területre jutnak, a 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak jelölő élőhely területére, veszélyt jelentve annak növény- és állatvilágára, gyorsítva a jelenlegi kiédesedési folyamatokat. A szennyezésre különösen érzékeny a vizes élőhelyekhez kötődő jelölőfaj, a vöröshasú unka (<i>Bombina orientalis</i>), dunai

				tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>).
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	5%	A tervezési területen és annak közvetlen környezetében található szántókon alkalmazott biológiai és kémiai anyagok az öntözővízzel és a csapadékvízzel a mélyebben fekvő szikes területre jutnak, a 1530 Pannon szikes sztyepek és mocsarak jelölő élőhely területére, veszélyt jelentve annak növény- és állatvilágára, gyorsítva a jelenlegi kiédesedési folyamatokat. A szennyezésre különösen érzékeny a vizes élőhelyekhez kötődő jelölőfaj, a vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>).
A08	trágyázás	L	5%	A tervezési területen és annak közvetlen környezetében található szántókon alkalmazott biológiai és kémiai anyagok az öntözővízzel és a csapadékvízzel a mélyebben fekvő szikes területre jutnak, a 1530 Pannon szikes sztyepek és mocsarak jelölő élőhely területére, veszélyt jelentve annak növény- és állatvilágára, gyorsítva a jelenlegi kiédesedési folyamatokat. A szennyezésre különösen érzékeny a vizes élőhelyekhez kötődő jelölőfaj, a vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>).
B02	erdőgazdálkodás (beleértve az ültetvényeket is)	M	10%	91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok, 6260 Pannon homoki gyepek / a homoki területeket faültetvény telepítéssel kívánták hasznosítani, az így létrejött „erdők” az eredeti vegetáció kiterjedését térfoglalásukkal csökkentik, továbbá a megnövekedett evapotranszspiráció (a növényzet és a talaj együttes párolgása) miatt a területen tovább növelik a vízhiányt. Ez a klimatikus változások, valamint a vízelvezetés mellett az egyik legnagyobb veszélyeztető tényező a jelölő fajokra és élőhelyekre.
B02	erdőgazdálkodás (beleértve az ültetvényeket is)	M	10%	91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok, 6260 Pannon homoki gyepek / Ezen faállományok zavaró hatásai eredményeként foglalnak egyre nagyobb területet az inváziós növények.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	30-40%	91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok, 6260 Pannon homoki gyepek / Elsősorban a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) terjedése jelent gondot, de jelentős a bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>) és kisebb mértékben a keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>) terjedése. Átalakító hatásuk állomány- és táji léptékben is jelentős. Évről évre komoly élőhelyi és tájképi változások következnek be és jelentősen módosul a helyi a mikro- és mezoklíma. Agresszíven és nagy tömegben terjednek, és nagy területeket hódítanak el a helyi ökoszisztémában. Veszélyeztetik ezzel az érintett természetes életközösségeket, kiszorítják őshonos növény-, és állatfajokat.
I02	problémát jelentő őshonos fajok	L	2%	91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok, 6260 Pannon homoki gyepek / a siska nádtippa (<i>Calamagrostis epigeios</i>) foltokban csökkenti a biodiverzitást és a

				természetes gyepi élőhelyek kiterjedését. Jelenléte elsősorban a buckaközi laposok rozmaringlevelű füzes (<i>Salix rosmarinifolia</i>) állományaiban növekszik.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényezők	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
G01.03	motoros járművel végzett tevékenység	M	1%	91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok, 6260 Pannon homoki gyepek, 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak / a szabadidős tevékenységként végzett crossmotorozás, quadozás miatt a talajfelszín megsérül, amely során inváziós növények megjelenése várható, azon túl, hogy ez a jelölő élőhelyek degradációját idézi elő közvetetten negatívan hat a jelölőfajokra is.
J01	tűz és tűz visszaszorulása	M	2-3%	91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok, 6260 Pannon homoki gyepek / a tűz hatása ez esetben nem egyértelműen negatív hatású. Az alkalmi tüzek a vegetatív úton jól szaporodó, viszonylag agresszív fajok terjedését akadályozzák. Ugyanakkor a jelölő élőhelyekben komoly pusztítást tudnak véghezvinni.
J02	emberi hatásra változó vízáramlási viszonyok	H	20-30%	91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok, 6260 Pannon homoki gyepek, 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak / a telepített faültetvények által megnövelt az evapotranszspiráció, a vízelvezetés, valamint az öntözéses gazdálkodás miatt negatív irányú vízáramlási viszonyok alakulnak ki, vagyis a talajvízszint lecsökken.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényezők	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
J03.01	tipikus élőhelyi adottságok csökkenése vagy megszűnése	M	15-20%	91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok, 6260 Pannon homoki gyepek, 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak / A laposok kiszáradása és átalakulása nagymértékben csökkenti a faji és élőhelyi diverzitást. A zárt homokpuszta gyepek felnyíló állományainak kiterjedése növekszik, ugyanakkor a zárt homokpuszta-gyepek borítása csökken. A szikes tómedrek jelenlegi kiédesedési folyamatai szintén a biodiverzitás csökkenésének irányába mutatnak.
K01	abiotikus természetes folyamatok (lassú)	H	100%	91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok, 6260 Pannon homoki gyepek, 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak / a vízháztartás megváltozása jelenti legnagyobb veszélyeztető tényezőt az abiotikus tényezők közül, amelyek a természetes élőhelyek lassú megváltozását eredményezheti. Az erózió és a defláció,

				mint természetes folyamatok a jelenben csekély hatótényezők.
K02	természetes élőhely átalakulások, szukcessziós folyamatok	L	10-15%	1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak/ A szikes tómedrek jelenlegi kiédesedési folyamatai következtében megjelenő nádasodás, amely veszélyt jelent az eredeti jelölő élőhelyekre is.
M01	abiotikus viszonyokban a klímaváltozás hatására bekövetkező változások	H	100%	91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok, 6260Pannon homoki gyepek, 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak / A klímaváltozás jelentős hatást gyakorol bizonyos termőhelyek természetes növényzetére, fajösszetételére, víz- és anyagforgalmi egyensúlyára. Az egymást követő meleg száraz nyarak és csapadégmentes telek csak egy részét magyarázzák a Natura 2000 területet fenyegető vízhiánynak, ezért kaptak csupán „közepes” minősítést jelentőségüket illetően. A vízhiány a jelölő állatfajok élőhelyét, szaporodó- és táplálkozóhelyét változtatja meg.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések

A Fülöpházi homokbuckák kiemelt jelentőségi természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek. A tárgyi Natura 2000 terület célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

Természetvédelmi célállapot:

Kiemelt fontosságú cél a következő élőhelyek/fajok kedvező természetvédelmi helyzetének helyreállítása: 6260 (pannon homoki gyepek), 1530 (pannon szikes sztyeppék és mocsarak), *Bombina bombina* (vöröshasú unka), *Triturus dobrogicus* (dunai götte).

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A terület természetvédelmi célkitűzése, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek – 6260 kódjelű Pannon homoki gyepek és a 91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok (*Junipero-Populetumalbae*) –a megőrzésében fontos szerepet játszó gazdálkodási formák alkalmazásával együtt fennmaradjanak. A jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek megőrzése mellett további fontos célkitűzés a tárgyi Natura 2000 területen található közösségi jelentőségű fajok, mint a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgötte (*Triturus dobrogicus*), közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) kiskékeltű aszat (*Cirsium brachycephalum*), valamint területen élő egyéb, jelentős értéket képviselő védett növény- és állatfajok természetes élőhelyükön fennmaradjanak.

- A jelölő élőhelyek természetessége ne csökkenjen, kivéve ha ez közvetlenül elháríthatatlan külső ok (például időjárási szélsőség, fogyasztószervezet gradációja), vagy a 91N0 (pannon borókás-nyáras) erdei élőhely esetén a faállomány engedélyezett véghasználat, illetve a felújítás érdekében szükségszerűen végzett talajmunka miatt következik be.
- Erdei élőhely megóvandó természetes tulajdonságai közé tartozik egyebek között a heterogén tér- és korszerkezet, a legyengült egészségű fák jelenléte, az álló és fekvő holtfa jelenléte, a fajgazdag cserje- és gyepszint.
- A tájidegen fafajok elegyaránya ne növekedjen a 91N0 (pannon borókás-nyáras) élőhely állományában.
- A 91N0 (pannon borókás-nyáras) élőhely állományainak összességén a tájidegen fafajok elegyaránya felmérési időszakonként (hat évenként) legalább 10%-al csökkenjen.
- A jelölő élőhelyek inváziós veszélyeztetésének mértéke ne növekedjen. Ennek érdekében a jelölő élőhelyekkel érintkező, az adott helyen tényleges inváziós fenyegetést jelentő tájidegen fásszerű állományok telepítése kerülendő.
- A 91N0 (pannon borókás-nyáras) élőhely állományainak tíz éves felbontású korosztályszerkezetében ne csökkenjen a térségben szokásos erdőgazdálkodási gyakorlat szerint már véghasználatra előírható korosztályok, továbbá az őket eggyel

megelőző korosztály összesített területi kiterjedése. Ne kerüljön tehát véghasználatra több idős erdőállomány, mint amennyi korosodásával belép a hasonló ökológiai funkciót ellátni képes korosztályokba. A célkitűzés megvalósulása tíz éves erdőtervezési ciklusonként vizsgálandó. Erdőtervezési ciklusonként 50%-os aránynál jobban ne csökkenjen véghasználat révén egyetlen korosztály területi részaránya sem.

- A 91N0 (pannon borókás-nyáras) élőhely természetessége felmérési időszakonként (hat évenként), legalább az összesített területének 10%-án növekedjen, elsősorban a tájidegen növényfajok visszaszorításával, a nagyobb kiterjedésű, homogén tér- és korszerkezetű, őshonos nyárállományok tér- és korszerkezetének javításával, a holtfák mennyiségének növelésével, továbbá az erdészeti kezeléstől mentes, idősödő fa- és cserjeállományú élőhelyfoltok területi arányának növelésével. Véghasználat jellegű fahasználat csak a kevésbé természetközeli állapotú, szerkezetjavításra szoruló borókás-nyáras állományokban történjen.
- A 1530 (pannon szikes sztyeppék és mocsarak) jelölő élőhely természetessége felmérési időszakonként (hat évenként) legalább összesített területének 10%-án növekedjen, elsősorban az élőhelyek természetes vízkészleteinek megőrzése, a hidrológiai viszonyok javítása érdekében végzett mesterséges vízpótlás, a tájidegen inváziós növényfajok irtása, a szántóterületekről eredő zavaró hatások mérséklése és a gyepterkeztési gyakorlat javítása – így a legeltetett állatok mennyiségének és fajtájának optimalizálása, a túllegettetés megszüntetése, a szükségtelen tisztítókaszálások visszaszorítása, a mozaikos, hagyásterületes kaszálási gyakorlat és az élővilágot kímélő kaszálógéptípusok terjesztése, a kaszálási módok diverzifikálása – révén.
- A pannon homoki gyepek (6260) természetessége felmérési időszakonként (hat évenként), legalább az összesített területük 5%-án növekedjen, elsősorban a tájidegen növényfajok visszaszorításával és a területüket érő, erdőgazdálkodási vagy egyéb eredetű taposási kár, illetve egyéb fizikai bolygatások mérséklésével.
- A élőhelyek ökológiai állapotának, természetességének javítása kiváltható új homoki gyepek kialakításával, rekonstrukciójával is (a természetességnövelési célkitűzés teljes egészében a meglévő élőhelyek kiterjedésének 5%-át kitevő rekonstrukcióval helyettesíthető).
- A jelölő fajok állomány nagysága és állományainak területi kiterjedése ne csökkenjen.
- A Bombina orientalis (vöröshasú unka) és Triturus cristatus (dunai göte) állományainak természetvédelmi helyzetét javítani szükséges, elsősorban olyan vizes élőhelyek rehabilitációjával és rekonstrukciójával, amelyek minden évben alkalmasak a szaporodásra.

A célállapot eléréséhez rendelt stratégiák:

- A jelölő élőhelyekkel érintkező, az adott helyen tényleges inváziós fenyegetést jelentő tájidegen fásszárú állományok telepítése kerülendő.
- Ne kerüljön véghasználatra több idős erdőállomány, mint amennyi korosodásával belép a hasonló ökológiai funkciót ellátni képes korosztályokba. A célkitűzés megvalósulása tíz éves erdőtervezési ciklusonként vizsgálandó.
- A 91N0 (pannon borókás-nyáras) élőhely állományainak összességén a tájidegen fafajok elegyaránya felmérési időszakonként (hat évenként) legalább 10%-al csökkenjen.

- A nagyobb kiterjedésű, homogén tér- és korszerkezetű, őshonos nyárállományok tér- és korszerkezetének javítása, a holtfák mennyiségének növelése, továbbá az erdészeti kezeléstől mentes, idősödő fa- és cserjeállományú élőhelyfoltok területi arányának növelése.
- A 1530 (pannon szikes sztyeppék és mocsarak) jelölő élőhely természetességének növekedése az élőhelyek természetes vízkészleteinek megőrzése, a hidrológiai viszonyok javítása érdekében végzett mesterséges vízpótlás, a tájidegen inváziós növényfajok irtása, a szántóterületekről eredő zavaró hatások mérséklése és a gyepterkeztetés gyakorlata javítása – így a legeltetett állatok mennyiségének és fajtájának optimalizálása, a túllegettetés megszüntetése, a szükségtelen tisztítókaszálások visszaszorítása, a mozaikos, hagyásterületű kaszálási gyakorlat és az élővilágot kímélő kaszálógéptípusok terjesztése, a kaszálási módok diverzifikálása – révén.
- A pannon homoki gyepek (6260) természetességének növekedése, elsősorban a tájidegen növényfajok visszaszorításával és a területüket érő, erdőgazdálkodási vagy egyéb eredetű taposási kár, illetve egyéb fizikai bolygatások mérséklésével. A élőhelyek ökológiai állapotának, természetességének javítása kiváltható új homoki gyepek kialakításával, rekonstrukciójával is (a természetességnövelési célkitűzés teljes egészében a meglévő élőhelyek kiterjedésének 5%-át kitevő rekonstrukcióval helyettesíthető)

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be).

3.2.1. **Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek - KE)**

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.”

Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

Az általános jogszabályokban megfogalmazottakon túl a tervezési területre nem teszünk gazdálkodáshoz nem köthető ált. javaslatokat

Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok indokolása:

Gazdálkodáshoz köthető és a KJTT teljes területére vonatkozó előírások

Az alábbi előírások minden kezelési egység vonatkozásában a KJTT teljes területére értendők, a kezelési előírásokat tartalmazó menüsorban nem szerepelnek ezért a 3.2.1.1. fejezetben külön nem jelennek meg:

A tervezéssel érintett közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület (KJTT) teljes területére vonatkozó jogszabályok gazdálkodásra vonatkozó előírásai az alábbiakban kerülnek ismertetésre:

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. Törvény

38. § (1) Védett természeti területen a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges különösen:

- b) a gyepek feltöréséhez, felújításához, felülvetéséhez, öntözéséhez, legeltetéshez, kaszáláshoz;
- c) a terület helyreállításához, jellegének, használatának megváltoztatásához;
- d) termőföldnek nem minősülő földterület rendeltetésének, termőföld művelési ágának a megváltoztatásához;
- e) az erdőről és az erdő védelméről szóló törvény hatálya alá nem tartozó fa, facsoport, fasor, fás legelőn lévő fa kivágásához, telepítéséhez;
- f) nád és más vízinövényzet égetéséhez, irtásához, aratásához, gyepek- és parlagterület, tarló és szalma égetéséhez, valamint - a kijelölt és kiépített tűzrakóhely kivételével - erdőterületen tűzgyújtásához;
- g) növényvédő szerek, bioregulátorok és egyéb irtószerek, valamint a talaj termékenységét befolyásoló vegyi anyagok felhasználásához;
- h) horgászathoz;
- i) közösségi és tömegsportesemények rendezéséhez, sportversenyhez, technikai jellegű sporttevékenység folytatásához;
- j) járművel történő közlekedéshez, az arra kijelölt utak, az engedélyezett tevékenységek végzéséhez szükséges munkagépek, valamint a feladatukat ellátó - külön jogszabályokban erre feljogosított - személyek járművei kivételével.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) kormányrendelet

8. § (2) A védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen tilos engedély nélkül vagy az engedélytől eltérő módon olyan tevékenységet folytatni, illetve olyan beruházást végezni, amely - a 4. § (1) bekezdésére figyelemmel - a terület védelmi céljainak a megvalósítását akadályozza.

(3) A (2) bekezdés esetén a természetvédelmi hatóság az engedélyköteles tevékenységet engedély hiányában, illetőleg az engedélyben foglaltaktól eltérő módon végző személyt e tevékenységének a folytatásától eltiltja. A tevékenység tilalma helyett korlátozás is elrendelhető, amennyiben a Natura 2000 terület védelmének biztosításához ez is elegendő.

(4) A természetvédelmi hatóság a (2) bekezdés szerinti tevékenység tanúsítóját az eredeti állapot helyreállítására kötelezi. Amennyiben az eredeti állapot helyreállítására nincs lehetőség, a felügyelőség az érintettekkel történő előzetes egyeztetést követően a várható természeti kárral arányban álló, más Natura 2000 területen elvégzendő, annak céljából fakadó helyreállítási és fejlesztési feladat elvégzését írja elő a (2) bekezdés szerinti tevékenység gyakorlójának.

(5) Amennyiben a (2) bekezdés szerinti tevékenység engedélyezése nem a természetvédelmi hatóság hatáskörébe tartozik, akkor a természetvédelmi hatóság az (3)-(4) bekezdés szerinti intézkedések érdekében az engedélyező hatóságot megkeresi.

(6) A (2)-(3) bekezdésen túlmenően a természetvédelmi hatóság védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen korlátozza, felfüggeszti vagy megtiltja a lehatárolásának alapjául szolgáló madárfaj, közösségi és kiemelt közösségi jelentőségű faj állománya, illetve közösségi és kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus súlyos vagy helyrehozhatatlan károsodásának veszélyével járó, engedélyhez nem kötött, a mező-, illetve erdőgazdálkodás körén kívül eső tevékenységeket. Ugyanígy jár el a természetvédelmi hatóság a földhasználati szabályokat sértő, engedélyhez nem kötött mező- és erdőgazdálkodási tevékenységek esetén.

9. §

(2) A védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen a felügyelőség engedélyre szükséges

a) a gyepterület feltöréséhez, felülvetéséhez, faültetvénné alakításához;

b) a terület helyreállításához;

c) az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvény, valamint a fás szárú energetikai ültetvényekről szóló kormányrendelet hatálya alá nem tartozó fa, facsoport, fás legelőn lévő fa telepítéséhez, kivágásához, kivéve a csatorna medrében, az üzemi vízszintnél a nedvesített keresztzelvényben lévő fa, facsoport mederfenntartási céllal történő kivágását;

d) a talajfelszínen, száznál több fő részvételével zajló közösségi és tömegsportesemény rendezéséhez, valamint a technikai jellegű sporttevékenység folytatásához.

(5) A közút, a vasút, az energetikai hálózat fenntartásához, kezeléséhez szükséges tevékenységek - a 4. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezések figyelembevételével és az elengedhetetlenül szükséges igénybevétel mellett - a felügyelőség engedélye, illetve szakhatósági hozzájárulásának kikérése nélkül végezhetők.

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) kormányrendelet

A Natura 2000 gyepterületek földhasználati előírásai

3. § (1) A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.

(2) Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.

(3) A gyepterület túllegeltetése tilos.

(4) A gazdálkodási tevékenység során a gyepterület maradvány károsítása tilos.

(5) Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.

4. § (1) A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át - beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is - kaszálásonként változó helyen kaszálhatatlanul kell hagyni.

(2) A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.

(3) Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.

(4) A Natura 2000 gyepterületeken fővárosi és megyei kormányhivatalnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélyre szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:

a) a nád irtásához, valamint

b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.

(5) Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.

5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.

(2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.

(3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.

(4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.

Itt fontos megjegyezni, hogy bár a jogszabály a gyepterületek kaszálással és/vagy legeltetéssel történő hasznosítását írja elő a tervezési terület jelentős részén található G1 (nyílt homokpusztagyepek) élőhelyek természetvédelmi szempontból legmegfelelőbb kezelése azok hasznosítatlanul hagyása. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ezeken a területeken az inváziós növényfajok elleni védekezéssel is fel kell hagyni.

Az egyszerűsített területalapú támogatások és a vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”, illetve a „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” feltételrendszerének meghatározásáról szóló 4/2004. (I. 13.) FVM rendelet

Természet- és tájvédelmi előírásai között az alábbiakat találjuk:

1. A gazdálkodónak kerülni kell a természetes vagy természet közeli élőhelyek károsítását a mezőgazdasági tevékenység (kiszántás, trágyázás vagy vegyszerezés, tájelemek elmozdítása stb.) során is.
2. A gazdálkodónak kerülni kell a gazdaság területén elhelyezkedő történelmi és építészeti szempontból értékes műemlékek és területek károsítását, rongálását a mezőgazdasági tevékenység során.
3. A gazdálkodó nem változtathatja meg a kialakított parcellaméretet.
4. Melioratív meszezés, drénezés és öntözés nem engedélyezett.
5. Csak természetvédelmi szempontból kedvező kaszálási módszerek és technológiák alkalmazhatók (kaszálás a tábla közepétől kifelé haladva, a táblaszegélyeket utoljára kell lekaszálni).
6. Ideiglenes vagy állandó épületek létesítését csak az illetékes Nemzeti Park Igazgatóságának jóváhagyásával lehetséges.
7. Az illetékes Nemzeti Park Igazgatóság szakembereinek bevonásával egyedileg kell meghatározni a kaszálás időpontját az ex lege védett lápokon.
8. A meglévő fasorokat, erdősávokat, idős fákat meg kell őrizni.
9. A természettel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depónia (trágyaszarvas, bálakazal, szalmakazal stb.) csak a művelt területen hozható létre.
10. Fokozottan védett madárfajok fészkének megtalálása esetén a gazdálkodónak haladéktalanul értesíteni kell az illetékes Nemzeti Park Igazgatóság szakembereit.

11. Az állatok éjjeli szálláshelyének kialakításánál csak természetes anyagokat lehet (fa, nád) felhasználni.
12. A pásztorok szálláshelyének kialakítását tájba illően, a hagyományos építészeti anyagok és módszerek felhasználásával kell elvégezni.
13. A tókák, belvizes foltok megőrzése kötelező.

Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet (HMKÁ),

A kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzések lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet (KM),

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet (HMGy)

A növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet (IPM).

Vadgazdálkodás:

Vadgazdálkodással és vadászattal kapcsolatban kiemelendő a vad védelméről a vadgazdálkodásról valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény, annak vonatkozó előírásai: vad és élőhelyének védelme, vadászatra jogosult vad és élőhely-védelmi feladatai, vadászati idény és vadászati tilalmi idő, vadászati kíméleti terület, vadgazdálkodási tervek, vadkár megelőzése.

Vadgazdálkodást érintő **általános javaslatok:**

- Amennyiben a Natura 2000 területet érintő vadásztársasági működési területen olyan elhullott ragadozómadár kerül elő, amelyről boncolósos vizsgálat igazolja, hogy apróvadakat károsító ragadozók ellen kihelyezett méregtől pusztult el, valamint bizonyításra kerül, hogy a mérgezésért a vadászatra jogosult illetve tagja felelős, javasoljuk, hogy a vadászati hatóság sürgősségi eljárásban tiltsa meg a mezei nyúl, üregi nyúl, fácán, fogoly és tőkés réce vadászatát a Natura 2000 területen, az aktuálisan tartó, továbbá az adott naptári évben kezdődő következő vadászati szezonban. *(Magyarázat: Az előírás célja a prevenció),*
- A tervezési területen nem javasoljuk olyan tevékenység folytatását, amely a jelölő élőhelytípusok fennmaradását veszélyezteti.
- Előzetesen egyeztetni javasolt a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal minden olyan tevékenység végzése előtt, amely a fenti állapot bekövetkezését eredményezheti, de különösen vadászati létesítmény, berendezés (les, cserkelőút, szóró, sózó, dagonya, stb.) elhelyezése esetén. Ezek kialakítása során törekedni kell a területre/tájegységre jellemző anyagok alkalmazására, a berendezések tájba illesztésére.

Erdőgazdálkodás

Az érintett KjtT területén belül található erdőrészekre Kecskeméti erdőtervezési körzet BKG/001/2984-1/2015. ügyiratszámú hivatalból kiadott erdőterv határozata a legfőbb szabályzó dokumentum.

Az erdőgazdálkodás főbb kapcsolódó, kiemelten az erdőterületeken keletkező tüzesetek megelőzése érdekében betartandó főbb hatályos jogszabályi előírása: az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény (2017. évi

módosításokat követő, aktuális törvényállapot); az erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet.

Az erdőterületeken előforduló védett természeti értékek vonatkozásában is a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

A tervezési terület erdőtervezett területei a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében vannak. Az erdők szerkezetátalakítását követően erdő művelési ágból történő kivonások, mely munkák már el is kezdődtek a tájidegen inváziós fajok vegyszeres elölésével. A területen található erdőrészeket környezetében található fás térségek szabad rendelkezésű erdőterületek, melyekkel a természetvédelmi kezelő céljai hasonlóak. A kezelési egységeknél ismertetetten az invazív fajoktól történő mentesítést követően a fátlan területek erdő művelési ágból történő kivonása. Ahol az invazív fajok csupán elegyesen jelentkeznek ott azok elölésével a természetességi állapot fokozása, homoki gyepterületek növelése, a jogszabályi környezet esetleges változása esetén pedig legelőerdők kialakítása a cél.

3.2.2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok

KE-1 kezelési egység Csatornák, nádas foltok

KE-2 kezelési egység Invazív fajú erdők

KE-3 kezelési egység Puhafás pionír erdők inváziós foltokkal

KE-4 kezelési egység Homoki borókás nyárasok

KE-5 kezelési egység Üde gyepek

KE-6 kezelési egység Szikes gyepek, beékelődő száraz gyepekkel

KE-7 kezelési egység Felszínközeli sófelhalmozódással érintett, illetve vakszikes tómedrek

KE-8 kezelési egység Száraz, homoki gyepek

KE-9 kezelési egység Szántók, parlagok

KE-10 kezelési egység Tanyák

KE-1 kezelési egység Csatornák, nádas foltok

Kezelési egység kódja: KE-1 kezelési egység

Kezelési egység megnevezése: Csatornák, nádas foltok

Kezelési egység leírása:

Ide tartoznak az év jelentősebb részében vízhatásnak kitett mély fekvésű vagy mélyebb vonalvezetésű területek. A csatornák, valamint a kiédesedő tómedrekben található B6 élőhelyek nádas és nádasodó foltjai. Kisebb kiterjedésben, a terület csatornákon kívül eső mélyületei, melyekben a B1a élőhely jellemző. Nem tartozik ide szárazabb OC (Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok) élőhely területére kiterjedő nádasodás.

Érintett ÁNÉR élőhelyek: B6, B1a, OC

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Természetvédelmi célkitűzések, elérendő állapotok szempontjából legkedvezőbb kezelési eljárások:

- a vonalas vízáterhelési mértékek karbantartása során biztosítani szükséges a bennük előforduló jelölő fajok, így a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), a dunai göte (*Triturus dobrogicus*) állományainak érdemi mértékű túlélését;
- természetvédelmi szempontú vízkormányzás: víz megőrzése az évjárat csapadékvizsúlyaitól függően (vízelvezetés csak természetvédelmi indokkal, vagy havária helyzet esetén);

- partrendezés, kotrás mellőzése, vagy szakaszos elvégzése, de mindenképp szaporodási időszakon kívüli végrehajtása; kotrás helyett hínárkaszás végzése;
- partmenti részeken, szomszédos gyepes részeken inváziós növényfajok visszaszorítása, elsősorban mechanikai úton: legeltetés, kaszálás, szárzúzás, kivágás, sarjirtás;
- cserjeirtás vegetációs időn kívüli elvégzése, a talaj bolygatását kerülve;
- szárzúzásnál amennyiben nagy mennyiségű levágott növényi maradvány keletkezik, akkor annak mielőbbi eltávolítása szükséges (foltokban ne pusztuljon ki, romoljon le alatta a gyp), kis mennyiségű levágott növényi anyagnál nem szükséges annak eltávolítása;
- partmenti részeken tápanyagpótlás és növényvédőszer (kiemelten gyomirtók) használata kerülendő; érintkező szántóföldeken célszerű mechanikailag ápoltságos gyepes pufferek kialakítása javasolt; a tápanyag- és vegyszerbemosódás és gyomterhelés csökkentése javasolt: élő takarmánynövény kultúrák, sekély és csökkentett menetszámú művelés, tápanyag és vegyszer használat csökkentése, táblaszegélyen gyepes puffer sáv szárzúzva/kaszálva szennyezőanyag (pl. növényvédőszer, munkagépekből üzem- és kenőanyag) és trágya ne juthasson a vízbe, és szántókkal való közvetlen érintkezés esetén elegendő szélességű (min. 5 méter) gyepes pufferek kialakítása indokolt hosszútávon (lehetőleg mechanikai műveléssel ápolva)
- tartósan/időszakosan vízborította részek kezeletlenül hagyása
- megjelenő inváziós növényfajok visszaszorítása, lehetőleg mechanikai úton; az inváziós fászfűszárúak irtása az erdőtörvény alapján a nem erdős kezelési egységeknél is bejelentés-köteles tevékenység a területileg illetékes erdészeti hatóság felé.
- felszíni vizek (csatorna, tó, vízállás) partmenti részeinek (töltés) kezelésénél az elengedhetetlen beavatkozások szaporodási időn kívüli elvégzése.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Fülöpházi homokbuckák elnevezésű országos jelentőségű védett természeti területre vonatkozóan a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni, illetve a kompenzációs támogatások vonatkozó rendelkezéseit.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	KE-1 Csatornák, nádas foltok
GY01	Felülvetés nem megengedett <i>(magyarázat: kivéve természetvédelmi célból, károsodott gyp helyreállítása érdekében).</i>
GY06	A belvív gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett <i>(magyarázat: kivéve természetvédelmi célból, károsodott gyp helyreállítása érdekében).</i>
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY26	Inváziós fászfűszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.

GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY64	Kaszáló sarjülegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY95	15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként <i>(magyarázat: a táblaszegéllyel érintkezve).</i>
GY98	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.
GY102	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges <i>(magyarázat: kivéve természetvédelmi célból elvégezve).</i>
GY117	Éjszakai helyek és ideiglenes karámok helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V06	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos <i>(magyarázat: kivéve havária helyzet esetén).</i>
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani.
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell .
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni.
V49	A nádas minimum 10-20%-át nem szabad learatni.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető <i>(megjegyzés: kivéve természetvédelmi céllal, nyílt vízfelület kialakításának elősegítésére).</i>
V60	A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot kötelező használni.

A tervezési területen a fenti táblázatban szereplő előírás-javaslatok közül a (megjegyzés: ...) kiegészítéssel pontosított változatokat javasoljuk, amelyekkel a természetvédelmi szempontok jobban illeszkednek a térségi gazdálkodási lehetőségekhez az eredményesebb területkezelés érdekében.

Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A területen megjelenő víz megtartása alapvető feltétele az élőhely fejlesztésének (figyelembe véve a környező területeket is veszélyeztető havária helyzetek megelőzését; illetve a Homokhátsági vízpótló program megvalósítása utáni vízállapotokat!). Általános elvként az életközösségek hosszútávú fenntartásához, jó ökológiai állapotához szükséges vízkészlet megőrzésére kell törekedni. A természetvédelmi célú vízkormányzás részleteinek kidolgozása az illetékes Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatósággal közösen történik, a vízjogi engedélyek módosítása révén.

Jellemzően kevés vagy elenyésző az állandó vízborítással jellemezhető területrészek aránya. Ezeken a jellemzően vízborította területrészeknek a beavatkozás, kezelés nélkül hagyása szükséges lehet, megfelelő szukcessziós folyamatok esetén és amennyiben tájidegen faj inváziós veszélye nem fenyeget.

Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

Kezelési javaslatok indoklása:

A tartós vízborítású területrészek jelenléte elengedhetetlen a vöröshasú unka és dunai göte jelölő fajok állományának hosszútávú fennmaradása szempontjából.

A több éves úgynevezett avas nádfoltok fennhagyásával kialakuló diverz koreloszlású nádas jelentősége a Homokhátsági vízpótló program megvalósítása utáni vízállapotokat figyelembe véve növekszik. A nádas térhódítása olyan szukcessziós folyamat, mely az élőhely vízvesztésének következtében kialakuló kiédesedés következménye. A pannon szikes jelölő élőhelyek ellenében ható folyamatot jelez.

A víz elvezetése a területről, a szárazodás alapján teszi tönkre a megőrzendő élőhelyek növényzetét, kiszorulnak a vízhez/talaj vízállapotához kötődő fajok. A növényzet fajösszetétele mellett a szerkezete és a borítása is változik, amelyek közvetlenül kihatnak az adott növényzethez (tápnövény, szaporodóhely) kötődő jelölő illetve egyéb Natura 2000-es állatfajokra is, így azok állománya is csökken.

A legeltetés vagy kaszálás éveken keresztül elmaradása a védendő élőhelyekre veszélyes szukcessziós/inváziós folyamatot indíthat el, erősíthet föl – így adott esetben a jelölő élőhelyek leromlásához, fajok eltűnéséhez vezethet.

A növények és állatok érzékeny periódusában (pl. virágzás, szaporodás) végzett kaszálás, illetve az utána következő fűtáplálékban szegényebb időszak károsítja az állományokat, vagy éppen segíti a gyomok maghozását, terjedését. A nyár közepi kaszálás egyes esetekben pedig fokozhatja a terület vízvesztését, az érzékenyebb növényfajokat visszavetheti (pl. sarjában az adott tápnövény nem fejlődik ki). A túl mélyen, alacsony tarlóval végzett gépi kaszálás, illetve a talajfelszín és a növények tövét károsító fűkasza géptípusok (dobos) visszaszorítják az erre érzékeny fajokat (pl. tömött bokorúak, zsombékolók), csökken a sarjadásuk, talajfelszín éró bolygatásukkal pedig utat nyitnak a gyomoknak.

A kaszáláskor lábon hagyott részek (hagyásterületek) lehetővé teszik a megőrzendő növények maghozását, búvóhelyül, táplálékforrássul szolgálnak a védendő állatfajoknak és folyosóként szolgálnak a terjedésükhöz, mozgásukhoz. Elegendő nagyságuk, minden kaszáláskor való meghagyásuk, és lehetőleg a szegélyekkel, szomszédos területekkel való érintkezésük növeli a kedvező hatásukat. A kötelező tisztító kaszálás ezt a hatásukat gátolja, az ősze-télire eltüntetett hagyásterületek révén. A nagygépes (traktoros) fűkaszával végzett kaszáláskor-szárzúzáskor a vadriasztó lánc használata segíti az állatok menekülését, hasonlóan a

madárbarát kaszálási módhoz. A mélyületek kikaszálása csak 3-4 évente szükséges, a legeltetés éves kezelés.

A vízhiányos időszakokban a vízmegőrzés, a célzott vízkormányzás és vízfelület biztosítás lehetővé teszi a kétéltűek-hüllők számára fontos nyílt vizű és állandó vízterű területek kialakítását és folyamatos fenntartását (csatornák, tavak, nyílt vízfelszínű mocsárrészek). A felszíni vizek kezelése során a parti részt és a medret érintő mechanikai beavatkozások ronthatják a fajok életfeltételeit (pl. partrendezés, kotrás). Ezt csökkentheti a mederkotrás helyetti hínárkaszálás alkalmazása, és az elengedhetetlen beavatkozások szaporodási időn kívüli elvégzése.

KE-2 kezelési egység Invazív fafajú erdők

Kezelési egység kódja: KE-2 kezelési egység

Kezelési egység megnevezése: Invazív fafajú erdők

Kezelési egység leírása, érintett élőhelyek:

Elsősorban az S1 (Ültetett akácok), S6 (Nem őshonos fajok spontán állományai), esetleg S7 (Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok) élőhelyi kategóriákba sorolható nagyrészt erdőtervezett erdőterületek. Melyek leginkább 91N0 (pannon homoki borókásnyárasok) és 6260 (pannon homoki gyepek) jelölő élőhelyekbe ágyazottan jelentkeznek. Közvetlen környezetükben található jellemző élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OC (Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok), G1 (Nyílt homokpusztagyeppek), M5xG1, H5B (Homoki sztyepprétek).

Érintett ÁNÉR élőhelyek: S1, S6, S7, OC, G1, M5xG1, H5B

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Erdészeti tevékenység intenzitását mérséklő kezelési javaslatok vonatkoznak a kezelési egységre. A nem kívánatos fajok kiirtását, letermelését követően a záródás csökkenés mértékétől és elhelyezkedésétől függően az erdőterv módosítása javasolt.

A kezelési egység területén az idegenhonos fajok teljességre törekvő tartós eltávolításán túl őshonos fajok tarvágással történő véghasználatát mellőzni javasolt. Amennyiben felújítási, telepítési kötelezettség keletkezne, úgy az kizárólag őshonos, tájpotenciálnak megfelelő fajokkal történhet.

A kórokozók és kártevők elleni védekezés tiltásának előírása biztosítja a természet szerű faállományok dinamikus fennmaradását életközösségének – beleértve a kártevők és kórokozók túlszaporodásának eredményeként időszakosan fellépő záródásihiányt is.

Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:

- Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
- Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.
- Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
- Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.

- Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
- Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
- Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Fülöpházi homokbuckák elnevezésű országos jelentőségű védett természeti területre vonatkozóan a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

Kompenzációs támogatások vonatkozó rendelkezései.

Az erdők esetében kötelezően betartandó előírásokat a BKG/001/2984-1/2015. ügyiratszámú hivatalból kiadott erdőterv határozat tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	KE-2 Invazív fafajú erdők
E04	Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 100 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozást megállapítása.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. <i>(megjegyzés: kivéve természetvédelmi célból, szerkezetváltást szolgáló talaj-előkészítést).</i>
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. <i>(megjegyzés: kivéve természetvédelmi célból, szerkezetváltást szolgáló talaj-előkészítést).</i>
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.

E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E82	Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
E88	Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.
E89	Az idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása révén felnyíló erdő, vagy tisztás kialakítása.
E91	A terület további hasznosítása nem erdőgazdálkodási tevékenység keretében támogatható.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén az inváziós növényfajok teljességre törekvő tartós eltávolítása, valamint azok ökológiai hatásainak hiánya révén a természetességi viszonyok javulása várható. A felnyíló erdők nagy része elsősorban a 91N0 (pannon homoki borókás nyárasok), valamint a 6260 (pannon homoki gyepek) jelölő élőhelyek irányába mozdulnak el.

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység alacsony biodiverzitással jellemezhető területein a KjTT jelölő élőhelyeinek fejlesztése prognosztizálható a kezelési javaslatok megvalósulásával. E cél eléréséhez szükséges, hogy az agresszíven terjedő idegenhonos növények tartósan eltávolításra kerüljenek és az ehhez szükséges kezelések során az őshonos faállomány védelme biztosított maradjon.

Célállapot az inváziós növényfajoktól való mentesség, azok tartós visszaszorítása. Az inváziós növények – így fafajok – kiirtása révén a természetvédelmi célkitűzések megvalósítására kerül sor a jelölő élőhelyek inváziós fertőzöttségének, így veszélyeztetettségének csökkentése által. Az intenzív sarjadzásra képes fafajok ugyanis a szóban forgó élőhelyen képesek átvenni a domináns fás növény szerepét, allelopatikus anyagaik révén pedig a borókás-nyárasok aljnövényzetének eltűnését is eredményezhetik. Az E91 kódjelű javaslat az inváziós növényfajok eltávolításának nyomán létrejövő 91N0 (pannon homoki borókás nyárasok), valamint a 6260 (pannon homoki gyepek) jelölő élőhelyek hasznosítására vonatkozik. Nyilvánvalóan az előbbi élőhely lassabb folyamat

eredménye lesz, ekkor beavatkozást nem igénylő, nem gazdasági célú erdőként maradhat nyilvántartásban.

KE-3 kezelési egység Puhafás, jellegtelen pionír erdők inváziós foltokkal

Kezelési egység kódja: KE-3 kezelési egység

Kezelési egység megnevezése: Puhafás, jellegtelen pionír erdők inváziós foltokkal

Kezelési egység leírása, érintett élőhelyek:

91N0 (*Pannon homoki borókás-nyárasok*) dominanciájú és 6260 (*Pannon homoki gyepek*) jelölő élőhelyet is magában foglaló teljes kiterjedésében vagy nagyobb részben erdőtervezett területek, amelyek változó, illetve jó természetességűek. A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RB (Puhafás pionír és jellegtelen erdők), RBxG1, RD (Tájidegen fajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények), valamint a következő élőhelyekkel alkotott átmeneteik: S1 (Ültetett akácok), S6 (Nem őshonos fajok spontán állományai), P2B, OC (Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok), G1 (Nyílt homokpusztagyepek).

Érintett ÁNÉR élőhelyek: RB, RBxG1, RD, S1, S6, P2B, OC, G1,

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 91N0*Pannon homoki borókás-nyárasok (*Junipero-Populetum albae*)

- 6260* Pannon homoki gyepek

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Erdészeti tevékenység intenzitását mérséklő illetve természetességüket helyreállító kezelési javaslatok. A nem kívánatos fajok kiirtását, letermelését követően a záródás csökkenés mértékétől és elhelyezkedésétől függően az erdőterv módosítása javasolt.

Az Igazgatóság jelenlegi ismeretei szerint a területre nem jelölő, ám fokozottan védett bugaci nőszőfű (*Epipactis bugacensis*) a tervezési területen belül a **Fülöpháza 10E** és **Szabadszállás 72C** elsődleges természetvédelmi rendeltetéssel bíró erdőrészekben található meg. A nőszőfüvek szimbióta gombái a kezelési egység területén mindenhol ott vannak ezért a növény számára elsődlegesen bolygatott talajfelszín kell. A hosszú fejlődési idejű növény (a csírázástól 13-15 év kell, hogy először virágozzon az egyed) hosszútávú fennmaradása érdekében a fehér nyárral történő mozaikos erdőfelújítás javasolt ezeken a területeken. Természetvédelmi célkitűzések, elérendő állapotok szempontjából legkedvezőbb kezelési javaslatok:

- ápolás és kitermelés-véghasználat során a környező élőhelyeket, a talajt és a tájhonos egyedeket illetve az elegyfákat védő, az erdei mikroélőhelyeket létrehozó heterogén tér- és szerkezetet, illetve a holtfák jelenlétét biztosító módszerek alkalmazása javasolt
- természetközeli erdőkben, faállományokban alapvető a tájidegen fa- és cserjefajok ültetésének elkerülése, helyettük a termőhelynek megfelelő őshonos fajokat ajánlott alkalmazni (védett természeti területeken a Természetvédelmi Törvény /1996. LIII. Tv./ tiltja a nem őshonos fajok alkalmazását az erdőtelepítésben)
- megfelelő körülmények között (pl. ha az inváziós fajok állományainak kiterjedése, szegélyhatás, vízviszonyok, újulat lehetővé teszik) elsősorban természetes felújítást kell alkalmazni a mesterséges felújítási módszerek helyett
- Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:

- Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.

- Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.
- Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
- Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
- Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
- Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
- Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Fülöpházi homokbuckák elnevezésű országos jelentőségű védett természeti területre vonatkozóan a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

Kompenzációs támogatások vonatkozó rendelkezései.

Az erdők esetében kötelezően betartandó előírásokat a BKG/001/2984-1/2015. ügyiratszámú hivatalból kiadott erdőterv határozat tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	KE-3 Puhafás jellegtelen pionír erdők inváziós foltokkal
E04	Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 100 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E68	Totális gyomirtó szerek használata az illetékes hatóság engedélyével csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő

	növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E76	Erdőszytepp-erdők füves részeinek fenntartó kezelése..
E82	Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárazzás) történő megakadályozása.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
E88	Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.
E89	Az idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása révén felnyíló erdő, vagy tisztás kialakítása.
E94	Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdő fennmaradását, egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok kivételével.
E97	Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területein az inváziós fafajok eltávolításával helyreállítható a korábbi természetes állapot.

Enyhe legeltetésnek (maximum 0,1-0,3 állategység/ha legelőnyomás) kitett legelőerdő foltok kialakításával a terület biodiverzitásának növekedése várható.

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Fehér nyárral történő mozaikos erdőfelújítás javasolt nem a teljes területet érintően.

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását nem segítő területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység nem javasolt.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területek állapotának helyreállítása a cél, ez kizárólag az inváziós növények kiirtásával lehetséges. Az így keletkező változó mértékű záródás csökkenést nem szükséges megszüntetni, amely akár homoki gyepfoltok regenerálódását is eredményezheti.

Legelőerdő foltok kialakításával a terület biodiverzitásának növekedése várható. A legelő állatállomány jelenléte a terület rovar faunájának gazdagodásához is vezet.

Célállapot az inváziós növényfajoktól való mentesség, azok tartós visszaszorítása. Az inváziós növények – így fafajok – kiirtása révén a természetvédelmi célkitűzések

megvalósítására kerül sor a jelölő élőhelyek inváziós fertőzöttségének, így veszélyeztetettségének csökkentése által. Az intenzív sarjadzásra képes fajok ugyanis a szóban forgó élőhelyen képesek átvenni a domináns fás növény szerepét, allelopatikus anyagaik révén pedig a borókás-nyárasok aljnövényzetének eltűnését is eredményezhetik.

Az előírás menüből választható előírások közül az E10 kóddal jelölt – Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. – megfontolás tárgyát képezte a kezelési egységben található fokozottan védett bugaci nőszőfű (*Epipactis bugacensis*) állomány okán. A növény számára a természetes és kiritkuló telepített fehérnyárasok aljnövényzettel alig borított, nyílt homokfelszínei képezik a leggyakoribb élőhelyet. Természetes erdőkben szórványosan, sohasem tömegesen fordul elő, mert a számára alkalmas élőhelyfoltok kis kiterjedésűek. Telepített nyárasokban a természetes állománysűrűségénél magasabb denzitásban is előfordul, mert nagyobb kiterjedésűek a számára kedvező mikroklímájú, árnyékoltságú, erős gyeppkonkurenciától mentes területszempontok. A faj tehát ismereteink szerint nem igényli a tartós érintetlenséggel védett erdőket. Ezért az előírás beemelése elvetésre került a fenti és alább található okok miatt.

Az Igazgatóság jelenlegi ismeretei szerint a növény a tervezési területen belül a **Fülöpháza 10E** és **Szabadszállás 72C** elsődleges természetvédelmi rendeltetéssel bíró erdőrészekben található meg. A nőszőfüvek szimbióta gombái a kezelési egység területén mindenhol ott vannak ezért a növény számára elsődlegesen bolygatott talajfelszín kell. A hosszú fejlődési idejű növény (a csírázástól 13-15 év kell, hogy először virágozzon az egyed) hosszútávú fennmaradása érdekében a fehér nyárral történő mozaikos erdőfelújítás javasolt. A nőszőfüvek számára ugyanis a fiatalabb korosztályba tartozó nemesnyárasok nem megfelelőek, az akácelelgyes állományok szintén nem (korukra való tekintet nélkül).

KE-4 kezelési egység Homoki borókás nyárasok

Kezelési egység kódja: KE-4 kezelési egység

Kezelési egység megnevezése: Homoki borókás nyárasok

Kezelési egység leírása, érintett élőhelyek:

Inváziós fajokkal több helyen fertőzött 91N0 (*Pannon homoki borókás-nyárasok*) jelölő élőhelyek.

A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): M5 (Homoki borókás-nyárasok), G1 (Nyílt homokpusztagyepek), M5xG1, M5xH5B, M5xS6.

Érintett ÁNÉR élőhelyek: M5, G1, M5xG1, M5xH5B, M5xS6

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 91N0*Pannon homoki borókás-nyárasok (*Junipero-Populetum albae*)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Erdészeti tevékenység intenzitását mérséklő illetve természetességüket helyreállító kezelési javaslatok. A nem kívánatos fajok kiirtását, letermelését követően a záródás csökkenés mértékétől és elhelyezkedésétől függően az erdőterv módosítása javasolt.

Természetvédelmi célkitűzések, elérendő állapotok szempontjából legkedvezőbb kezelési javaslatok:

- ápolás és kitermelés-véghasználat során a környező élőhelyeket, a talajt és a tájhonos egyedeket illetve az elegyfákat védő, az erdei mikroélethelyeket létrehozó heterogén tér- és korszerkezetet, illetve a holtfa jelenlétét biztosító módszerek alkalmazása javasolt

- természetközeli erdőkben, faállományokban alapvető a tájidegen fa- és cserjefajok ültetésének elkerülése, helyettük a termőhelynek megfelelő őshonos fajokat ajánlott alkalmazni (védett természeti területeken a természet védelméről szóló /1996. LIII. Tv./ tiltja a nem őshonos fafajok alkalmazását az erdőtelepítésben)
- megfelelő körülmények között (pl. ha az inváziós fajok állományainak kiterjedése, szegélyhatás, vízviszonyok, újulat lehetővé teszik) elsősorban természetes felújítást kell alkalmazni a mesterséges felújítási módszerek helyett
- Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
- Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
- Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.
- Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
- Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
- Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
- Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
- Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Fülöpházi homokbuckák elnevezésű országos jelentőségű védett természeti területre vonatkozóan a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

Kompenzációs támogatások vonatkozó rendelkezései.

Az erdők esetében kötelezően betartandó előírásokat a BKG/001/2984-1/2015. ügyiratszámú hivatalból kiadott erdőterv határozat tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	KE-4 Homoki borókás-nyárasok
E04	Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 100 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.

E44	Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.
E68	Totális gyomirtó szerek használata az illetékes hatóság engedélyével csak intenzíven terjedő, inváziós fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E71	A tűzpáztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E82	Tuskóprizmák, tuskópázták nem létesíthetők.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.
E89	Az idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása révén felnyíló erdő, vagy tisztás kialakítása.
E91	A terület további hasznosítása nem erdőgazdálkodási tevékenység keretében támogatható.
E94	Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdő fennmaradását, egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok kivételével.
E97	Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az inváziós fajok kiirtását és az őshonos fajok letermelését követően a pannon homoki borókás-nyáras élőhelyek természetességének növekedése, veszélyeztetettségének csökkenése várható.

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A természetes erdődinamikai folyamatok érvényesülésén felül nincs releváns javaslat telepítésre. Kivételt képez az esetleges havária helyzet bekövetkezésekor a jelölő élőhely nagyobb arányú csökkenése esetén történő őshonos fajjú telepítés.

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

Kezelési javaslatok indoklása:

A természetközeli állapotú pannon homoki borókás-nyáras állományok beavatkozást nem igényelnek. Az inváziós növények – így fajok – kiirtása révén a természetvédelmi célkitűzések megvalósítására kerül sor a borókás-nyárasok inváziós fertőzöttségének, így

veszélyeztetettségének csökkentése által. Az intenzív sarjadzásra képes fafajok ugyanis a szóban forgó élőhelyen képesek átvenni a domináns fás növény szerepét, allelopatikus anyagaik révén pedig a borókás-nyárasok aljnövényzetének eltűnését is eredményezhetik.

KE-5 kezelési egység Üde gyepek

Kezelési egység megnevezése: üde gyepek

Kezelési egység leírása, érintett élőhelyek:

Részben átmenetet képez a Fülöpházi hosszú-rét Natura 2000 terület felé. Kis kiterjedésű terület, melyet jelenleg leginkább kaszálással hasznosítanak.

Jellemző élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): F2, F2xB6, (F2xOB).

Érintett ÁNÉR élőhelyek: F2, F2xB6,

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Hasznosítás módját érintő kezelési javaslatok vonatkoznak a kezelési egységre. A kezelési egység kaszálással történő hasznosítását javasolt legeltetésre váltani. A legelő állatfajok közül természetvédelmi szempontból a szarvasmarhával, lóval történő legeltetés megvalósulása a kívánatos.

Kaszálás esetében sarjülegeltetés végzése csak az adott év időjárási viszonyainak tükrében, a természetvédelmi kezelővel történt előzetes egyeztetés javasolható. A kaszálás legkorábban június 15-től javasolható.

Természetvédelmi célkitűzések, elérendő állapotok szempontjából legkedvezőbb kezelési eljárások:

- természetvédelmi szempontú vízkormányzás: víz megőrzése az évjárat csapadékviszonyaitól függően (vízelvezetés csak természetvédelmi indokkal, vagy havária helyzet esetén);
- megjelenő inváziós növényfajok visszaszorítása, lehetőleg mechanikai úton; az inváziós fásszárúak irtása az erdőtörvény alapján a nem erdős kezelési egységeknél is bejelentés-köteles tevékenység a területileg illetékes erdészeti hatóság felé.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Fülöpházi homokbuckák elnevezésű országos jelentőségű védett természeti területre vonatkozóan a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

Kompenzációs támogatások vonatkozó rendelkezései!

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	KE-5 Üde gyepek
GY01	Felülvetés nem megengedett <i>(magyarázat: kivéve természetvédelmi célból, károsodott gyepek helyreállítása érdekében).</i>
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendezelő használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett <i>(magyarázat: kivéve természetvédelmi célból,</i>

	<i>károsodott gyepterület helyreállítása érdekében).</i>
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY26	Inváziós fászfűszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY64	Kaszáló sarjűlegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
GY65	Sarjűlegeltetést ugyanazon a területen csak minden második évben lehet alkalmazni.
GY80	A gyepterület évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY94	10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY98	A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.
GY102	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszátlan területbe bele tartozhatnak.
GY117	Éjszakázó helyek és ideiglenes karamok helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos <i>(magyarázat: (kivéve havária helyzet esetén)).</i>
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani.
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell.
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni.
V45	November 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembevételével.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető <i>(megjegyzés: kivéve természetvédelmi céllal, nyílt vízfelület kialakításának elősegítésére).</i>

V58	Nádat deponálni, válogatni a területen tilos.
V60	A nádatatás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni.
V62	A nádatatás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.

Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A területen megjelenő víz megtartása alapvető feltétele az élőhely fejlesztésének (figyelembe véve a környező területeket is veszélyeztető havária helyzetek megelőzését; illetve a Homokhátsági vízpótló program megvalósítása utáni vízállapotokat!). Általános elvként az életközösségek hosszútávú fenntartásához, jó ökológiai állapotához szükséges vízkészlet megőrzésére kell törekedni. A természetvédelmi célú vízkormányzás részleteinek kidolgozása az illetékes Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatósággal közösen történik, a vízjogi engedélyek módosítása révén.

Jellemzően kevés vagy elenyésző az állandó vízborítással jellemezhető területrészek aránya. Amely a Homokhátsági vízpótló program megvalósulása esetén jelentős mértékben növekedhet.

Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

Kezelési javaslatok indoklása:

A tartós vízborítású területrészek jelenléte elengedhetetlen a vöröshasú unka és dunai göte jelölő fajok állományának hosszútávú fennmaradása szempontjából.

A több éves úgynevezett avas nádfoltok fennhagyásával kialakuló diverz koreloszlású nádas jelentősége a Homokhátsági vízpótló program megvalósítása utáni vízállapotokat figyelembe véve növekszik. A nádas térhódítása olyan szukcessziós folyamat, mely az élőhely vízvesztésének következtében kialakuló kiédesedés következménye. A pannon szikes jelölő élőhelyek ellenében ható folyamatot jelez.

A víz elvezetése a területről, a szárazodás alapján teszi tönkre a megőrzendő élőhelyek növényzetét, kiszorulnak a vízhez/talaj vízállapotához kötődő fajok. A növényzet fajösszetétele mellett a szerkezete és a borítása is változik, amelyek közvetlenül kihatnak az adott növényzethez (tápnövény, szaporodóhely) kötődő jelölő illetve egyéb Natura 2000-es állatfajokra is, így azok állománya is csökken.

KE-6 kezelési egység Szikes gyepek, beékelődő száraz gyepekkel

Kezelési egység megnevezése: szikes gyepek

Kezelési egység leírása, érintett élőhelyek:

A kezelési egység a Szívós-szék, Szappan-szék, a Kondor-tó, valamint a Hattyú-szék medrét és azok gyepes környezetét foglalja magába. A 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak jelölő élőhelyekkel jellemezhető terület megőrzése a kiédesedési folyamatok mérséklése az elsődleges szempont.

Jellemző élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): F2(szikes rét), F2xB6 (szikes rét és szikes vizű mocsár átmenete), B6 (Zsiókás és sziki kákás szikes mocsarak), OBxOC (Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok és Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok átmenete), B6xOB.

Érintett ÁNÉR élőhelyek: F2, F2xB6, B6, OBxOC, B6xOB,
Érintett Natura 2000 élőhelyek:
- 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek fenntartását biztosító legeltetési és kaszálási tevékenységet befolyásoló, tehát a hasznosítás módját érintő kezelési javaslatok, előírások képezik.

A terület legeltetése elsődleges fontossággal bír. A kiédesedés kísérője a természetes szukcessziós folyamatnak köszönhető nádasodás ezen a kezelési egységen néhol jelentős.

A terület nagy része jelenleg is legeltetett.

A kaszálóként hasznosított területek legeltetéssel történő kezelésének, hasznosításának rotációját szükséges megoldani. A néhány évente változtatott kezelés a biodiverzitás növekedésének irányába mutató intézkedés.

A kaszálás kezdő dátuma július 1. Az időjárástól függően ez a dátum előrébb hozható június 15-ig, mely esetben a gazdálkodónak az illetékes természetvédelmi őrral közös jegyzőkönyvet kell felvenniük.

A kiédesedési folyamat kordában tartására a kaszáló területeken a kaszálást követő 30 napon túli, 0,4-0,6 állategység/ha legelőnyomással végzett sarjűlegeltetés javasolt. A legelő állatfajok közül természetvédelmi szempontból a szarvasmarhával, lóval, esetleg bivallyal, számmal történő legeltetés megvalósulása a kívánatos.

A kezelési egység területén található ürge élőhelyen figyelembe kell venni a jelölő faj élőhelyi igényeit a viszonylag rövidfüvű gyepterület kialakítását. Ezen a területen a kezelés jelenleg a kaszálás, melyet legeltetéssel javasolt felváltani, a rövidfüvű gyepruktúra kialakítása érdekében. Ezért itt kis területen a juhval történő legeltetés is lehetséges.

A szikes gyepekre, illetve a beékelődő szárazabb OC (Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok) élőhely területére kiterjedő nádasodásra vonatkozó gazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- kaszálást követő sarjűlegeltetés folytatása a nád továbbterjedésének megakadályozására, a nádas foltok visszaszorítására: térben és időben szabályozott kaszálás, 8-10 cm magas tarlóval és kímélő fűkaszával; indokolt esetben a nádas visszaszorítása érdekében szárzúzás is megengedhető;
- szárzúzásnál amennyiben nagy mennyiségű levágott növényi maradvány keletkezik, akkor annak mielőbbi eltávolítása szükséges (foltokban ne pusztuljon ki, romoljon le alatta a gyepr), kis mennyiségű levágott növényi anyagnál nem szükséges annak eltávolítása;
- potenciálisan aratható nádas egy részének aratása

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Fülöpházi homokbuckák elnevezésű országos jelentőségű védett természeti területre vonatkozóan a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

Kompenzációs támogatások vonatkozó rendelkezései.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	KE-6 Szikes gyepek, beékelődő száraz gyepekkel
-----	--

GY01	Felülvetés nem megengedett <i>(magyarázat: kivéve természetvédelmi célból, károsodott gyepterület helyreállítása érdekében).</i>
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY08	Dobkasza és talaj meghajtású rendsodró, rendezelő használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett <i>(magyarázat: kivéve természetvédelmi célból, károsodott gyepterület helyreállítása érdekében).</i>
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY64	Kaszáló sarjülegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
GY65	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden második évben lehet alkalmazni.
GY80	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY94	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY98	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.
GY102	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani.
GY117	Éjszakázó helyek és ideiglenes karámok helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos <i>(magyarázat: (kivéve havária helyzet esetén).</i>
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani.

V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell .
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni.
V45	November 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembevételével.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető <i>(megjegyzés: kivéve természetvédelmi céllal, nyílt vízfelület kialakításának elősegítésére).</i>
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen tilos.
V60	A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni.
V62	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.

Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Kívánatos célállapot: a tartósan vízhatásnak kitett területek növelése, a kiédesedési folyamatok lassítása, visszafordítása a terület revitalizációja.

A területen megjelenő víz megtartása alapvető feltétele az élőhely fejlesztésének (figyelembe véve a környező területeket is veszélyeztető havária helyzetek megelőzését; illetve a Homokhátsági vízpótló program megvalósítása utáni vízállapotokat!). Általános elvként az életközösségek hosszútávú fenntartásához, jó ökológiai állapotához szükséges vízkészlet megőrzésére kell törekedni. A természetvédelmi célú vízkormányzás részleteinek kidolgozása az illetékes Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatósággal közösen történik, a vízjogi engedélyek módosítása révén.

Ugyanakkor a visszatartott víztöbblet meghatározásánál figyelembe kell venni annak talajvízszint emelő hatását és összevetni a közösségi jelentőségű ürge élőhelyi igényeivel. Ekkora mértékű vízszint emelkedés veszélye jelenleg nem áll fenn. Az ürge élőhelye, leginkább a magasabb térszínekre korlátozódik a Kondor-tó északi medre mellett elterülő magasabb fekvésű, a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő mélyben sós gyepekre és visszagyepesedő szántókra.

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység nem támogatandó.

Száznál több fő részvételével zajló, közösségi és tömegsportesemény tartásának, valamint technikai sport üzésének nem támogatandó.

Kezelési javaslatok indoklása:

A tartós vízborítású területrészek jelenléte elengedhetetlen a vöröshasú unka és dunai göte jelölő fajok állományának hosszútávú fennmaradása szempontjából.

A víz elvezetése a területről, a szárazodás alapján teszi tönkre a megőrzendő élőhelyek növényzetét, kiszorulnak a vízhez/talaj vízállapotához kötődő fajok. A növényzet

fajösszetétele mellett a szerkezete és a borítása is változik, amelyek közvetlenül kihatnak az adott növényzethez (tápnövény, szaporodóhely) kötődő jelölő illetve egyéb Natura 2000-es állat- és növényfajokra is, így azok állománya is csökken.

A kezelési egységen belül megtalálható kistűzű aszat állománya a tartós szárazodásnak köszönhetően várhatóan csökkenésnek indul.

A felülvetés, a vegyszeres gyomirtás, a tárcsázás, fogasolás korlátozása szükséges a gyepek természetes fajkészletének, életközösségének megőrzéséhez. Ez nem csak a természetes vegetáció megőrzése miatt fontos, hanem a gyepek gazdag táplálékkínálatának fenntartásához is. Kifejezetten természetvédelmi érdekből azonban elvégezhetők (például jövőbeli bolygatás utáni helyreállítás keretében a felülvetés, vaddisznók által feltúrt gyepek kaszálhatóságának újbóli megteremtése érdekében a tárcsázás és fogasolás, inváziós növényfaj elleni védekezésnek a vegyszeres gyomirtás).

A felázott talajon történő munkavégzés korlátozása a gyepek növényzetének kímélete mellett biztosítja a vizenyős területeken, földön fészkelő madárfajok fészkaljainak korai kaszálástól (kikaszálástól) való védelmét is.

Azért csak évenként egyszeri kaszálás javasolt, mert a kétszeri kaszálás a legtöbb, magszórással szaporodó növényfaj, így a jelölő kistűzű aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományának generatív szaporodását már túlzottan akadályozza, a kaszálásra érzékenyebb növényfajokat fokozottan visszaszorítja, ezáltal szegényíti a jelölő szikes élőhelyek vegetációját. Az egyszeri kaszálásba a tisztítókaszálás is beleértendő.

A túl alacsony tarlóval végzett kaszálás; az évente többször végzett kaszálás; a változatlan términtázatban végzett, ezért egyes növényfajok termésérését nagyobb összefüggő területen szisztematikusan akadályozó kaszálás a terület biodiverzitásának hosszútávú fenntartása ellen ható tényezők. Ugyanakkor a legeltetés utáni tisztítókaszálás nem hagyható el (kivéve tartósan felázott, vizes talajviszonyok esetén) a biomassa eltávolítása és a kiédesedési folyamatok mérséklése érdekében.

Azért 10-15% a kaszálásból kihagyandó gyepterület, mert csak a minimálisan 10% hagyásterület biztosít elegendő kiterjedésű, a növényzet – így a jelölő kistűzű aszat (*Cirsium brachycephalum*) - érdemi virágzását és magszórását lehetővé tevő élőhelyrészt. A javaslat a tisztítókaszálásra is vonatkozik. Csak akkor lehet tőle eltérni, ha a kisebb hagyásterületet vagy a hagyásterület nélküli kaszálást természetvédelmi érdek, például inváziós növények elleni védekezés indokolja.

KE-7 kezelési egység Felszínközeli sófelhalmozódással érintett, illetve vakszikes tómedrek

Kezelési egység megnevezése: felszínközeli sófelhalmozódással érintett, illetve vakszikes tómedrek

Kezelési egység leírása, érintett élőhelyek:

A kezelési egység a Szappan-szék medrét, valamint a Kondor-tó medrének északi felét foglalja magába. Azon gyepterületek illetve vakszikes foltokat, ahol a talajok sófelhalmozódási maximuma a szelvény felső részén található. A 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak jelölő élőhelyekkel jellemezhető terület megőrzése a jelenlegi kiédesedési folyamatok mérséklése az elsődleges szempont.

Jellemző élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): F2 (szikes rét), B6 (zsiókás és sziki kákás szikes mocsarak), F4, F2xF4.

Érintett ÁNÉR élőhelyek: F2, B6, F4, F2xF4,

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Hasznosítás módját érintő kezelési javaslatok vonatkoznak a kezelési egységre. A terület legeltetése elsődleges fontossággal bír. A kiédesedés kísérője a természetes szukcessziós folyamatnak köszönhető nádasodás ezen a kezelési egységen még alig jelentkezik. E folyamat kordában tartása 0,4-0,6 állategység/ha legelőnyomással végzett legeltetéssel hatékonyan végezhető. A legelő állatfajok közül természetvédelmi szempontból a szarvasmarhával, bivallyal, juhval történő legeltetés megvalósulása a kívánatos.

A szikes részek diverz legeltetése, ahol enyhén túllegeltetett részek is jelentkeznek természetvédelmi szempontból kívánatos kezelés. Leginkább a pásztoroló legeltetési móddal oldható meg, mely alkalmat ad a (Szappan-szék területén is tapasztalható) cserjésedés kordában tartására is.

A kezelési egység területén a tisztítókaszálás végzése csak kivételesen indokolt esetben, természetvédelmi érdekből javasolt.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Fülöpházi homokbuckák elnevezésű országos jelentőségű védett természeti területre vonatkozóan a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

Kompenzációs támogatások vonatkozó rendelkezései!

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	KE-7 Felszínközeli sófelhalmozódással érintett, illetve vakszikes tómedrek
GY01	Felülvetés nem megengedett (<i>magyarázat: kivéve természetvédelmi célból, károsodott gyepterület helyreállítása érdekében</i>).
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, kezelő használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett (<i>magyarázat: kivéve természetvédelmi célból, károsodott gyepterület helyreállítása érdekében</i>).
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás
GY26	Inváziós fászfűszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY117	Éjszakai helyek és ideiglenes karámok helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.

V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos (magyarázat: (kivéve havária helyzet esetén).
-----	---

Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Kívánatos célállapot: a tartósan vízhatásnak kitett területek növelése, a jelenlegi kiédesedési folyamatok lassítása, visszafordítása a terület revitalizációja.

Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység nem támogatandó.

Száznál több fő részvételével zajló, közösségi és tömegsportesemény tartásának, valamint technikai sport üzésének nem támogatandó.

Kezelési javaslatok indoklása:

A legelőn vegetációs időszakban végzett tisztítókaszálás nem kívánatos túlhasználathoz vezethet, ezért csak természetvédelmi indokból és csak szeptember 1.-től végezhető.

A Szappan-szék medrében az utóbbi években megjelentek a környező területekről származó galagonya bokrok fiatal egyedei. A terület pásztoroló legeltetéssel történő hasznosítása lehetőséget ad a folyamat kordában tartására. A fiatal egyedek kézi erővel is eltávolíthatóak.

KE-8 kezelési egység Száraz, homoki gyepek

Kezelési egység megnevezése: száraz, homoki gyepek

Kezelési egység leírása, érintett élőhelyek:

A kezelési egység a természetvédelmi jelentőséggel bíró, emberi használattal legfeljebb csak enyhén terhelhető természetes és természetyszerű élőhelyek a száraz homoki gyepek és száraz jellegtelen gyepek elszórt boróka állománnyal és tájidegen növényfajokkal tarkított területeit foglalja magába. A 6260 Pannon homoki gyepek jelölő élőhelyekkel jellemezhető terület megőrzése a gazdálkodás minimalizálását igényli.

Jellemző élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): G1 (Nyílt homokpusztagyepek), M5 (Homoki borókás-nyárasok), H5B (Homoki sztyepprétek), OC (Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok) és átmeneteik.

Érintett ÁNÉR élőhelyek: G1,M5,H5B,OC

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 6260* Pannon homoki gyepek

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az érzékenyen reagáló és a túllegeltetés által fokozottan veszélyeztetett, legeltetett területen a javasolt legeltetési nyomás a 0,1-0,3 állategység/ha-t nem haladhatja meg. A túlhasznosítás veszélye okán a legeltetés vegetációs időszakon belüli rendszeres kontrollt kíván. A legelő állatállomány számára biztosított éjszakázó-, pihenő- és itatóhely kialakítására a homoki gyepterületeken nincs mód. Az említett „felügyelt” legeltetés ezért elsősorban a homoki gyepterületekkel övezett, lakott tanyák környezetében valósítható meg. Ahol a napi rendszerességű be- és kihajtás megoldható. A hajtási útvonalakon a nyílt homokfelszín kialakulása már kis időintervallumon belül is várható. Ezek a rovarvilág szempontjából fontos nyílt felszín egyben inváziós fajok térnyerésének is kedvezhetnek. Ugyanakkor az alullegeltetés a biodiverzitásra negatív hatást mutat.

A kezelési egység jelentős részén tehát a legeltetés nehezen megoldható, nagy odafigyelést igénylő tevékenység, mely ezáltal inkább természetvédelmi szempontú kísérleti jelleggel, eseti kezelésekkal javasolt (lásd KE-10 Tanyák kezelési egység).

Egyéb esetekben haszonállatok legelése csupán a területen jelentkező lovas turizmus kapcsán jelentkezik, ahol a lovak elenyésző mértékben „megcsipkedik” a területet. A turizmus velejárója az esetenkénti enyhe legelés és a turista útvonalakon jelentkező taposás során megnyíló nyílt homokfelszínek jelenléte. Utóbbiaktól – a hajtási útvonalaknál említett módon – ilyen csekély mértékben a rovarvilágra gyakorolt hatáson keresztül a terület biodiverzitásának növekedése várható. E hatás értelemszerűen nem jelentkezik a turizmus által elzárt területeken.

A kezelési egységben a pannon homoki gyepterületek sérülékeny vegetációja és változatos domborzatának, felszínalakjának megőrzése érdekében a gépi munkavégzés az inváziós növényekkel erősen fertőzött foltokon kívül nem lehetséges.

Fentiekből következően a kezelési egység jelentős részén az inváziós növényfajok elleni védekezéstől eltekintve kezelés nem javasolt. A jelenlegi kezeletlen állapot fenntartása megfelelő. A természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetett helyeken enyhe legeltetéssel történő kezelés lehetséges.

Az őshonos cserjefajok terjedésére figyelemmel kell lenni, borításuk nem csökkentheti jelentős mértékben a 6260 pannon homoki gyepek jelölő élőhely kiterjedését.

A bemutatási céllal fenntartott mozgó homokfelszíneken mechanikus invazív irtás (esetleg vegyszerezés) évente kétszer javasolt.

Itt kell felhívjuk a figyelmet az alábbiakra is. Annak ellenére, hogy a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) kormányrendelet a gyepterületek kaszálással vagy legeltetéssel történő hasznosítására kötelez a kezelési egységre jellemző G1 (nyílt homokpusztagyepek) élőhelyen az évente visszatérő legeltetés és kaszálás mellőzése javasolt, hiszen ezen élőhelyek kezeletlenül hagyása biztosítja azok hosszútávú fennmaradását. A szóban forgó élőhelyen az inváziós fajok elleni védekezés továbbra is folytatható. A G1 (nyílt homokpusztagyepek) élőhely átmeneteiben már elképzelhető kezelés az enyhe, kontrollált legeltetés.

Fentiek fényében javasolt a 269/2007. kormányrendelet vonatkozó passzusait felülvizsgálni, avagy a kötelező kezelés alóli mentesség jogszabályi háttérét megoldani.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Fülöpházi homokbuckák elnevezésű országos jelentőségű védett természeti területre vonatkozóan a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

Kompenzációs támogatások vonatkozó rendelkezései.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A nyílt homokpuszta gyepterületein az erőgépekkel történő munkavégzés mellőzendő, a talajfelszín bolygatása, károsítása kerülendő.

- A természetközeli állapotú, fajgazdag, inváziós fajoktól mentes nyílt homokpusztagyep állományaiban a legeltetés nem megengedett. Legeltetés – extenzív módon, a nemzetipark igazgatósággal egyeztetve – csak a zárt sztyepprétek, a leromlott nyílt homoki gyepek, a nyársarjak által erőteljesen meghódított nyílt homokpusztagyepek egy részében, valamint a jellegtelen, gyomos szárazgyepek állományfoltjaiban végezhető.

Kód	KE-8 Száraz, homoki gyepek
-----	----------------------------

GY01	Felülvetés nem megengedett <i>(magyarázat: kivéve természetvédelmi célból, károsodott gyepek helyreállítása érdekében).</i>
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, rendkezelő használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
GY117	Éjszakázó helyek és ideiglenes karamok helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.

Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatokban részletezett felügyelt és kontrollált legeltetés megvalósítása a területi biodiverzitás növekedéséhez vezet.

Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység nem támogatandó.

Kezelési javaslatok indoklása:

A szélsőségesen kis fűhozamú gyepterületek kezelésre igen érzékenyen reagáló életközösségek. A homoki gyepek legeltetése ezért nagy körültekintést igényel mind kezelői, mind gazdálkodói részről.

A kezelési egységben a pannon homoki gyepterületek sérülékeny vegetációja és változatos domborzatának, felszínalakjának megőrzése érdekében a gépi munkavégzés az inváziós növényekkel erősen fertőzött foltokon kívül nem lehetséges.

A kezelési egység jelentős részén az inváziós növényfajok elleni védekezéstől eltekintve kezelés nem javasolt. A természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetett helyeken enyhe legeltetéssel történő kezelés lehetséges.

KE-9 kezelési egység Szántók, parlagok

Kezelési egység megnevezése: szántók parlagok

Kezelési egység leírása, érintett élőhelyek: a kezelési egység a KjtT területén megtalálható szántóterületeket foglalja magában.

Jellemző élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T kezdőbetűvel jelölt élőhelyfoltok.

T1 (egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák), T2 (évelő, nagyüzemi szántóföldi kultúrák), T10 (fiatal parlag és ugar).

Érintett ÁNÉR élőhelyek: T1, T2, T10

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a szántóterületek fenntartását biztosító tevékenységet befolyásoló előírások képezik.

A műveléssel felhagyott szántóterületek, parlagok területén javasolt a spontán visszagyepesítés ösztönzése, helyben fogott kaszálék terítésével, invazív növényfajok elleni védekezéssel egybekötve.

A természetvédelmi szempontú vízkormányzás javasolt: a víz megőrzése az évjárat csapadékvizszojnyaitól függően (vízelvezetés csak természetvédelmi indokkal, vagy havária helyzet esetén), a szomszédos védendő élőhelyekkel kapcsolatban lévő talaj-vízháztartásuk miatt

Inváziós növényfajok viisszaszorítása, lehetőleg mechanikai úton.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Fülöpházi homokbuckák elnevezésű országos jelentőségű védett természeti területre vonatkozóan a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

A szántók esetén továbbá kötelezően betartandó előírásként a helyes mezőgazdasági és környezeti állapot fenntartásáról szóló 50/2008. (IV.24.) FVM rendelet, valamint a nitrátérzékeny területek lehatárolásáról szóló 43/2013. (V. 29.) VM rendelet előírásait szükséges alapul venni.

Kompenzációs támogatások vonatkozó rendelkezései.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	KE-9 Szántók, parlagok
SZ01	Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.

SZ10	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.
SZ15	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.
SZ32	5 évente legfeljebb egyszer végezhető középmező lazítás, maximum 25 cm mélységben.
SZ46	Melioráció tilos.
SZ47	Meszezés tilos.
SZ48	Drénezés tilos.
SZ51	Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gyepesedéssel.
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
SZ63	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
SZ65	A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálást kell végezni a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.
SZ67	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos <i>(magyarázat: kivéve havária helyzet esetén).</i>

Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Minden szántóterületen élőhelyfejlesztési célt szolgálva a füves élőhelyé alakítás. Élőhelyfejlesztés valósul meg továbbá a kemikáliáktól mentesített puffer területek kialakításával.

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység nem támogatandó.

Kezelési javaslatok indoklása:

A jelölő élőhelyek – elsősorban a 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak – környezetében elterülő szántókon vegyszermentes puffer terület kialakítása, csökkentett és sekély talajművelés a terület biodiverzitásának megőrzése és a szikes tómedrek kiédesedési folyamatainak lassítása érdekében fontos. Intenzívebb vízigényű kultúrák termesztése nem támogatott. Ezen kultúrák lokális talajvíz depressziót okozó hatása a szikes tómedrek szárazodásán keresztül mind a jelölő élőhelyekre, mind a hozzájuk kötődő jelölő fajokra veszélyforrást jelent. Az ismertetett okokból kifolyólag nem támogatható energetikai célú ültetvény vagy erdő telepítése sem.

A vegyszermentesség biztosításának, a rovar megporzást igénylő virágos kultúrák termesztésének ösztönzése a területre jellemző rovarvilág gazdagodásának irányába mutató, támogatandó intézkedések. A kisméretű parcellák, a vetésforgó biztosítása szintén kedvező hatással van a terület rovar- és madárvilágára egyaránt. Előbbi kevésbé ösztönözhető, utóbbi viszont támogatási rendszer előírás gyűjteményébe integrálható fejlesztés.

A trágyadepók helyének területi korlátozása a természetes élőhelyek vízutánpótlását biztosító felszíni lefolyás szennyezettségének csökkentését célozza.

A repülőgépes növényvédelem nemcsak a területen fészkelő madárfajokra fejt ki jelentékeny zavarást, hanem a vegyszer elsodródásának veszélye is fokozódik.

A mezőgazdasági területekről a szomszédos védendő élőhelyek, illetve felszíni és talajvizek felé történő trágya és növényvédőszer bemosódás/elsodródás ugyanis veszélyezteti a talaj és víz tápanyagszintjére érzékeny növényfajokat (kisfészkes aszat), nitrogén kedvelő gyomok felszaporodását okozhatja, jelentősen megváltoztathatja a vizek tápanyagszintjét (algásodás, vízinnövények egyoldalú felszaporodása) és méregként károsíthatja a vízi élővilágot /vöröshasú unka (*Bombina orientalis*), dunai tarajosgöte (*Triturus cristatus*). Ezért javasolt ezen anyagok felhasználásának csökkentése, illetve a bejutásuk megakadályozása.

A talajjavítás (pl. meszezés), valamint műtrágyázás kedvezőtlenül befolyásolja a környező természetes vizes élőhelyek vízkémiai tulajdonságait, és hosszútávon rontja a szántóföldek helyén történő természetes élőhely-rekonstrukciók lehetőségét, ezért javasolt a korlátozása.

Hosszútávú természetvédelmi fejlesztési cél a szántóterületek – többféle módszerrel is javasolt - visszagyepesítése, ami megszüntetheti a természetes élőhelyekre bemosódó, mezőgazdasági eredetű szennyeződést.

KE-10 kezelési egység Tanyák

Kezelési egység kódja: KE-10 kezelési egység

Kezelési egység megnevezése: Tanyák

Kezelési egység leírása, érintett élőhelyek: a kezelési egység magába foglalja a tanyák környéki gyümölcsösök, kisparcellás szántók területét is.

Jellemző élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): U10 (tanyák, családi gazdaságok) kóddal jelölt foltok, esetleg S6 (nem őshonos fafajok spontán állományai).

Érintett ÁNÉR élőhelyek: U10, S6

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Fülöpházi homokbuckák elnevezésű országos jelentőségű védett természeti területre vonatkozóan a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell figyelembe venni.

A szántók esetén továbbá kötelezően betartandó előírásként a helyes mezőgazdasági és környezeti állapot fenntartásáról szóló 50/2008. (IV.24.) FVM rendelet, valamint a nitrátérzékeny területek lehatárolásáról szóló 43/2013. (V. 29.) VM rendelet előírásait szükséges alapul venni.

Kompenzációs támogatások vonatkozó rendelkezései.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kód	KE-10 Tanyák
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
SZ10	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.
SZ14	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ36	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha/év mértéket.
SZ51	Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gyepesedéssel.
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
SZ63	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
SZ65	A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálást kell végezni a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.
SZ67	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Rovar- és madárvédelmi intézkedések ösztönzése.

A tanyák környezetében megtalálható konyhakerti és szántóföldi kultúrákra, a szántó kezelési egységeknél elmondottak érvényesek. A vegyszermentesség biztosításának, a rovar megporzást igénylő virágos kultúrák termesztésének ösztönzése a területre jellemző rovarvilág gazdagodásának irányába mutató, támogatandó intézkedések. A kisméretű parcellák, a vetésforgó biztosítása szintén kedvező hatással van a terület rovar- és madárvilágára egyaránt. Előbbi kevésbé ösztönözhető, utóbbi viszont támogatási rendszer előírás gyűjteményébe integrálható fejlesztés.

Invazív tulajdonságokkal bíró dísnövények telepítésének tiltásával és a fajokkal kapcsolatos tájékoztatással megelőzhető újabb tájidegen fajok megjelenése.

Kutatás: Környezetükben lehetőség nyílik irányított, kontrollált legeltetési kísérleti területek kialakítására. Homoki gyepterületeken enyhe legeltetési nyomásnak kitett kísérleti parcellák létrehozásával. A legeltetés során mozaikos nyílt foltok megjelenése és a legelő állatok hullatéka járul hozzá az élőhely fejlesztéséhez. Az egyéb, a területen nem jelölő, de közösségi jelentőségű rovarfajok élőhely fejlesztése érdekében.

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolt.

Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

Kezelési javaslatok indoklása:

A mezőgazdasági területekről a szomszédos védendő élőhelyek, illetve felszíni és talajvizek felé történő trágya és növényvédőszer bemosódás/elsodródás veszélyezteti a talaj és víz tápanyagszintjére érzékeny növényfajokat (kisfészkes aszat), nitrogén kedvelő gyomok felszaporodását okozhatja, jelentősen megváltoztathatja a vizek tápanyagszintjét (algásodás, vízínövények egyoldalú felszaporodása) és méregként károsíthatja a vízi élővilágot /vöröshasú unka (*Bombina orientalis*), dunai tarajosgöte (*Triturus cristatus*). Ezért javasolt ezen anyagok felhasználásának csökkentése, illetve a bejutásuk megakadályozása.

3.2.3. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az előző fejezetben ismertetett javaslatokon túlmenő, forrásigényesebb intézkedésekre mindenekelőtt a Natura 2000 terület vízháztartási viszonyainak javítása, illetve tájidegen fás és lágyszárúak visszaszorítása érdekében lenne szükség. E célok érdekében a két legfontosabb javasolt intézkedés:

- A) Vízbázis megőrzés, faállomány borításának mérséklésével és a felszínalatti vizekből való öntözés mellőzésével
- B) Tájidegen, inváziós fajok visszaszorítása

A javasolt intézkedések részletesebb kifejtése:

A)

A területen végbemenő kiszáradást az emberi hatásnak és éghajlati okoknak egyaránt tulajdonítható regionális talajvízszint-csökkenés idézi elő. Regionális szintű, vízgazdálkodást javító, vízmegőrzést fokozó intézkedésekkel középtávon talán mérsékelhető lenne a kiszáradás.

A talajvízszint csökkenést, tehát alapvetően négy tényező idézte elő: a belvízelvezető csatornák létrehozása, a felszín alatti vízkivétel, a felszínt borító növényzet természetestől nagyobb vízigénye (pl. erdőterület, szántóföld), a klimatikus viszonyok megváltozása. Utóbbira gyógyírt kevésbé találhatunk regionális vagy akár állami szinten, mivel globális háttérre vezethető vissza a felmelegedés. A másik három tényező, ha ugyan a Natura 2000 területen belül nem, regionális szinten csökkenthető:

A Homokhátságon versenyképes növénytermesztést, néhány szántóföldi kultúra kivételével öntözés nélkül nem lehet folytatni. Ennek megfelelően számos kertészet és kapásnövény termeszto felszín alatti vízkészletből nyeri az öntözővizet. Jobb esetben mikroöntözéssel történik a víz kijuttatás, rosszabb esetben esőztető öntözéssel, amely esetében sokkal nagyobb a párolgásból való veszteség. További problémát jelenthet az illegális talajvíz-kutak működtetése.

- A homokterületek gazdasági hasznát az erdősítésen keresztül próbálták maximalizálni. Akácerdők, fekete- és erdeifenyő, valamint nemesnyár ültetvények tenyésznek a tájban. Az erdőtelepítés a talajvíz csökkenés terén az ültetett erdők evapotranszspirációja (a talaj és a növényzet együttes párolgásának mértéke) miatt súlyos terhelést jelent a talajvízkészletre. Mindemellett a talajvízszint süllyedésével az

erdők gazdasági haszna is nagymértékben romlik. A Natura 2000 területen nem javasolt - az idegenhonos fajokból álló - zárt erdők további telepítése. Regionális szintű talajvízszint emelkedés nem várható.

A javaslatételben foglaltak teljesülését követően a talajvízszint további süllyedése lassulna, optimális esetben megállna ez a folyamat.

B)

Fás szárúak:

A legnagyobb problémát a jól sarjadó, inváziós és idegenhonos fafajok, különösen az akác (*Robinia pseudo-acacia*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) okozzák. Ezek egyedeinek, illetve állományainak kivágása – a fiatalok állomány gyérítését kivéve – csak úgy történhet meg, ha az újrasarjadás ellen elő- vagy utókezeléssel aktív védekezés (törzsfuratokon keresztül történő vegyszer bejuttatás, vegyszeres metszlapkezelés vagy – a természetvédelmi hatóság engedélye és a természetvédelmi kezelésért felelős szerv előzetes hozzájárulása esetén – homogén állományaik belső, természetes homoki élőhelyekkel közvetlenül nem érintkező területrészein a véghasználatot követő teljes talajelőkészítés) történik.

Az egyedek irtásával párhuzamosan, a terjedés megakadályozása érdekében, prevenciók jelleggel a tájidegen erdőállományok szerkezetátalakítására is szükség van.

Lágyszárúak:

A legnagyobb arányban fennálló selyemkóró (*Asclepias syriaca*) fertőzöttséget vegyszeres védekezéssel lehet visszaszorítani. Mindenképpen pontpermetezés javasolt, azonban ezt többször érdemes egy évben elvégezni.

3.2.4. Fajvédelmi intézkedések

A 3.2.1. és 3.2.2. fejezetekben javasolt intézkedések előreláthatólag elegendőnek bizonyulnak a Natura 2000 terület kijelöléséhez fűződő természetvédelmi célkitűzések teljesítéséhez, ezért ezeken túlmenő, intenzív fajvédelmi intézkedésekre egyelőre nincs szükség.

3.2.5. Kutatás, monitorozás

Magyar Tudományos Akadémia – Ökológiai és Biológiai Kutató Intézet és Tudományegyetemek rendszeresen kutatják a területet. Néhány kutatási téma:

- A klímaváltozás ökológiai hatásait kutató VULCAN projekt.
- Ökológiai restaurációs kísérletek folytatása.
- Spontán és irányított gyepregeneráció kutatása.

A Natura 2000 területet kb. 80%-ban lefedő élőhelytérkép készült 2010-ben, amelyet az élőhelyek változásainak (szerkezeti-, fajszintű átalakulások, növényzeti határok elmozdulása, stb.) nyomon követése érdekében 10 évente célszerű lenne megismételni, minden esetben – az NBmR keretein belül a „03 – Élőhelyek térképezése” projektben meghatározott módon – külön változási térkép készítésével. E felmérés a jelölő élőhelyek tekintetében elegendő adatot szolgáltatna a változások nyomonkövetésére, és lehetővé tenné a kezeléseknél történő esetlegesen szükséges változtatások meghatározását.

A jelölő fajok észlelési adatainak gyűjtése, állományaik nyomonkövetése, rendszeres felmérése a természetvédelmi őri munka napi szintű részét képezi. A kételtűek esetében (nem

kizárólag a jelölő fajokra vonatkoztatva) további rendszeres monitorozás folyik, így külön monitoring-vizsgálat végzése a kételtű jelölő fajok kapcsán nem indokolt. Kivételt a dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) képez, amely észlelése, felmérése rendkívül nehézkes, gyakran a célzott csapdázások során, a szakemberek által kidolgozott NBmR protokollt betartva sem sikerül példányokat fogni, így szakértő kutató általi alapállapot-felmérés javasolt a terület nagyobb kiterjedésű vizes élőhelyein.

A korábbi ürgemonitorozás folytatása az NBmR protokollnak megfelelően (transzsektek mentén történő lyukszámlálás). A friss állomány-elterjedési adatok alapján esetleges új transzsektek felvétele javasolt.

A kiskécskés aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományának elhelyezkedése és példányszáma erősen függ az adott terület vízviszonyaitól, és a vegetáció borításától, így nehéz konkrét populációnagyságot megállapítani. Miután minden egyes észlelés digitális rögzítése a természetvédelmi őrszolgálat feladata, viszonylag pontos képet kaphatunk az állomány elterjedéséről, és példányszámáról is, külön monitoring-vizsgálatok nélkül is.

A pályázatoknál tárgyalt KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0006 „Tájidegen inváziós növények visszaszorítása a Duna-Tisza köze legértékesebb homokterületein” azonosítójú projekt keretében alapállapot felmérés és utómonitoring is szerepel a tevékenységek között. E tevékenység elsősorban az invazív növényfajok és a körülöttük található élőhelyfoltok állománydinamikájára terjed ki.

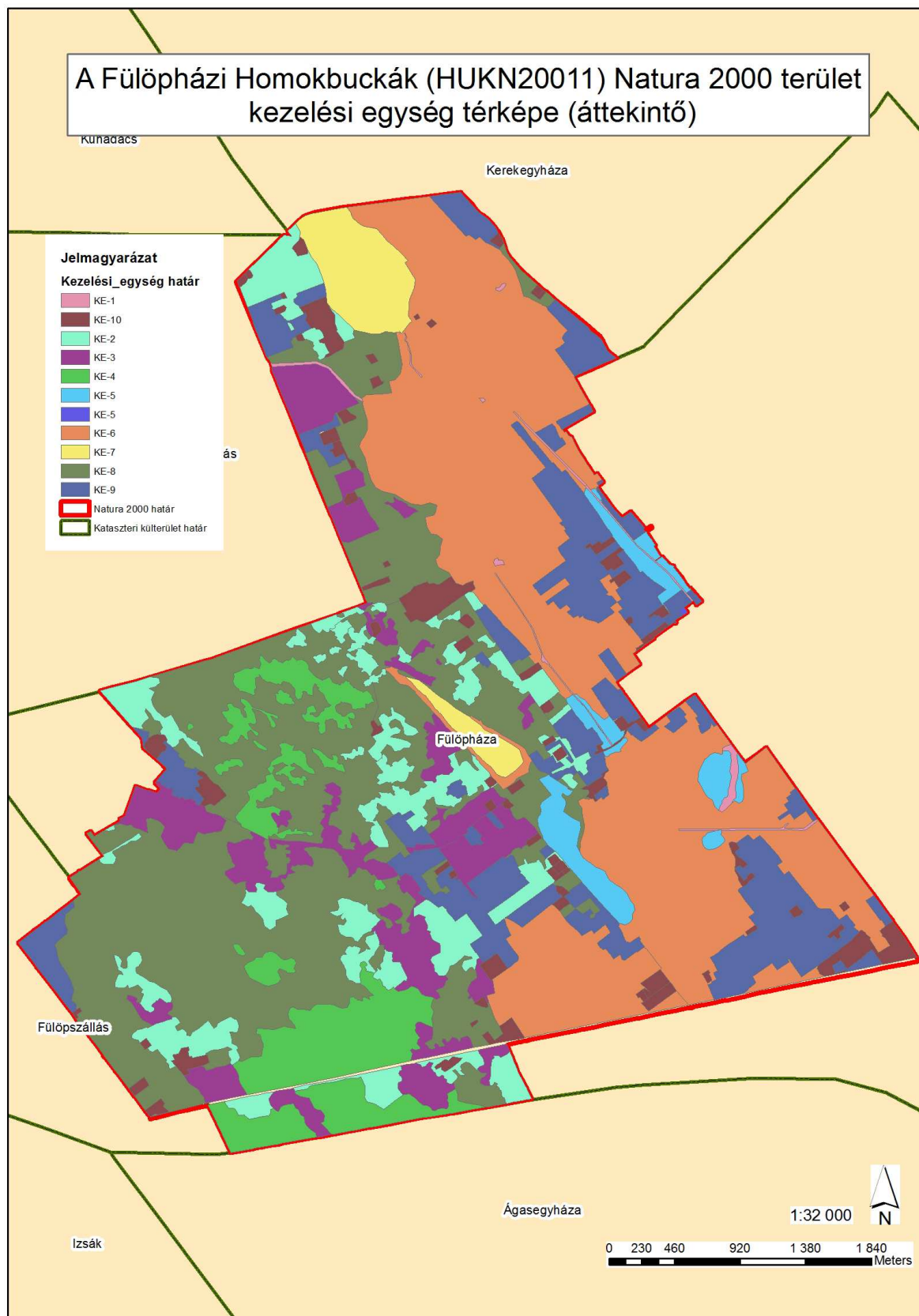
Rendszeres vízállás észlelés folyik az Alsó-Duna Völgyi Vízügyi Igazgatóság csatornaórái által. Ezen felül talajvíz monitoring kutak találhatóak Fülöpháza településen belül (Fülöpháza 680 259,502 172 021,010), valamint a Kondor-tó északi részén (Kerekegyháza 678 730,246 175 219,009 távjelzős kút) a Natura 2000 terület határán is.

A természetvédelmi célállapot ellenőrizhetősége érdekében:

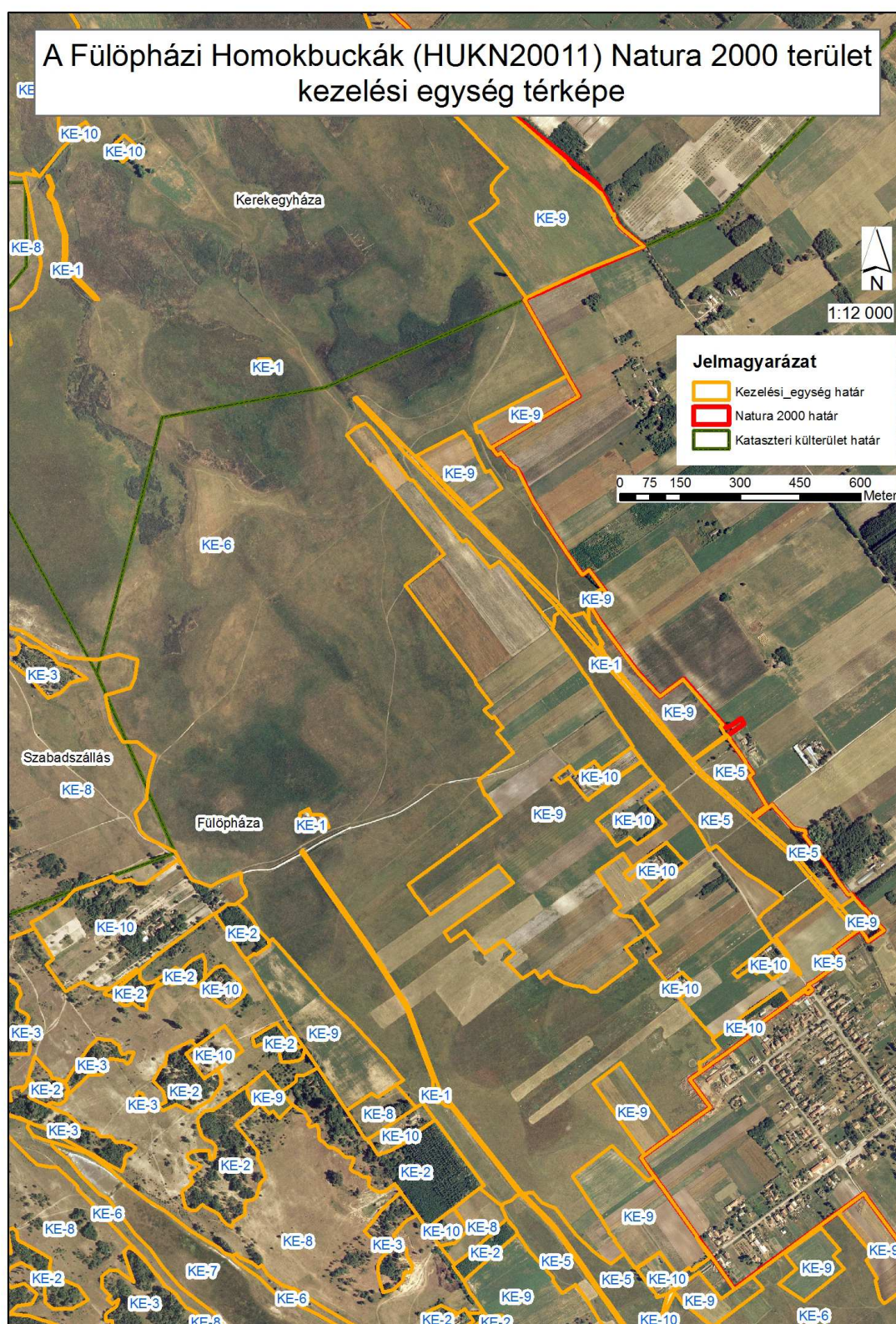
- a 91N0 (pannon borókás-nyáras) jelölő élőhelyen az idegenhonos és agresszív terjedő növényfajok 6 évenként egyszeri alkalommal történő felmérése javasolt;
- a 6260 (pannon homoki gyepek) kiterjedésének 6 évenkénti felülvizsgálata javasolt.

3.2.6. Mellékletek

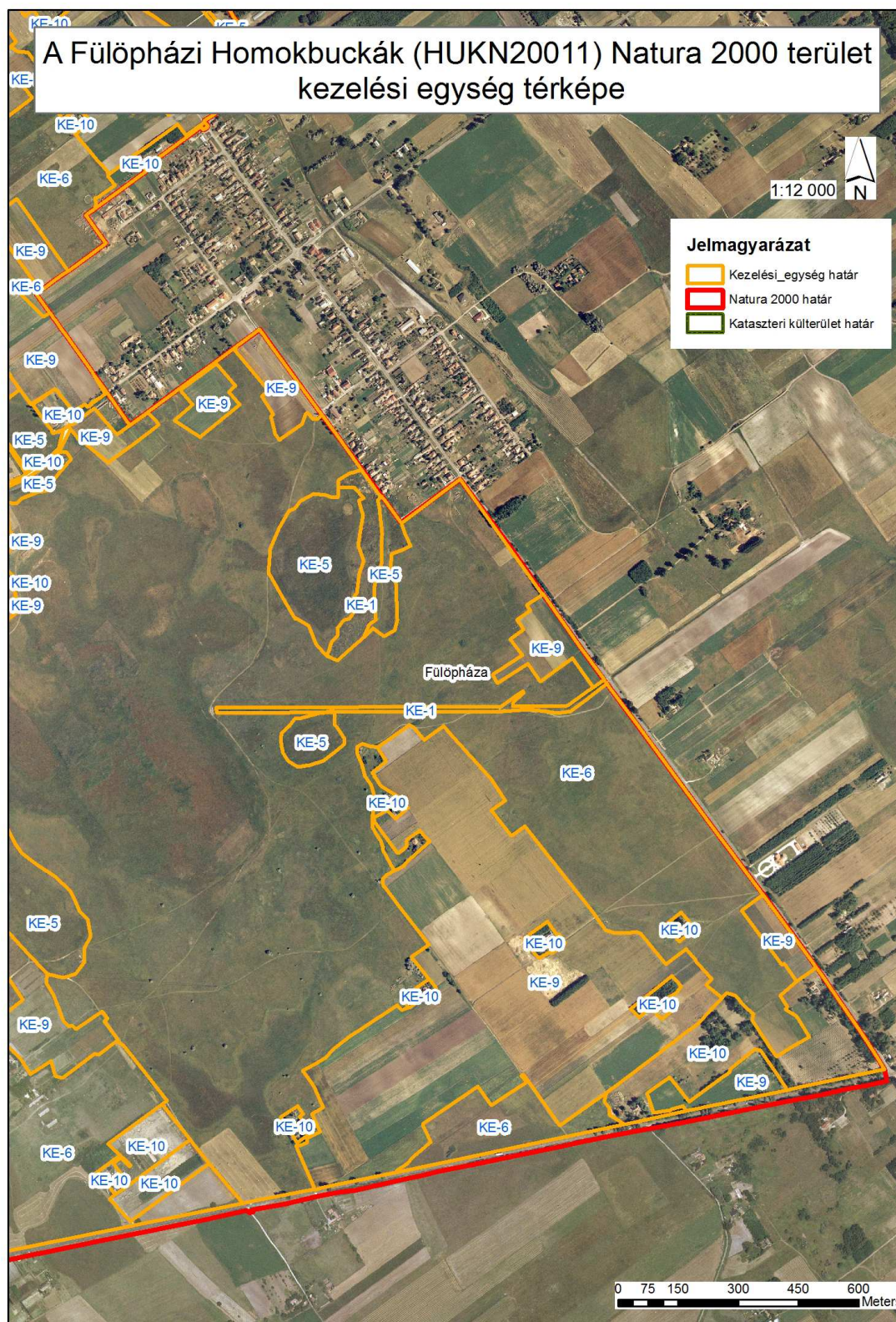
A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető, 3.2.1. pontban ismertetett kezelési előírások megjelenítése az alábbi térképmellékleteken.

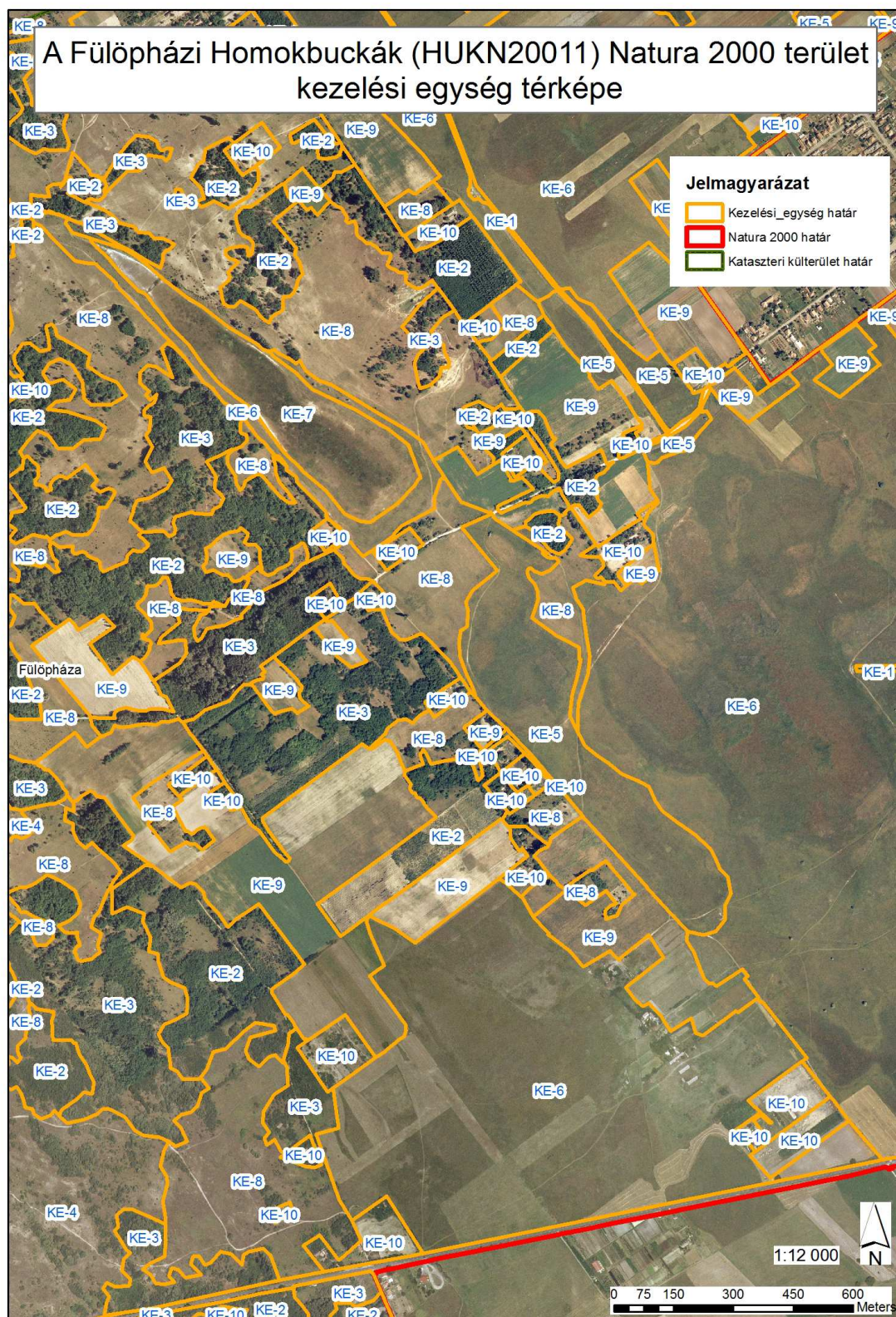
1. térkép

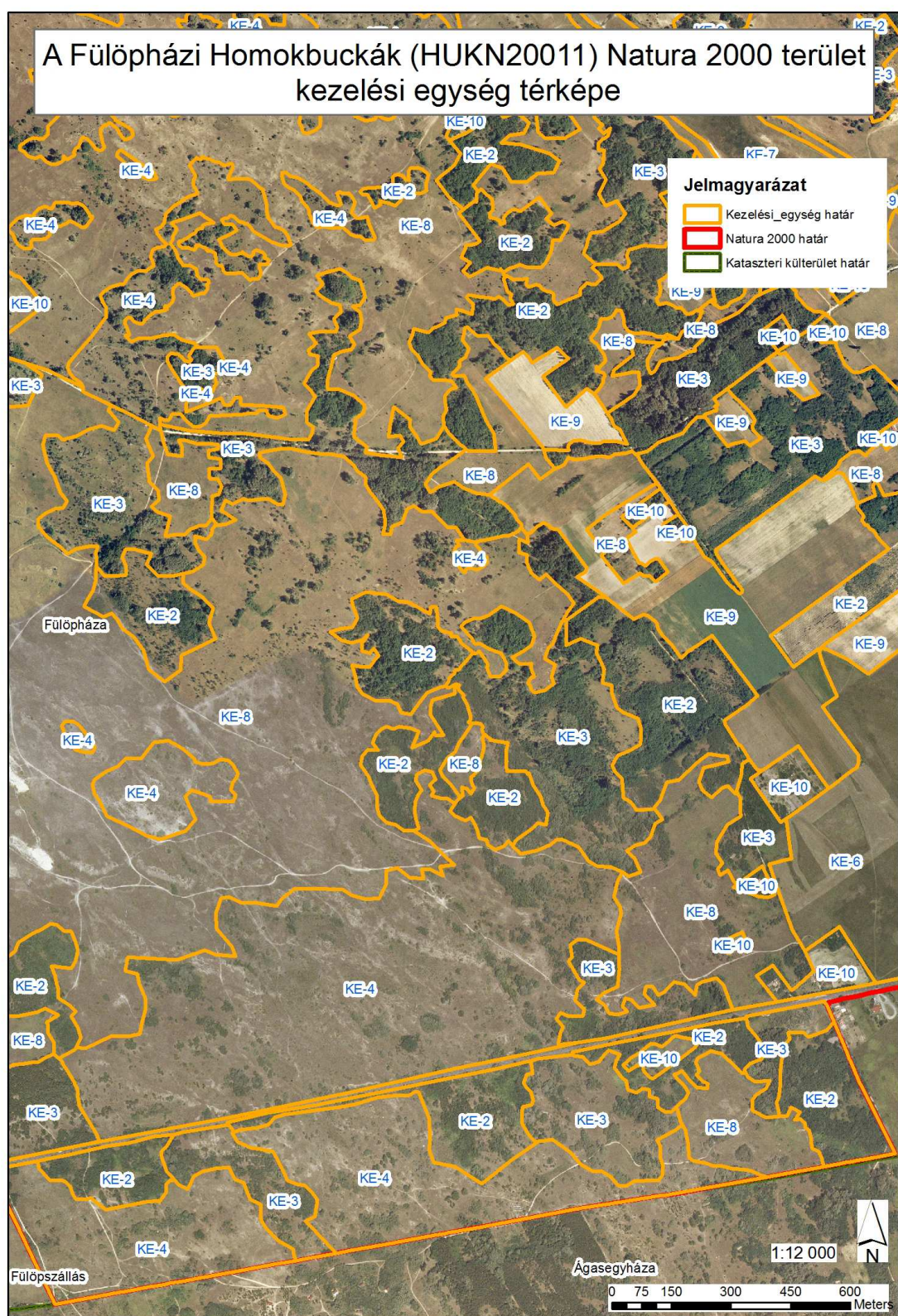
3. térkép

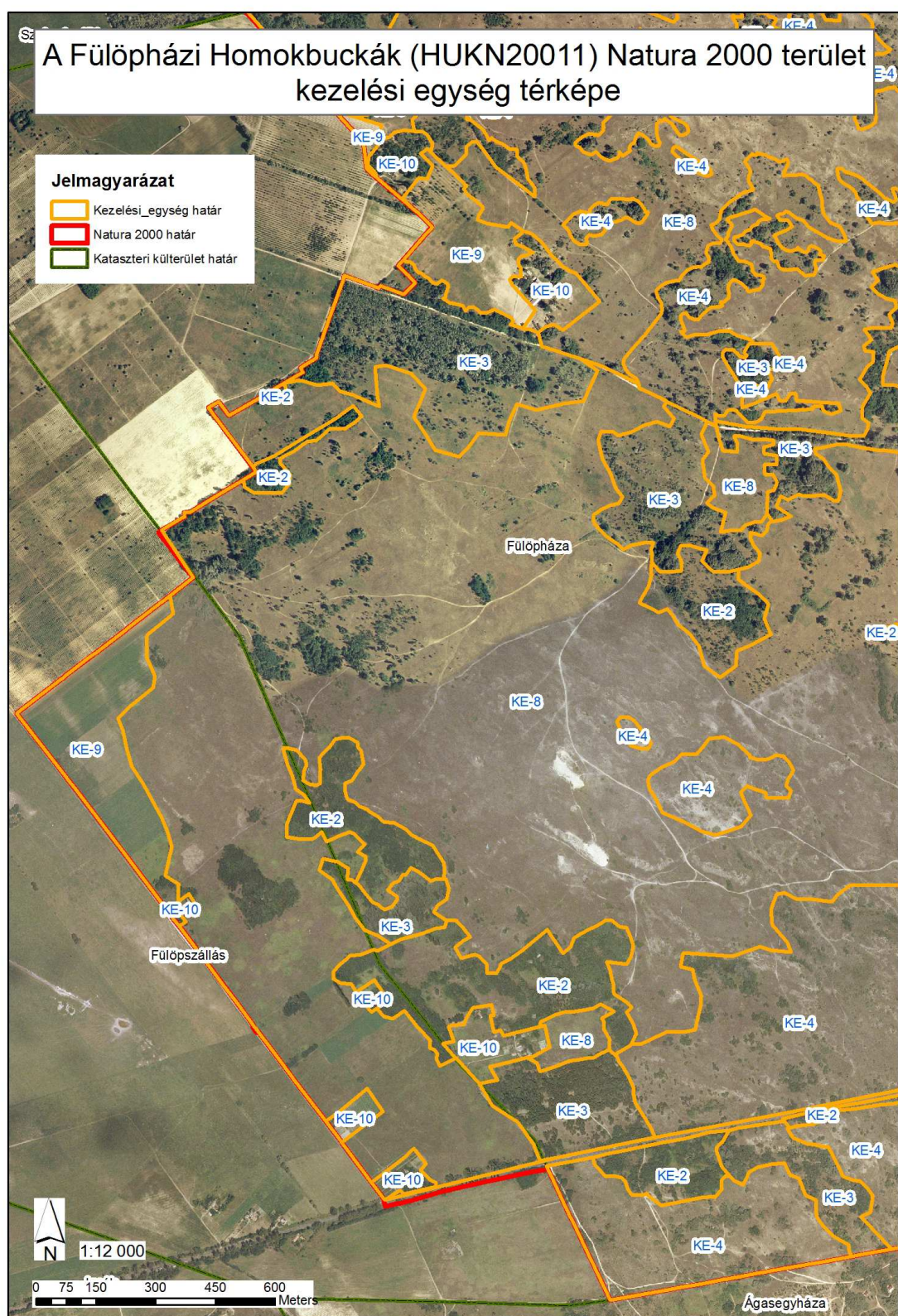
4. térkép

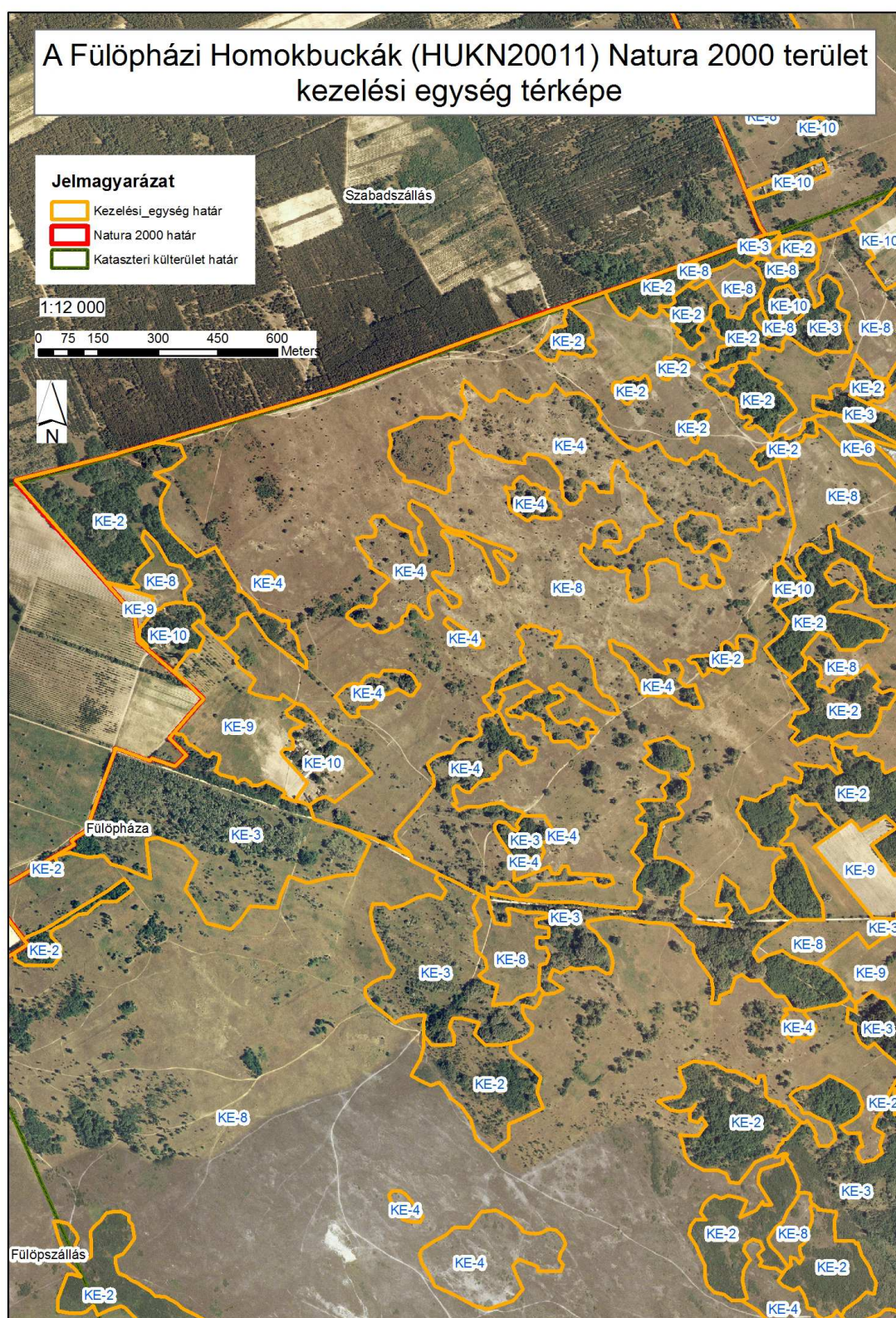
5. térkép

6. térkép

7. térkép

8. térkép

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A KjtT 78,23 %-a van a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében. A jelölő élőhelyek és jelölő fajok élőhelyeinek nagy része is a vagyonkezeltek területék közé tartozik, mely könnyebbé jelent a Magyar Állam számára, hogy Natura 2000 fenntartási és helyreállítási kötelezettségének eleget tegyen.

A 3.2.2. fejezetben felsorakoztatott élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok megvalósításának nincsenek jogi akadályai. Az invazív fafajok által borított területek jelentős része ugyanis az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő szabad rendeltetésű erdő.

A jelölő fajok élőhelyeinek fejlesztésére irányuló kezelések az említett fejezetben kerülnek felsorolásra. A kezelések kivitelezését, végrehajtását nagyban megkönnyíti a vagyonkezelői jogállás. A bérleti szerződések előírásainak betartásával és betartatásával megakadályozható a természeti értékeket veszélyeztető gazdálkodás.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 területet a Mezőgazdasági Parcella-azonosító Rendszer (MePAR; www.mepar.hu) információi alapján 62 fizikai blokk érinti.

A Natura 2000 területet érintő MePAR blokkok felsorolása:

Blokk azonosító	MTET_nev	sz_alf_mad	gy_alf_mad	Terület (ha)
DD7NF-C-13	Homokhátság	1	1	5,74610109
DPLFF-U-13	Homokhátság	1	1	43,21010223
D8DFF-6-13	Homokhátság	1	1	10,83778659
DHQ2F-C-13	Homokhátság	1	1	0,583748267
DPY8F-1-13	Homokhátság	1	1	204,6278209
DP1NF-F-13	Homokhátság	1	1	6,886962151
DU6FF-K-13	Homokhátság	1	1	71,49459753
DRY8F-3-13	Homokhátság	1	1	3,201198021
D1J2F-N-13	Homokhátság	1	1	26,33417173
DTFVF-7-13	Homokhátság	1	1	6,879426248
DTENF-Y-13	Homokhátság	1	1	0,404435546
D7X2F-9-13	Homokhátság	1	1	25,11805081
DJA2F-Y-13	Homokhátság	1	1	69,45500966
DHTFF-U-13	Homokhátság	1	1	4,689360021
D1FVF-E-13	Homokhátság	1	1	7,761132269
DNMNF-2-13	Homokhátság	1	1	19,38692725
DU7NF-T-13	Homokhátság	1	1	183,0142525
D3J2F-Q-13	Homokhátság	1	1	54,95662115
D52VF-5-13	Homokhátság	1	1	21,38668223
DH0FF-1-13	Homokhátság	1	1	7,08902176

DTLFF-X-13	Homokhátság	1	1	26,08701857
D8Y8F-K-13	Homokhátság	1	1	22,06420336
DKUNF-5-13	Homokhátság	1	1	1,040617279
DPQ2F-K-13	Homokhátság	1	1	6,995839435
DQX2F-T-13	Homokhátság	1	1	101,5718567
DD2VF-D-13	Homokhátság	1	1	83,06022235
DHMNF-V-13	Homokhátság	1	1	16,32426281
DP42F-X-13	Homokhátság	1	1	0,548369499
DJFVF-X-13	Homokhátság	1	1	45,67825682
D8MNF-M-13	Homokhátság	1	1	8,154880831
DUX2F-W-13	Homokhátság	1	1	16,40388266
D51NF-W-13	Homokhátság	1	1	11,69044272
DRVVF-L-13	Homokhátság	1	1	2,591310473
D1NVF-M-13	Homokhátság	1	1	50,76906862
D7TFF-K-13	Homokhátság	1	1	104,3457397
DUY8F-5-13	Homokhátság	1	1	0,300729181
DHNVF-4-13	Homokhátság	1	1	1,614395833
DKR8F-N-13	Homokhátság	1	1	0,644168978
DP2VF-P-13	Homokhátság	1	1	141,1878262
D858F-Q-13	Homokhátság	1	1	8,144372791
DT0FF-A-13	Homokhátság	1	1	2,918287029
DQ7NF-P-13	Homokhátság	1	1	17,66150113
D2DFF-Y-13	Homokhátság	1	1	22,37869267
D8NVF-V-13	Homokhátság	1	1	20,51140855
DUVVF-N-13	Homokhátság	1	1	2,305439078
D2LFF-6-13	Homokhátság	1	1	10,83919129
DR1NF-J-13	Homokhátság	1	1	88,20947541
DPMNF-3-13	Homokhátság	1	1	4,969065059
DRUNF-C-13	Homokhátság	1	1	105,3310918
D7R8F-A-13	Homokhátság	1	1	20,60728683
DRR8F-V-13	Homokhátság	1	1	130,6900202
DHR8F-L-13	Homokhátság	1	1	1,087468561
DP0FF-7-13	Homokhátság	1	1	6,89168751
DFVVF-9-13	Homokhátság	1	1	34,44784231
DDMNF-R-13	Homokhátság	1	1	3,853329418
DJ7NF-H-13	Homokhátság	1	1	10,46354166
DKX2F-M-13	Homokhátság	1	1	13,91917685
D61NF-X-13	Homokhátság	1	1	18,1760777
DE6FF-5-13	Homokhátság	1	1	9,07648221
DQY8F-2-13	Homokhátság	1	1	162,5375485
D358F-K-13	Homokhátság	1	1	98,08043332
DCQ2F-7-13	Homokhátság	1	1	48,71736413

A mezőgazdasági hasznosítás alatt álló területeken a jogszabályokban előírt, kötelező földhasználati előírások betartása esetén egységes területalapú támogatás vehető igénybe. Kiegészítő támogatásként, a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló rendelet kötelező előírásainak betartása és a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) fenntartása esetén évente kompenzációs kifizetés vehető igénybe a gyepeként hasznosított területeken.

A természeti hátránnyal érintett területeken (KAT19) történő gazdálkodás keretében nyújtandó kompenzációs támogatás a tervezési terület több blokkjának területén igényelhető.

A tervezési területen 2016 és 2020 között a Vidékfejlesztési Program Agrár-környezetgazdálkodási támogatásai széles körben igénybe vehetők. A terület teljes egészében része a Homokhátság Magas Természeti Értékű Területnek, így ezt is figyelembe véve az alábbi horizontális és zonális (MTÉT és vízvédelmi célú) tematikus előíráscsomagok kifizetéseinek igénylésére van lehetőség a terület egyes részein:

Horizontális szántó – tematikus előíráscsoport 1.

Horizontális gyeper – tematikus előíráscsoport 2.

Horizontális nádas – tematikus előíráscsoport 4.

MTÉT alföldi madárvédelmi szántó – tematikus előíráscsoport 7.

MTÉT alföldi madárvédelmi gyeper – tematikus előíráscsoport 13.

Erózióérzékeny szántó – tematikus előíráscsoport 9.

Belvízérzékeny szántó – tematikus előíráscsoport 10.

Aszályérzékeny szántó – tematikus előíráscsoport 11.

Belvíz érzékeny gyeper – tematikus előíráscsoport 16.

A 2015 őszén megjelent VP4-10.1.1.-15 kódszámú pályázati felhívás tartalmazza a legújabb agrár-környezetgazdálkodási támogatásokra vonatkozó feltételeket és lehetőségeket. Eszerint a földhasználati kategóriák mindegyikében az előírások az alábbi két kategóriába tartozhatnak: a) agrár-környezetgazdálkodási alapsomagok (kötelező), b) választható előírások. Utóbbi esetén a támogatást igénylők a támogatásba vont területeik vonatkozásában tematikus előíráscsoportonként maximálisan kettő előíráscsomagot alakíthatnak ki. Az MTÉT szántó- és gyepterületek tematikus előíráscsoportok esetében nem kötelező az alapsomagon felül előírást választani, de választható előírás.

A gazdálkodók az agrár-környezetgazdálkodási kifizetése keretén belül a horizontális programok közül gyepek esetén a 2. tematikus előíráscsoport, a zonális programok közül az MTÉT gyepekre az „Alföldi madárvédelemi előírásokkal” kategóriában a 13. tematikus előíráscsoport előírásai közül állíthatnak össze csomagot.

A Vidékfejlesztési Program keretén belül Ökológiai Gazdálkodás támogatására is van lehetőség, azonban ez a fenti tematikus előíráscsomagokkal párhozamosan nem igényelhető. Lehetőség van azonban plusz támogatást igényelni élőhelyfejlesztési célú, nem termelő beruházásokra. A tervezési területen ezek közül a következők jöhetnek leginkább szóba a természetvédelmi célokkal és a területi adottságokkal összhangban:

Tartós zöldugár létesítése szántóterületeken

Gyeptelepítési célterület

Sövény telepítése mezőgazdasági táblák szegélyében

Méhlegelő sövénykultúra létesítése szántóföldeken

Erdőgazdálkodás

Igénybe vehető **erdészeti támogatások:**

	Megjegyzés
VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések	Magán erdőgazdálkodók részére
VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások	Jogosultsági feltételeknek meg kell felelni. Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések	Támogatásra jogosult még: települési önkormányzatok, amennyiben állami tulajdonban lévő erdő erdőgazdálkodója
VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése	Támogatásra jogosult még: az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X.21.) FVM rendelet 1.§ (3) bekezdés c) pontja alapján nyilvántartásba vett erdészeti szaporítóanyag termelők, és a közjogi szervezetek. Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése	Támogatásra jogosult még: az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X.21.) FVM rendelet 1.§ (3) bekezdés c) pontja alapján nyilvántartásba vett erdészeti szaporítóanyag termelők, és a közjogi szervezetek. Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése	
VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása	
VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek	Támogatásra jogosult még: önkormányzati erdőgazdálkodók.
VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése	
VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások	Támogatásra jogosult még: önkormányzati erdőgazdálkodók, mikrovállalkozások, erdészeti szolgáltató vállalkozások. A támogatást igénylők körére vonatkozó részletes feltételeket a pályázati felhívás 4.1. fejezete tartalmazza.

Az igénybe vehető erdészeti támogatások ismertetése

VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a magán erdőgazdálkodóknak, akik Natura 2000 erdőterületeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a

jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatásra való jogosultság a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet szerinti MePAR és az Országos Erdőállomány Adattárban szereplő lehatárolásokat figyelembe véve kerül meghatározásra. A támogatási összegek mértéke függ az igényelt faállomány-típustól és korcsoporttól.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka 1 év, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszeri képzésen való részvétel.

VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

A felhívás a teljes erdőszerkezet átalakítás támogatásával elsősorban a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességgű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani. Az erdő egyes szerkezeti elemeinek átalakítása, több szintes állományszerkezet kialakítása, valamint az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulásokká történő átalakítás az alátelepítéssel történő erdőszerkezet átalakítás segítségével valósítható meg. A felhívás keretében az intenzíven terjedő idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása is támogatott. Az erdei élőhelyek változatosságának növelése szempontjából további fontos élőhelyfejlesztési lehetőség az erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása.

A felhívás keretében az alábbi célterületek támogathatók:

- 1) A szerkezetátalakítási célok megvalósítása érdekében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A.) Tarvágást követő teljes erdőszerkezet átalakítás

B.) Erdőállomány alatti erdősítéssel történő teljes erdőszerkezet átalakítás

C.) Alátelepítés során állománykiegészítéssel történő erdőszerkezet átalakítás

- 2) Klímarezisztens szaporítóanyaggal történő erdőfelújítás

- 3) Egyéb, az erdei ökoszisztémák ellenálló-képességének és környezeti értékének növelése érdekében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A.) Intenzíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása

B.) Erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása

Az 1.) és 2.) ponthoz kapcsolódóan az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységekre lehet még plusz támogatást igényelni:

a.) kerítés létesítése

b.) villamos karam (villanypásztor) létesítése

c.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése

d.) erdőszegély kialakítása

A 3.) ponthoz kapcsolódóan az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységekre lehet még plusz támogatást igényelni:

a.) tuskókenés

A támogatási kérelmeket 2019. február 28.-ig lehet benyújtani. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések

A felhívás célja, hogy támogatást nyújtson azon erdőgazdálkodóknak, akik önkéntes alapon, a vonatkozó jogszabályi előírásokban és az erdőtervben foglalt jogosultságukat kihasználva, a kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalásokat tesznek. Mindezzel a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztését, a fafajok adaptációs készségének növelését, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatását kívánjuk előmozdítani. A felhívás keretében 3 különböző célterületre igényelhető támogatás:

- 1) Szálaló erdőgazdálkodás
- 2) Erdőállományok kézimunka igényes ápolása
- 3) Természetkímélő anyagmozgatás

A Szálaló erdőgazdálkodás célterülethez az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységekre igényelhető még további támogatás:

- a.) kerítés építése
- b.) villamos karám (villanypásztor) létesítése
- c.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése
- d.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen magfogó rőzsefonat készítése
- e.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen fatörzs elhelyezése

A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszeri képzésen való részvétel.

A támogatási kérelmeket 2017. február 16.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen 2019. február 15.-ig. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A felhívás célja, hogy a magyarországi erdészeti fafajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fafajaink evolúciós potenciálját hosszú távon megvédje és fenntartsa. Ezért szükséges a már meglévő genetikai megőrzésre szolgáló területek fejlesztése, illetve újabbak létrehozása. A pályázat keretében az alábbi tevékenységekre lehet vissza nem térítendő támogatást igényelni:

- 1.) In situ génmegőrzési módok esetében:
 - a) erdészeti génrezervátumok fenntartása,
 - b) magtermesztésre kijelölt törzsállományok fenntartása
- 2.) Ex situ génmegőrzési módok esetén:
 - a) juvenilis formában, genotípus gyűjtemény fenntartása
 - b) oltvány formában, genotípus gyűjtemény fenntartása
 - c) faalakú formában utódnemzedék, származás, család gyűjtemény fenntartása
 - d) faalakú formában genotípus gyűjtemény fenntartása
- 3.) Erdészeti faanyagtermelő növények törzsültetvényei:
 - a) vegetatív szaporítású fajok, fajták, szuperelit és elit fokozatú anyatelepeinek fenntartása
 - b) generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek fenntartása

Támogatási kérelmet az alábbi időszakokban lehet(ett) benyújtani:

- 2016. december 8. - 2016. december 19.
- 2017. március 1. – 2017. március 31.
- 2018. március 1. – 2018. március 30.

VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése

Akárcsak az előző felhívásnál a cél itt is a magyarországi erdészeti fafajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosság fenntartása. Jelen felhívás is támogatja a már meglévő genetikai megőrzésre szolgáló területek fejlesztését, illetve újabbak létrehozását. A pályázat keretében az alábbi tevékenységekre lehet vissza nem térítendő támogatást igényelni:

1.) In situ génmegőrzési módok esetében:

- a) erdészeti génrezervátumok létesítése
- b) magtermesztésre kijelölt törzsállományok létesítése

2.) Ex situ génmegőrzési módok esetén:

- a) juvenilis formában, genotípus gyűjtemény létesítése
- b) oltvány formában, genotípus gyűjtemény létesítése
- c) faalakú formában utódnemzedék, származás, család gyűjtemény létesítése
- d) faalakú formában genotípus gyűjtemény létesítése

3.) Erdészeti faanyagtermelő növények törzsültetvényei:

- a) vegetatív szaporítású fajok, fajták, szuperelit fokozatú anyatelepeinek létesítése
- b) vegetatív szaporítású fajok, fajták elit fokozatú anyatelepeinek létesítése
- c) generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek létesítése

4.) Megőrzésre érdemes genetikai erőforrások felmérése, dokumentálása, nemzeti nyilvántartásba vétele

Fenti tevékenységekhez az alábbi kiegészítő tevékenységek társíthatók és jogosultak még támogatásra.

Kötelezően megvalósítandó, önállóan nem támogatható tevékenységek

- Molekuláris genetikai vizsgálatok fekete nyár (*Populus nigra*) faj esetében.
- Szokásostól eltérő talaj előkészítés a generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek létesítése esetén.

Választható, önállóan nem támogatható tevékenységek

- Szokásostól eltérő talaj előkészítés a felhívás 3.1.1.2 fejezet 2. b), c), d), pontjai esetében amennyiben a tevékenység az Országos Erdőállomány Adattárban az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 16. § (6) bekezdése alapján nyilvántartott erdőrészlet területén valósul meg
- Kerítés létesítése a felhívás 3.1.1.2. fejezet 1.a), b), 2. b), c), d), 3 b), pontjai esetében.

A támogatási kérelmeket folyamatosan lehet benyújtani egészen 2019. március 29.-ig. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

Mivel a klímaváltozás jelentős és egyre fokozódó abiotikus kockázatokat jelent, Magyarországon is egyre gyakoribbá váltak a száraz, aszályos évek – ezáltal a tűzveszély is jelentősen növekedett. Az erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

1.) Tűzpászták esetén:

- a) „A” típusú keskeny tűzpászta kialakítása vagy fenntartása;
- b) „B” típusú járható tűzpászta kialakítása vagy fenntartása;
- c) „C” típusú széles tűzpászta kialakítása vagy fenntartása.

2.) Víznyerőhely esetén:

a) „A” típusú víznyerőhely kialakítása:

aa) vízzáró talaj alkalmazása;

ab) egyéb szigetelés alkalmazása.

b) „B” típusú víznyerőhely kialakítása:

ba) vízzáró talaj alkalmazása;

bb) egyéb szigetelés alkalmazása.

c) „C” típusú víznyerőhely kialakítására:

ca) vízzáró talaj alkalmazása;

cb) egyéb szigetelés alkalmazása.

3.) Fenyő fő-fafajú állományok tisztításából származó fenyő tisztítási anyag eltávolítása.

4.) Tuskósortok lehordásának támogatása.

A támogatási kérelmeket folyamatosan lehet benyújtani egészen 2019. április 3.-ig. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve – és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása. Csak olyan káresemények esetén igényelhető a támogatás, ahol korábban a gazdálkodó vagy a szakszemélyzet eleget tett a 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 37. § szerint előírt bejelentési kötelezettségének, és a károsodás mértéke az illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztálya (az erdészeti hatóság) által igazoltan eléri a meghatározott mértéket.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A támogatás az Evt. hatálya alá tartozó a 16. § (6) bekezdésében meghatározott területeken vehető igénybe a felhívásban meghatározott részletes szakmai feltételek szerint.

A támogatás az erdőgazdálkodási potenciál esetében az alábbiak szerint épül fel:

a. helyreállítási alaptámogatás,

b. kiegészítő támogatás.

Az Országos Erdőállomány Adattár adatai alapján kiegészítő támogatás adható a következő tevékenységek elvégzésére:

- 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése; vagy
- 15 fokot meghaladó lejtésű területen rőzsefonat vagy talajfogó gát létesítése.
-

A kiegészítő támogatás önállóan nem, csak az alaptámogatással együtt vehető igénybe.

Nem igényelhető támogatás:

- törevágással, sarjztatással történő erdő-helyreállítással,
- karácsonyfatelepre, díszítőgallytelepre;
- fás szárú energetikai célú ültetvényre;
- 15 évnél rövidebb vágáskorú faállományra;
- az árvíz által az Erdőrendezési Szabályzatról szóló 88/2000. (XI. 10.) FVM rendelet alapján készült Erdőrendezési útmutató szerinti, „nagyon mély és mély fekvési besorolású ártéren” keletkezett kár után
- Magyar Állam tulajdonában és a Honvédelmi Minisztérium kezelésében lévő lő-, és gyakorlótér területére.

A támogatási kérelmeket – amelyek egyben kifizetési igénylésnek is minősülnek – minden évben az egységes kérelem keretében lehet benyújtani. Támogatást igénylő a felhívásban meghatározott feltételek alapján a káresemény bekövetkeztét követő két naptári éven belül, a

tevékenység erdőrésztelenkénti maradéktalan megvalósítását követően jogosult a támogatási kérelem benyújtására. Ettől a határidőtől abban az esetben lehet eltérni, ha az erdészeti hatóság a Vhr. 29. § (5) bekezdésére való hivatkozással – kizárólag jelentős mértékű abiotikus károsítás bekövetkezése miatt – határozatban rögzíti, hogy a Vhr. 28. § (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül, az erdőgazdálkodónak nem felróható okból a felújítási kötelezettségének nem tudott eleget tenni és egyúttal számára engedélyezte a felújítás megkezdésére vonatkozó határidő kitolását.

VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

A felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat. Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasználatok során tapasztalhatók.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- a) kézi befejezett ápolás, gépi befejezett ápolás;
- b) tisztítás fahasználat;
- c) magas törzsnyesés (5m), kihordás, sorba rendezés, vagy aprítás.

Támogatási kérelmet az alábbi időszakokban lehet(ett) benyújtani:

- 2016. április 15-től – május 16-ig
- 2017. március 1-től – március 31-ig
- 2018. február 1-től – február 28-ig.

VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön. A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A) erdei pihenőhely kialakítása vagy továbbfejlesztése: jellemzően gyalogos kirándulás vagy gyalogtúra során rövid pihenésre szolgáló, közúton jellemzően nem megközelíthető, kisebb közjóléti berendezés-együttes,

B) erdei kirándulókörnyéki kirándulókörnyéki kialakítása vagy továbbfejlesztése: intenzíven látogatott, huzamosabb ott tartózkodást biztosító vagy kirándulási célt szolgáló, többfunkciós közjóléti berendezés-együttes, amely a kirándulók számára pihenési, rekreációs lehetőséget is biztosít.

Mindkét célterületen kizárólag korlátozásmentesen és ingyenesen igénybe vehető eszközök és létesítmények támogathatók, amelyeket a kedvezményezettek kötelesek 5 éven keresztül úgy fenntartani, hogy térítésmentesen igénybe vehetők legyenek. Egy támogatási kérelmet egy vagy akár mindkét célterületre is be lehet nyújtani.

A támogatási kérelmeket folyamatosan lehet benyújtani egészen 2019. március 29.-ig. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli gazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges elsődleges feldolgozást szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a lokális megújuló energia rendszer kiszolgálását, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak önállóan:

Az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához szükséges, a felhívás 4. számú mellékletében felsorolt gépek, eszközök beszerzése:

- I. Erdőgazdálkodásban használt gépek, eszközök beszerzése
- II. Fatermek felkészítését szolgáló gépek beszerzése
- III. Erdei gomba, gyógynövény és vadgyümölcs feldolgozását vagy tárolását szolgáló fejlesztés.

Fenti tevékenységekhez kapcsolódóan az alábbi tevékenységek támogathatók még, nem önállóan:

- Tájékoztatással, nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek teljesítése. (kötelező)
- Projekt-előkészítés, projekt-menedzsment. (választható)

A kérelmek elbírálása szakaszosan történik. A felhívás 2017. augusztus 28.-án a kötelezettségvállalási keret kimerülése miatt felfüggesztésre került.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A Homokhátságra szabott támogatási rendszerrel az öntözés felhagyásából származó elmaradó hasznot valamelyest kompenzálni lehetne.

Az agrártámogatási rendszerrel kapcsolatos, általánosabb jellegű – és sokak által régóta szorgalmazott – javaslat, hogy azok a jogszerű földhasználók is részesüljenek valamilyen típusú támogatásban, akik közérdeket szolgálóan tartják fenn a használatukban álló területen annak rendszeres mezőgazdasági hasznosításra alkalmatlan (tehát jelenleg nem támogatható) állapotát (zöldítés keretén belül).

Ez a tárgyalt Natura 2000 terület esetében kétféleképp fejtené ki jelentőségét.

Egyrészt azt jelentené, hogy csapadékból évben az igazoltan víztöbbletből eredő víz maiorral érintett gyepeken a víz maior mértékétől függetlenül kapja meg a gazdálkodó az igényelt támogatást, illetve további kompenzációs kifizetést kapjon az AKG kifizetéssel egyező mértékben.

A rendszeresen nem hasznosított területek támogatásának formája kedvező esetben valamiféle, területi alapon folyósított kompenzációs kifizetés lehetne. Ennek differenciálása a bizonyítottan közérdekű vízmegőrzést szolgáló területek esetében történhetne annak függvényében, hogy mennyire szárazodó, a regionális talajvízszint-süllyedéssel mennyire sújtott térségben találhatók. Értelemszerűen a legszárazabb régiókban található, vízmegőrzést szolgáló területek kaphatnák a legmagasabb mértékű kompenzációs kifizetést. Egy ilyesfajta, közérdekű vízmegőrzést szolgáló támogatási rendszer megvalósítása kifejezetten a Víz Keretirányelv célkitűzéseinek valóra váltását, a magyarországi felszíni és felszínalatti víztestek – a táj mezőgazdasági hasznosítása szempontjából is kedvező – jó állapotának megőrzését, illetve kialakítását szolgálná (tehát nem csak az EU természetvédelmi jogszabályaiban megfogalmazott célok teljesítését).

A közérdekű vízmegőrzést támogató kompenzációs kifizetések forrása lehetne például: a) A minden ingatlantulajdonos által a víztársulatok felé korábban kötelezően fizetendő érdekeltségi hozzájárulás mintájára teljesített befizetés (az ugyanis kifejezetten a vízkészletekkel, mint környezeti erőforrással való felelős gazdálkodás ellen hat, hogy a – legalább talajvízként – hasznukat élvező, vagy az elvezetésükkel terhelő hatást kifejtő használó gazdálkodói körnek nem kell a haszonnal vagy terheléssel arányos környezethasználati díjat fizetnie). b) A ténylegesen megvalósuló belvízelvezetéssel közvetlenül érintett területtulajdonosi kör kötelező önköltségi hozzájárulásként szedett befizetése (mert az, hogy a belvízelvezetésért, mint vízkészleteinket terhelő, vizeink megőrzése ellen ható tevékenységért nem kell a terhelő hatással arányos ellentételezést fizetni, még inkább a fenntartható vízkészlet-gazdálkodás alapelveit figyelmen kívül hagyó,

ráadásul irracionális piactorzító jelenség, versenyelőny az önköltséggel terhelt, öntözővizet használó gazdákkal szemben). Kevésbé jó – leginkább csak ideiglenes – megoldásként, kompenzációs támogatás hiányában, egyéb módon is lehet és javasolt ellentételezni a nem támogatható területeken végzett közérdekű vízmegőrzést, például a gazdálkodókat terhelő költségek, befizetési kötelezettségek mérséklésével, illetve elengedésével. Ilyen típusú ellentételezésre alkalmas lehet a területtulajdonosok, mint (lehetséges) vízhasználók vízkészletjárulék fizetési kötelezettségének vízmegőrzésükkel arányos mérséklése, adókedvezményben részesítése, engedélyezési eljárásokban felmerülő díj- és illetékfizetési kötelezettségeik mérséklése, stb.

Másrészt azt jelentené, hogy a rendszeres - évente visszatérő - legeltetésre, kaszálásra alkalmatlan homoki gyepek (G1) után is járna támogatás. A rendszeresen nem hasznosított területek támogatásának formája kedvező esetben valamiféle, területi alapon folyósított támogatási kifizetés lehetne. Ahhoz, hogy e kompenzációs rendszer működhessen a hektáronként adható összeg mértékénél figyelembe kell venni, hogy e támogatási forma választása esetén a gazdálkodó elesne a rendszeres – évente visszatérő - mezőgazdasági tevékenységet feltételező területalapú támogatásoktól (SAPS, THÉT, Natura 2000 gyepterületek kompenzációs kifizetése, AKG). Jelen esetben pl. a KE-8 kezelési egység tartozna e kategóriába.

Tekintettel arra, hogy a Fülöpházi homokbuckák HUKN20011 KjtT területének száraz, homoki gyepei alacsony illetve szélsőséges fűhozamú területek, ezért ezek területét KAT19 kompenzációs kifizetés alá javasolt vonni.

A Homokhátság abiotikus és biotikus természeti viszonyaira épülő, a természetes fitomasszát meg nem haladó növénykultúrák, természetstechnológiák és egyéb mezőgazdálkodási tevékenységeket támogatási rendszer keretén belül lehetne ösztönözni, ezzel a táj természetes vízháztartási viszonyainak fenntartását – akár javulását – elősegítve.

Kiemelten fontos lenne a természetkímélő gazdálkodási módszerek ismereteinek szaktanácsadókon keresztüli eljuttatása a gazdálkodókhoz, egyrészt a helyi természetvédelmi szakemberek bevonásával, másrészt a jelenlegi tanácsadó állomány felkészítésével. A jelenlegi agrár-szaktanácsadási rendszert mindenképp bővíteni kellene specializált, célzottan a Natura 2000 és Magas Természeti Értékű Területeken tevékenykedő szaktanácsadók egyedi hálózatával, amely természetesen integrálódna a rendszerbe, annak koordinálásával működhetne.

Az agrár-környezetvédelmi támogatások tipikusan ciklusokhoz kötődnek, és egy ciklus kifutása után előfordulhat támogatás nélküli időszak (pl. a 2015-ös év). Ekkor a gazdák nem feltétlenül tartják be a korábbi előírásokat, mellyel a környezet- és természetvédelmi állapot javítása fejében kapott korábbi támogatások pozitív hatásait (pl. egyes fajok populációinak növekedését) akár egy év alatt megsemmisíthetik, mely esetben a korábbi ciklus anyagi ráfordítása teljesen eredménytelen volt. Ezt elkerülendő, minden agrár-környezetvédelmi programba be kellene építeni egy fenntartási időszakot, mely alatt a korábbi előírások betartása kötelező. Ennek elmaradása esetén vagy visszafizetési kötelezettséget kellene kiróni, vagy pedig a későbbi támogatások esetén hátrányból kelljen indulnia az igénylőnek, vagy pedig alacsonyabb összeget kaphasson meg, mint a fenntartási időszakban helyesen gazdálkodó tulajdonosok köre.

Nagyon fontos lenne a területen, hogy a Kemper kasza (dobkasza) használatát felváltsák egyéb kasza típusok, első sorban az alternáló kasza (duplakéses kasza). Ennek a

fenntartása azonban költségesebb és könnyebben sérül is, így érthető, hogy a gazdálkodók körében kevéssé terjedt el. A használatával járó többletköltséget kompenzálандó, az alternáló kasza használatát érdemes lenne beépíteni a gyepes tematikus előíráscsomagok választható előírásai közé, és a többletköltséggel arányos mértékű plusz támogatást rendelni hozzá. A Kemper kasza használata ugyanis gyakran jár a gyepfelszín sérülésével. A felszakadó gyepfoltokban előbukkanó nyílt talajfelszínek teret engednek a pionír, inváziós növények betelepülésének.

3.3.2. Pályázatok

Az inváziós növények visszaszorítására, valamint az azokkal összefüggésbe hozható erdőszerkezet átalakítások elvégzésére az Igazgatóság a **KEOP-3.1.2/09-11 „Tájidegen inváziós növények visszaszorítása a Duna-Tisza köze legértékesebb homokterületein”** azonosítójú pályázatot nyújtotta be és valósította meg.

A projekt rövid összefoglalása:

Az inváziós fajok tervezett irtásának célja a Duna-Tisza köze jellegzetes, a természeteshez közeli állapotban fennmaradt tájrészletének és táji értékeinek megőrzése, fenntartása.

Adott területek tényleges fertőzöttsége és fertőzöttségi szintje részletes botanikai, mintavételes jelleggel, cönológiai felmérések alkalmazásával lett meghatározva. A botanikai felvételezések során a projekt területeken az alábbi növényfajok egyedei képeznek jelentős állományokat, melyek visszaszorításával jelentős természetvédelmi előrelépést érhattünk el az értékes homokterületeken: bálványfa, akác, selyemkóró, magas aranyvessző, ezüstfa, feketefenyő és gyalogakác.

Inváziós fás- és lágyszárú növények irtása négy területi egységen kerül megvalósításra, a Kiskunsági Nemzeti Park Bócsa-Bugac buckavilága és a homokpuszta egységén, Fülöpháza, Ágasegyháza-Orgoványi rétek valamint Kéleshalom Közép-európai szinten is egyedülállóan értékes homokbuckás területein.

A projekt eredményeként mindösszesen 2057,9197 ha területen oldódott meg tartósan a tájidegen fajok fertőződése miatt a hazai fokozottan védett és védett fajok, továbbá a Natura 2000 fajok visszaszorulása, továbbá ezen a területen egy igen jelentős, a környező területekre pozitív kihatással levő génmegőrzés valósul meg, ahonnan az őshonos, védett és nem védett fajok ismét meg tudnak jelenni a környezetükben, ha ennek feltételei adottá válnak.

A területen található, annak tájtörténetét és természeti értékeit bemutató Naprózsa erdei iskola fejlesztése folyamatban van. „Naprózsa Ház bemutató létesítése a Fülöpházi homokbuckákon” (Natura 2000 bemutatóház) címmel 2016-2018-ban valósul meg KEHOP 4.1.0. forrásból.

3.3.3. Egyéb

A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és tulajdonviszonyok figyelembevételével:

- Jogszába illesztés;
- Hatósági engedélyezési eljárások során hatósági döntésbe foglalás;
- Agrártámogatási rendszerbe illesztés;
- Állami tulajdonú ingatlanok haszonbérleti szerződéseibe foglalás;
- Pályázati támogatásból megvalósuló fejlesztés;

- Egyéb természetvédelmi intézkedés (például a természetvédelmi kezelő részéről hatékony tájékoztatás a lakosság felé, vagy kutatási megbízási szerződések kötése, vagy hatósági eljárások kezdeményezése jogszabályi előírások betartatására).

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság foglalkoztat közmunkásokat, amely program helyi intenzitásán növelve a KjtT. legértékesebb tömbjeiben néhány év alatt megszüntethetné az inváziós növények állományait.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Érintettek értesítése

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A fenntartási tervben előírtak végrehajtására kötelezettek és kommunikáció címzettjei:

Szervezet	Irányítószám	Cím, város	Cím, utca, házszám
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület	1125	Budapest	Költő u. 21.
WWF Világ Természeti Alap Magyarország Alapítvány	1141	Budapest	Álmos vezér útja 69/A
Környezet- és természetvédelemért felelős helyettes államtitkár Vidékfejlesztési Minisztérium	1055	Budapest	Kossuth Lajos tér 11.
Magyar Államvasutak Zrt.	1087	Budapest	Könyves Kálmán krt. 54-60.
Pest Megyei Kormányhivatal, Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főosztály, Bányászati Osztály	1145	Budapest	Columbus u. 17-23.
Magyar Telekom Nyrt.	1013	Budapest	Krisztina krt. 55.
Magyar Villamos Művek Zrt.	1031	Budapest	Szentendrei út 207-209.
Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság	1015	Budapest	Ostrom u. 23-25.
Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság Szegedi Hatósági Iroda	6721	Szeged	Csongrádi sgt. 15.
Vodafone Magyarország Zrt.	1476	Budapest	Pf. 350
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal, Műszaki Engedélyeztetési és Fogyasztóvédelmi Főosztály, Bányászati Osztály	5000	Szolnok	Hősök tere 6.
Telenor Magyarország Zrt.	2045	Törökbálint	Pannon út 1.
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Agrárkamara	5000	Szolnok	Baross u. 20. III. em.
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	5000	Szolnok	József Attila út 14.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	5000	Szolnok	Verseggy park 8.
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal	5000	Szolnok	Kossuth Lajos u. 2.
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földművelésügyi Főosztály	5000	Szolnok	Verseggy u. 9.
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Műszaki Engedélyezési és Fogasztóvédelmi Főosztály	5000	Szolnok	Indóház u. 8.
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály	5000	Szolnok	Ostor u. 1/A
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földművelésügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály	5000	Szolnok	Vízpart krt. 32.
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Műszaki Engedélyezési és Fogasztóvédelmi Főosztály Közlekedési Osztály	5000	Szolnok	Indóház u. 8.
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály	5000	Szolnok	Kossuth Lajos u. 6-8.
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály	5000	Szolnok	Ady Endre u. 35-37.
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányság	5000	Szolnok	Baross u. 39.
Közép-Tisza- vidéki Vízügyi Igazgatóság	5002	Szolnok	Boldog Sándor István krt. 4.
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kirendeltsége	5000	Szolnok	József Attila út 36.
Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság	1088	Budapest	Rákóczi út 41.
Magyar Közút Nonprofit Zrt. Pest Megyei Igazgatóság	1134	Budapest	Váci út 45/D
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Fővárosi és Pest Megyei Kirendeltsége	1054	Budapest	Alkotmány u. 29.
Pest Megyei Agrárkamara	1119	Budapest	Fehérvári út 89-95.
Pest Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	1149	Budapest	Mogyoródi út 43. I emelet
Pest Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	1056	Budapest	Váci utca 40. IV. em.
Pest Megyei Kormányhivatal	1052	Budapest	Városház utca 7.
Pest Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály	1135	Budapest	Lehel u. 43-47.
Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály	1052	Budapest	Városház utca 7.
Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály	2100	Gödöllő	Kotlán Sándor utca 1
Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály Erdőfelügyeleti Osztály	2100	Gödöllő	Kotlán Sándor utca 1
Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály Erdőtervezési Osztály	2100	Gödöllő	Kotlán Sándor utca 1

Pest Megyei Kormányhivatal Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főosztály	1141	Budapest	Komócsy u. 17-19.
Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály	1051	Budapest	Sas utca 19.
Pest Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály	1117	Budapest	Karinthy F. út 3.
Pest Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály	1138	Budapest	Váci út 174.
Pest Megyei Rendőr-főkapitányság	1139	Budapest	Teve u. 4-6.
Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	6721	Szeged	Felső-Tisza part 17.
Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	6720	Szeged	Stefánia 4.
Csongrád Megyei Agrárkamara	6722	Szeged	Kossuth L. sgt. 17.
Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	6721	Szeged	Berlini krt. 16-18
Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	6721	Szeged	Párizsi krt 8-12.
Csongrád Megyei Kormányhivatal	6722	Szeged	Rákóczi tér 1.
Csongrád Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földművelésügyi Főosztály	6724	Szeged	Vasas Szent Péter u. 9.
Csongrád Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály	6721	Szeged	Felső-Tisza part 17.
Csongrád Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály Építésügyi Osztály	6721	Szeged	Felső-Tisza part 17.
Csongrád Megyei Kormányhivatal Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főosztály	6728	Szeged	Kereskedő köz 3-5.
Csongrád Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály	6724	Szeged	Kálvária sgt. 41-43.
Csongrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály	6722	Szeged	Rákóczi tér 1.
Csongrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály	6722	Szeged	Rákóczi tér 1.
Csongrád Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály	6726	Szeged	Derkovits fasor 7-11.
Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság	6722	Szeged	Kossuth L. sgt. 22-24.
Magyar Államkincstár Csongrád Megyei Igazgatóság	6720	Szeged	Széchenyi tér 9.
Magyar Közút Nonprofit Zrt. Csongrád Megyei Igazgatóság	6721	Szeged	Juhász Gyula u. 9.
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Csongrád Megyei Kirendeltsége	6723	Szeged	Római krt. 21.
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Csongrád Megyei Kirendeltsége	6800	Hódmezővásárhely	Kálvin tér 4.
Hermann Ottó Intézet Környezetügyi Igazgatóság	1223	Budapest	Park u. 2.

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Hivatala Információszerzési és Nyilvántartási Kompetencia Központ	6721	Szeged	Csongrádi sgt. 15.
Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság	6500	Baja	Széchenyi I. u. 2/C.
Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	6721	Szeged	Felső-Tisza part 17.
Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	6720	Szeged	Stefánia 4.
Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara	6000	Kecskemét	Tatársor 6.
Bács-Kiskun Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	6000	Kecskemét	Deák Ferenc tér 3.
Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	6000	Kecskemét.	Árpád krt. 4.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal	6000	Kecskemét	Deák Ferenc tér 3.
Bács-kiskun Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály	6000	Kecskemét	Halasi út 34.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály	6000	Kecskemét	Deák Ferenc tér 3.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály	6000	Kecskemét	Halasi út 34.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály	6000	Kecskemét	Halasi út 34.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Műszaki Engedélyezési és Fogasztóvédelmi Főosztály	6000	Kecskemét	Szent István krt. 19/A
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály	6000	Kecskemét	Fecske u. 25.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály	6000	Kecskemét	Halasi út 34.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Műszaki Engedélyezési és Fogasztóvédelmi Főosztály	6000	Kecskemét	Szent István krt. 19/A
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Műszaki Engedélyezési és Fogasztóvédelmi Főosztály Közlekedési Osztály 1.	6000	Kecskemét	Szent István krt. 19/A
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály	6000	Kecskemét	Klapka u. 34.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály	6000	Kecskemét	Nagykőrösi út 32.
Bács-kiskun Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály	6000	Kecskemét	Halasi út 34.
Magyar Államkincstár Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság	6000	Kecskemét	Szabadság tér 1.
Magyar Közút Nonprofit Zrt. Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság	6000	Kecskemét	Bocskai u. 5.
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Bács-Kiskun Megyei Kirendeltsége	6000	Kecskemét	Kisfaludy u. 6.
Csongrád Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	6721	Szeged	Felső-Tisza part 17.

Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Bács-Kiskun Megyei Igazgatóság	6000	Kecskemét	Tatársor 6.
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	5000	Szolnok	Boldog Sándor István krt. 4.
Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	1072	Budapest	Nagy Diófa utca 10-12.
KEFAG Zrt.	6000	Kecskemét	József Attila út.2
DALERD Délalföldi Erdészeti Zrt.	6721	Szeged	Zsótér út 4.
Gemenc Zrt.	6500	Baja	Szent Imre tér 2.
Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály	6000	Kecskemét	Széchenyi krt.12
Alpári Tisza Vadásztársaság	6066	Tiszaalpár	Csongrád úti körzet 14.
Ásotthalmi Földtulajdonosok VGE.	6783	Ásotthalom	I. kerület 22.
Balástyai Földtulajdonosok Vadásztársaság	6764	Balástya	Őszeszek tanya 80.
Bogárzó és Környéke Földtulajdonosok VE.	6724	Szeged	Kukorica utca 5. I/2.
Csanytelek és Térsége Földtulajdonosok Vadásztársaság	6647	Csanytelek	Táncsics Mihály utca 2/a
Császártöltési Hubertus Vadásztársaság	6239	Császártöltés	Kossuth Lajos utca 7.
Csongrád-Bokrosi Vadásztársaság	6640	Csongrád-Bokros	Jókai Mór utca 14.
Csongrád-Bokrosi Vadásztársaság	6640	Csongrád-Bokros	Jókai Mór utca 14.
Darányi Ignác Vadásztársaság	6098	Tass	Erkel Ferenc utca 4.
Domaszéki FT. Széchenyi Zs. Vadásztársaság	6721	Szeged	Szent Mihály utca 6.
Dózsa Vadásztársaság	6041	Kerekegyháza	Arany János utca 31.
Fülöpházi Vadásztársaság	6042	Fülöpháza	Petőfi Sándor utca 3.
Fülöpjakabi Aranyfácán Vadásztársaság	6116	Fülöpjakab	Tanya utca 414.
Garai Nimród Vadásztársaság	6522	Gara	Bunyevác utca 89.
Gemenci Erdő-és Vadgazdaság Zrt.	6500	Baja	Szent Imre tér 2.
Harkakötönyi Vadászegyesület	6136	Harkakötöny	Harkapuszta Tanya 83.
Helvécia-Köncsög Vadásztársaság	6034	Helvécia	Gazdasági dűlő 17/a
HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt.	1363	Budapest	Pf. 17.

Hunyadi Mátyás Vadásztársaság	6238	Imrehegy	Szarkás utca 56.
Izsák Hubertusz Vadásztársaság	6070	Izsák	Szabadság tér 1.
KARVAD Vadásztársaság	6430	Bácsalmás	Ószőlők utca 1/a
KEFAG Zrt Kerekegyháza	6000	Kecskemét	József Attila utca 2.
Kiskőrösi Széchenyi Zsigmond Vadásztársaság	6200	Kiskőrös	József Attila utca 36.
Kiskunhalas Diana Vadásztársaság	6400	Kiskunhalas	Kéve utca 41.
Kossuth Vadásztársaság	6200	Csengőd	Batthyány Lajos utca 51.
Kunpeszéri Vadásztársaság	6096	Kunpeszér	Béke utca 8.
Kunság Vadásztársaság	6100	Kiskunfélegyháza	Szegfű utca 21.
Lakiteleki Földtulajdonosok Vadászati Köz.	6065	Lakitelek	Zrínyi Miklós út 37.
Mártélyi Vadászok Egyesülete	6636	Mártély	Községház 20-22.
Mentett-Réti Vadásztársaság	6600	Szentés	Petőfi Sándor utca 5.
Mindszenti Vadásztársaság	6630	Mindszent	Árpád utca 1.
Móra Ferenc Vadásztársaság	6760	Kistelek	Munkácsy Mihály utca 31.
Mórahalmi FT. Árpád Vezér Vadásztársaság	6782	Mórahalom	Szent István király utca 45.
Móricgáti Berek Bérkilövő Vadásztársaság	6132	Móricgát	Deák Ferenc utca 26/b
Ópusztaszeri Vízügyi Vadásztársaság	6767	Ópusztaszer	Karakás telep 560.
Ópusztaszeri Vízügyi Vadásztársaság	6767	Ópusztaszer	Karakás telep 560.
Öttömösi Földtulajdonosok Egyesületének Vadász Társasága	6784	Öttömös	Felszabadulás 2.
Patkó-Tó Vadásztársaság	6230	Soltvadkert	Ifjúság utca 65.
Róna Vadásztársaság	6097	Kunadacs	Rákóczi Ferenc utca 2.
Sándorfalvi Vadásztársaság	6762	Sándorfalva	Dózsa György utca 1/a
Sarlópuszta Kft.	2375	Tatárszentgyörgy	Sarlópuszta
Solti Vécsey Vadásztársaság	6320	Solt	Havas utca 8.
Szabadszállási Bársony István Vadásztársaság	6080	Szabadszállás	Mikszáth Kálmán utca 24.
Szalkszentmártoni Petőfi Vadásztársaság	6098	Tass	Szentgyörgypuszta 4.

Szegedi Felszabadulás Vadásztársaság	6723	Szeged	Gáspár Zoltán utca 9/a
Szegvári Vadásztársaság	6635	Szegvár	Dózsa György utca 6.
Szent László Vadásztársaság	6133	Jászszenklászló	Lantos tanya 16.
Tatárszentgyörgyi Nimród Vadásztársaság	1054	Budapest	Báthory utca 20.
Tázlári Nimród Vadásztársaság	6236	Tázlár	IV. kerület 55.
Új Barázda Vadásztársaság	6600	Szentes	Csallány Gábor part 3.
Baracs-Bene Vadásztársaság	6045	Ladánybene	Piactér 12.
OMVK Bács-Kiskun Megyei Területi Szervezete	6000	Kecskemét	Rákóczi Ferenc utca 9. I/5.
OMVK Csongrád Megyei Területi Szervezete	6721	Szeged	Római körút 18/b
Csongrád Város Önkormányzata Polgármesteri Hivatal	6640	Csongrád	Kossuth Lajos tér 7.
Lakitelek Polgármesteri Hivatal	6065	Lakitelek	Széchenyi körút 48.
Tiszaalpár Polgármesteri Hivatala	6066	Tiszaalpár	Árpád tér 1.
Tiszasasi Közös Önkormányzati Hivatal	5474	Tiszasas	Rákóczi Ferenc utca 32.
Tiszaug Község Önkormányzata	6064	Tiszaug	Rákóczi Ferenc út 51.
Algyő Nagyközség Önkormányzata és Algyői Polgármesteri Hivatal	6750	Algyő	Kastélykert utca 40.
Baksi Polgármesteri Hivatal	6768	Baks	Fő utca 92.
Csanyteleki Polgármesteri Hivatal	6647	Csanytelek	Volentér János tér 2.
Csongrád Város Önkormányzata Polgármesteri Hivatal	6640	Csongrád	Kossuth Lajos tér 7.
Dóc Község Önkormányzat	6766	Dóc	Alkotmány utca 17.
Felgyő Község Polgármesteri Hivatala	6645	Felgyő	Széchenyi út 1.
Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala	6800	Hódmezővásárhely	Kossuth Lajos tér 1.
Mártély Önkormányzat Községháza	6636	Mártély	Rákóczi tér 1.
Ópusztaszer Községi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6767	Ópusztaszer	Tóhajlat utca 130.
Pusztaszer Község Önkormányzata	6769	Pusztaszer	Kossuth Lajos utca 45.
Sándorfalva Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6762	Sándorfalva	Szabadság tér 1.
Szatymaz Község Polgármesteri Hivatala	6763	Szatymaz	Kossuth Lajos utca 30.

Szeged Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal	6720	Szeged	Széchenyi tér 10.
Szentesi Közös Önkormányzati Hivatal	6600	Szentés	Kossuth tér 6.
Tömörkény Községi Önkormányzat	6646	Tömörkény	Ifjúsági utca 8.
Balástyai Polgármesteri Hivatal	6764	Balástya	Rákóczi Ferenc utca 5.
Kömpöc Község Önkormányzata	6134	Kömpöc	Petőfi Sándor utca 10.
Szatymaz Község Polgármesteri Hivatala	6763	Szatymaz	Kossuth Lajos utca 30.
Apaj Község Polgármesteri Hivatal	2345	Apaj	Fő tér 2.
Kiskunlacháza Nagyközség Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	2340	Kiskunlacházs	Kossuth Lajos út 29.
Kunszentmiklós Város Polgármesteri Hivatala	6090	Kunszentmiklós	Kálvin tér 12.
Szalkszentmártoni Önkormányzat Polgármesteri Hivatal	6086	Szalkszentmárton	Jókai Mór utca 2.
Fülöpszállás Községi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6085	Fülöpszállás	Kossuth Lajos utca 2.
Kunadacs Község Önkormányzat Polgármesteri Hivatal	6097	Kunadacs	Rákóczi Ferenc utca 2.
Kunbaracs Község Önkormányzata Polgármesteri Hivatal	6043	Kunbaracs	Kölcsey Ferenc utca 1.
Kunpeszér Önkormányzat Polgármesteri Hivatal	6096	Kunpeszér	Béke utca 8.
Szabadszállás Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6080	Szabadszállás	Kálvin tér 1.
Tatárszentgyörgy Községi Önkormányzat Polgármesteri Hivatal	2375	Tatárszentgyörgy	Rákóczi Ferenc utca 15.
Kecskemét Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal	6000	Kecskemét	Kossuth tér 1.
Fülöpháza Község Önkormányzat Polgármesteri Hivatal	6042	Fülöpháza	Kossuth Lajos utca 5.
Fülöpszállás Községi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6085	Fülöpszállás	Kossuth Lajos utca 2.
Kerekegyháza Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6041	Kerekegyháza	Fő utca 47/a
Szabadszállás Város Polgármesteri Hivatal	6080	Szabadszállás	Kálvin tér 1.
Ágasegyháza Község Önkormányzata Polgármesteri Hivatal	6076	Ágasegyháza	Szent István tér 1.
Izsák Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatal	6070	Izsák	Szabadság tér 1.
Izsák Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatal	6070	Izsák	Szabadság tér 1.
Orgovány Nagyközség Polgármesteri Hivatal	6077	Orgovány	Molnár Gergely utca 2.
Balotaszállás Község Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6412	Balotaszállás	Ady Endre utca 26.

Jánoshalmi Polgármesteri Hivatal	6440	Jánoshalma	Béke tér 1.
Kéleshalom Község Önkormányzat Polgármesteri Hivatal	6444	Kéleshalom	Fő utca 2.
Kiskunhalas Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatal	6400	Kiskunhalas	Hősök tere 1.
Kisszállási Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6421	Kisszállás	Felszabadulás utca 28.
Kunfehértói Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6413	Kunfehértó	Szabadság tér 8.
Baks Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6768	Baks	Fő utca 92.
Csanyteleki Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6647	Csanytelek	Volentér János tér 2.
Ópusztaszer Községi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6767	Ópusztaszer	Tóhajlat utca 130.
Pusztaszer Község Önkormányzata	6769	Pusztaszer	Kossuth Lajos utca 45.
Tömörkény Községi Önkormányzat	6646	Tömörkény	Ifjúsági utca 8.
Bócsa Község Önkormányzat	6235	Bócsa	Rákóczi Ferenc utca 27.
Bugac Nagyközség Önkormányzat	6114	Bugac	Béke utca 10.
Bugacpusztaháza Községi Önkormányzat	6114	Bugacpusztaháza	Számadó utca 24.
Kaskantyú Község Önkormányzata	6211	Kaskantyú	Hunyadi János utca 16.
Orgovány Nagyközség Polgármesteri Hivatal	6077	Orgovány	Molnár Gergely utca 2.
Páhi Község Polgármesteri Hivatal	6075	Páhi	Vasút utca 2.
Csengele Községi Önkormányzat	6765	Csengele	Petőfi Sándor utca 13.
Petőfiszállási Közös Önkormányzati Hivatal Pálmonostorai Kirendeltsége	6112	Pálmonostora	Posta utca 10.
Petőfiszállási Közös Önkormányzati Hivatal	6113	Petőfiszállás	Kossuth Lajos utca 6.
Csongrád Város Önkormányzata Polgármesteri Hivatal	6640	Csongrád	Kossuth Lajos tér 7.
Nyárlőrinc Községi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6032	Nyárlőrinc	Dózsa György utca 34.
Kiskunhalasi Közös Önkormányzati Hivatal Harkakötői Kirendeltsége	6136	Harkakötöny	Kossuth Lajos utca 1.
Kiskunmajsa Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatal	6120	Kiskunmajsa	Fő utca 82.
Csávoly Község Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6448	Csávoly	Arany János utca 25.
Érsekcsanádi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala	6347	Érsekcsanád	Dózsa György út 77.
Magyar Bányászati Szövetség	1054	Budapest	Hold utca 17.

Környezet- és Természetvédők Csongrád Városi Egyesülete	6640	Csongrád	Szentesi út 1.
---	------	----------	----------------

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Jegyzőkönyvben szereplők és hatásuk a fenntartási tervre:

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság 2016. május 20-án Szabadszálláson tartotta meg a fenntartási tervvel kapcsolatos tájékoztató fórumát. A megjelentek névsorát az alábbi táblázat tartalmazza. A fórumon kérdés és javaslat sem merült fel az érdeklődők részéről.

Név	Szervezet	kérdés, kérés	Válasz és változás a fenntartási tervben
Balogh József	Fülöpháza Önkormányzat	-	-
Madácsi Sándor	KEFAG Zrt.	-	-
Peilinger István	Szabadszállási Bárszony István Vt.	-	-
Porvan Zoltán	Dóza Vt. Kerekegyháza	-	-

Írásban történt megkeresések formájában érkező javaslatok:

Alsó-Duna-Völgyi Vízügyi Igazgatóság (6500 Baja, Széchenyi I. u. 2/c.; iktatószám: 0106-013/2016.):

HUKN20011 – Fülöpházi homokbuckák

A tárgyi Natura 2000 területől vízkivezetés a Kondor-tóból, az 1975-ben épült leeresztő zsilipen keresztül történhet, de a zsilipen vízleeresztés annak megépítése óta nem történt. Ilyen értelemben a felszíni vízviasszatartás már eddig is 100%-osan megvalósult, további fokozása nem lehetséges.

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (Szegedi Hatósági Iroda, iktatószám: CE/14903-2/2016.)

Az EU2020 Stratégiában foglalt és a Magyar Kormány által a szélessávú lefedettséggel kapcsolatban kitűzött 2018 évi célok teljesítésével összefüggő vezetékes és vezeték nélküli hírközlési hálózatokkal kapcsolatos építési tevékenységek érinthetik a természetvédelmi területeket is (a Hatóság a szolgáltatók terveivel kapcsolatosan konkrét adatokkal nem rendelkezik).

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1 Környezeti adottságok

1.1.1.Éghajlati adottságok

110 és 130 m közötti tengerszint feletti magasságban húzódik a szélhordta homokkal fedett hordalékkúpsíkság. Orográfiai típusa jórészt enyhén hullámos síkság, amelyet mészsízapos, szikes – olykor vízzel borított – elzárt laposok tarkítanak. Legjellemzőbb formák a közel párhuzamos elhelyezkedési buckacsoportok. Fülöpháza-ágasegyházi buckacsoportok területének klímája meleg kontinentális. A mérsékelt meleg és száraz vidék évi középhőmérséklete 10,3 és 10,5 °C közé, míg a tenyészidőszaké 17,4 °C-ra esik.

Az ország legnapfényesebb területén a napsütéses órák száma eléri a 2030 órát. A csapadék évi mennyiségének összege 520-540mm körül alakul, de az utóbbi évek tendenciózusan az alsóbb értékek körül mozognak. Az ariditási index jellemzően az 1,28-1,32 értékek között mozog.

A terület uralkodó széliránya az ÉNY-i, az átlagos szélesség 2,5-2,8m/s.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A talajvíz változó mélységekben helyezkedik el, szintje az elmúlt évtizedekben több területen jelentősen süllyedt. A rétegvíz mennyisége csekély, a kavicsos homokos üledékek ugyanakkor sávosan igen bővizűek.

A térség vízutánpótlása csapadék- és talajvíz eredetű, vízviszonyai az illető évek csapadékvízviszonyaitól függnének.

A homokbuckák keleti felén kisebb-nagyobb deflációs mélyedésekben négy szikes tó terül el, a Kondor-tó, a Szappan-szék, a Szívós-szék és a Hattyú-szék. A mélyedések legmélyebb területein tavasszal felszíni vizek gyülekeznek össze, melyek az utóbbi években egyre rövidebb idő alatt szivárognak be, illetve párolognak el a területről.

A terület víztereinek kezelője az Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság. A területen áthaladó két csatorna, a Kondor-III/2 csatorna ez idáig társulati kezelésben voltak, az Igazgatóság 2014. január 1-el kapta meg a kezelői jogot. Vízügyi szempontból a vízterek kezelésének célja a területen megjelenő belvizek (csapadékvizek) vízjogi engedélynek megfelelő összegyűjtése és elvezetése, ez a csatornák elsődleges funkciója. Ez több ponton eltérhet a természetvédelmi érdekeknek megfelelő és ökológiai szempontból indokolt vízvisszatartás és vízkormányzás céljaitól (pl. víz megtartása-elvezetése, ennek időszakai és mértéke, ehhez a szabályozó művek használata, a meder karbantartás és tisztítás módjai és időpontjai). Emiatt a Vízügyi Igazgatósággal együttműködve, közös kezdeményezés alapján szükséges a területre vonatkozó vízjogi engedély felülvizsgálata és módosítása (forrás: Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság tervhez benyújtott véleménye).

1.1.3. Talajtani adottságok

A tervezési terület a Duna-Tisza közti Hátság középtáján, azon belül a Kiskunsági Homokhát kistáján helyezkedik el. A táj felszínét döntő hányadában szélfújta üledékek: futóhomok, lösz és ezek átmenetei borítják. A tervezési terület buckavidékét futóhomokkal és állóvízi üledékkel borított sík területrészek övezik.

A talajok döntő többsége homok alapkőzetű magas mésztartalommal bír. Teljesen nyílt homokfelszínt csak az e célra mesterségesen fenntartott Fehér-hegyen találunk.

A területet dunai homok borítja, amelyet a folyó az újpleisztocén közepéig rakott le. A táj mai morfológiai képezés kialakulásában három homokmozgási szakasz játszott szerepet: az első a Würm utolsó glaciálisának idején, a második a boreálisban és a harmadik az utóbbi évszázadokban, mikor a homokmozgás már az ember természetátalakító tevékenységének következményeként jelentkezett. A szél mindhárom korszakban más-más méretű homokbuckákat hozott létre. Így alakult ki a vidék igen változatos mai felszíne (Bíró, 1998). A homok jellemzője a rossz vízháztartás, ami a felső rétegek gyors kiszáradásához vezet. Ez a homoki növényekre erős abiotikus stresszt gyakorol.

A futóhomokbuckák sajátos vegyi jellegű mikroképződménye a táblás-vékonylemezes, a felszínre kerülve apróra töredezett homokkő. Nehézasvány-vizsgálatokból ismert, hogy a hátsági futóhomok dunai eredetű és ezért karbonáttartalma jelentős (10-15%). A csapadékvíz a karbonát egy részét feloldja, és a homokot a felszín alatt kisebb területeken néhány centiméter vastagságban laza homokkővé cementálja. A kiválás a talajvíz kapilláris zónájának felső, betöményedési sávjában is végbemehet.

A terület alapvetően igen rossz termőképességű talajokkal rendelkezik.

A homoktalajok mellett a terület talajtakaróját a szikes talajok változatos előfordulása színesíti. A szoloncsák-szolonyec és a mélyben sós szolonyec, valamint a kis kiterjedésű mélyben sós réti talajokat a szélvájta tómedrekben és azok közvetlen környezetében találjuk.

1.2. Természeti adottságok

Az érintett Natura 2000 terület a Duna-Tisza közén helyezkedik el, amely növényföldrajzilag a pannóniai flóratartomány (*Pannonicum*) Alföld flóraidékébe (*Eupannonicum*) és ezen belül a Duna-Tisza köze flórajárásba (*Praematricum*) tartozik. Tengerszint feletti magassága 110-130 méter.

A homokvidék növényzete a szélsőséges klímaviszonyokhoz és a magas mésztartalmú talajokhoz alkalmazkodott. A laza, meszes homokbuckák gyeptársulásaiban gyakoriak a mediterrán és keleti pusztai fajok. A sívó homok egyéves gyepeit jellemző vadrozs és rozsnokfajok mellett az élelő homokpusztagyepek állományalkotó fajai közül a bennszülött magyar csenkeszt és a homoki árvalányhaját említhetjük meg. Jellemző még a báránypirosító, csikófark, homoki vértő. A mélyebben fekvő buckaközöket valaha a magasabban álló talajvíz elöntötte, így itt kisebb láprétek alakultak ki. Ma ezekre csak néhány faj utal, mint például a buckaközökben a talajvíz közelségére utaló rozmaringlevelű fűz. A néhai üde mélyedésekben mára homoki gyepekkel mozaikszerűen változó a nyáras-borókás pusztai cserjések ligetes állományait találjuk. Mindez a tervezési területen kiegészül a szélvájta teknők szikes tavainak illetve kiszáradt tómedreinek társulásaival is.

Az itt megtalálható növényzetet elsősorban edafikus hatásokra kialakult társulások alkotják. Elsősorban nyílt homokpusztagyepek (G1) és homoki borókás-nyárasok (M5) mozaikja borítja a területet. A lösz ráfúvások csekély mértékűek, de néhány 10 hektár kiterjedésben zárt homoki sztyepprétek (H5b) megtelepedésének kedveznek. Löszjelző fajok nincsenek. Nem számottevő külön nem is kiábrázolható kiterjedésben, de jelen van még a buckaközi kékperjés is (D2), amely egyre inkább szárazodik.

A magasabb fekvésű és szántott területeken másodlagos homoki gyepek (OC) és a selyemkóró szinte monodomináns állományai vannak jelen.

Az erdőgazdálkodás nyomán jelent meg a területen a fekete fenyves. A tanyahelyeken az akácok és bálványfások jellemzőek.

A buckatetőn a nyáras foltok aljnövényzetét a nyílt homoki gyepek (*Festucetumvaginataedanubiale*) társulás jellemző fajai találhatók, elsősorban hüvelyes

csenkesz (*Festuca vaginata*), a homoki árvalányhaj (*Stipa borysthena*), pusztai kutyatej (*Euphorbia seguieriana*).

A félig kötött homokbuckák lágyszárú növénytársulásait az egyéves homoki gyepek (*Brometum tectorum*) ill. a nyílt mészkedvelő homokpusztagyepek szabálytalan, egymástól élesen elhatárolódó foltjai képezik. Elhelyezkedésüket tekintve a talajvíztől legtávolabb eső szinteken, buckatetőkön és -lejtőkön gyakoriak. Fajösszetételük és borításuk foka a talajvíz magasságától és a kitettségétől függően változhat.

Állatvilágára a kontinentális – a zonális sztyepp és erdőssztyepp - elemek jellemzőek. A D-T között általában szórványos fajok közül a következő fajok jellemzőek: karéjos keresztespók (*Agrio pelobata*), kunsági hangyafarkas (*Myrmecaelurus punctulatus*), pusztai hangyaleső (*Acanthacalis occitanica*).

A legjellemzőbb Á-NÉR élőhelytípusok élőhelytérkép alapján becsült kiterjedése:

Élőhely magyar neve	ÁNÉR kód	Kiterjedése (ha)	Arány (%)	Natura 2000 élőhely megfeleltetés
Nyílt homokpusztagyepek	G1	191,85	9,261	6260* élőhelynek megfeleltetve
Nyílt homokpusztagyepek átmenetei	G1xM5,OC,S1,S6	116,13	5,605	6260* élőhelynek megfeleltetve
Homoki sztyeprétek	H5b	3,66	0,17	6260* élőhelynek megfeleltetve
Homoki sztyeprétek átmenetei	H5bG1,M5,OC	20,39	0,98	6260* élőhelynek megfeleltetve
Homoki borókás-nyárasok	M5	2,668	0,128	91N0* élőhelynek megfeleltetve
Homoki borókás-nyárasok átmenetei	M5xG1,H5b	18,557	0,895	91N0* élőhelynek megfeleltetve
Jellegtelen szárazgyepek	OC	255,65	12,34	6260* élőhelynek megfeleltetve
Jellegtelen szárazgyepek átmenetei	OCxG1,H5b,M5,S6	140,51	6,78	6260* élőhelynek megfeleltetve
Zsiókás és sziki kákás szikes mocsarak	B6	277,8	13,41	1530* élőhelynek megfeleltetve
Zsiókás és sziki kákás szikes mocsarak és átmenetei	B6xF2	41,95	2,025	1530* élőhelynek megfeleltetve
Szikes rétek	F2	235,61	11,374	1530* élőhelynek megfeleltetve
Szikes rétek és átmenetei	F2xB6,OB	58,21	2,81	1530* élőhelynek megfeleltetve
Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	RB	7,349	0,355	
Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők és átmeneteik	RBxG1,OC,S1,S2,S6	117,2	5,658	
Egyéb erdők és fás élőhelyek és átmeneteik	S1,S2,S4,S6,S7, xOC, RB	243,49	11,32	
Agrár élőhelyek	T1,T2,T3,T6,T7,T8, T10	269,54	13,012	
Tanyák, családi gazdaságok	U10	70,99	3,427	
Összesen		2071,554	100	

1.2.1. A tervezési területen előforduló, közösségi jelentőségű élőhelyek

A tervezési terület adatlapja (SDF) három közösségi jelentőségű élőhelytípust tart nyilván (6260*, 91N0*, 1530*).

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás adatlap (SDF) szerint(A-D)	Reprezentativitás az aktuális felmérésalapján (A-D)
6260*	Pannon homoki gyepek	A	A
91N0*	Pannon homoki borókás-nyárasok(<i>Junipero-Populetumalbae</i>)	B	B
1530*	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	C	C

*kiemelt jelentőségű

A Natura 2000 adatlap szerinti jelölő élőhelytípusok részletes jellemzése:

Élőhely neve: Pannon homoki gyepek

Élőhely kódja:	6260*
Élőhely előfordulásai a területen:	Az élőhelytípus előfordulási viszonyai a 3. Térképek fejezetben láthatók.
Élőhely területi aránya:	34,16%. A Natura 2000 adatlapon 508ha szerepel (az átmeneti jellegű élőhelyekkel együttesen jelen tervezés során közel 700ha-ra becsült a kiterjedése).
Élőhely kiterjedése a területen:	707 ha. A Natura 2000 adatlapon lévő értéktől (508 ha) való eltérés okai részben a fenntartási tervvel kapcsolatos felmérés pontosságával magyarázható. Továbbá a területi kiterjedésük számításánál ide soroltuk a zárt homoki gyepek termőhelyén antropogén hatásra átalakult, illetve potenciálisan nyílt homokpusztagyep termőhelyen spontán helyreálló, a regeneráció fázisában már a vázfajok uralmáig eljutott homoki gyepeket (beleértve az ÁNÉR szerinti OC kategória egyes képviselőit). A 91N0* jelölő élőhelyekkel szervesen egységet képező állományok nem kerültek ide besorolásra..
Élőhely jellemzése:	A területen előforduló pannon homoki gyepek jellegzetes asszociációi: nyílt, évelő homokpusztagyepek

	(Festucetumvaginatae):Edafikus tényezők által meghatározott intrazonális élőhely, amely hazánk egyik legspeciálisabb és egyben a legnagyobb kiterjedésben megtalálható endemikus növénytársulása. A gyepek jellemző fajai a magyar csenkesz (<i>Festuca vaginata</i>), a homoki árvalányhaj (<i>Stipa borysthena</i>), bárány pirosító (<i>Alkanna tinctoria</i>), naprózsa (<i>Fumana procumbens</i>). Cinegefűzes buckaközi homoki gyepek (<i>Pseudolysimachiospicatae</i> - <i>Salicetumrosmarinifoliae</i>): jó vízellátottságú de nem elöntött buckaközi mélyedések asszociációja, amely a buckák közötti lapos meredek falú mélyedések alján alacsony törpetársulást alkot. Jellegzetes fajai a cinegefűz (<i>Salix rosmarinifolia</i>).
Élőhely természetességi-degradáltságiértékelése:	A Németh-Seregélyes-féle skálán 2-5 között változik, átlagosan 4. A természetesség tehát átlagosan jó, egyes foltokban kiváló, másutt csak közepes.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Az élőhely a termőhelyi adottságok figyelembevételével végzett művelés mellett is veszélyeztetett. Ennek oka az élőhely sérülékenysége, viszonylag alacsony regenerációs készségével magyarázható.
Legfontosabb veszélyeztető tényezők:	Az élőhelyet veszélyeztető tényezők. Elsősorban a talajvízszint süllyedése, a klimatikus viszonyok megváltozása. Jelenleg nagy része hasznosítatlan, gazdálkodást nem folytatnak rajta. A homoki gyepek szélsőségesen kis fűhozamú gyepterületek közé tartoznak, ezért legeltetésre érzékeny élőhelyek. A zárt homoki gyepek kaszálása a terület mikrodomborzatának megváltoztatása miatt veszélyes. A nyílt homoki gyepek kaszálása a technikai sportok okozta károsítással azonos. A homoki gyepek állapotát nemkívánatosan befolyásolja a környezetükben zajló szántóföldi gazdálkodásba (műtrágyák, vegyszerek). Hatása a jelölő élőhelyen is jelentkező tápanyagtöbblet nyomán megjelenő gyomok, vagy nagy versenyképességű, akár őshonos növényfajok megjelenésében, valamint élőhelyek szerkezetének megváltozásában, számos kevésbé versenyképes növényfaj visszaszorulásában nyilvánul meg. Ez károsan hat az élőhelyhez kötődő valamennyi élőlény számára. A homoki gyepek területén inváziós (özön) növények megtelepedése és térhódítása fenyeget, amely az egyébként is magas inváziós terheltség mellett nem kívánatos. A kevésbé értékes élőhelyek térhódítása és a különböző okok miatt fellépő vízhiány szintén a jelölő élőhelyet változtatja meg.

Élőhely neve: Pannon homoki borókás-nyárasok (*Junipero-Populetumalbae*)

Élőhely kódja:	91N0*
Élőhely előfordulásai a területen:	Az élőhelytípus előfordulási viszonyai a 3. Térképek fejezetben láthatók.
Élőhely területi aránya:	1,023%. a részben a fenntartási tervvel kapcsolatos felmérés pontosságával magyarázható. Továbbá a területek egy része átmenetet képez nyílt homokpusztagyepekkel és homoki sztyeprétekkel mozaikos élőhely, amely élőhelyek egymástól történő elhatárolásának megítélése és pontossága egyaránt befolyásolja a két élőhely egymáshoz viszonyított arányát.
Élőhely kiterjedése a területen:	21,225ha. A Natura 2000 adatlapon lévő értéktől (25 ha) való eltérés okait a részben a fenntartási tervvel kapcsolatos felmérés pontosságával magyarázható. Továbbá a területek egy része átmenetet képez nyílt homokpusztagyepekkel és homoki sztyeprétekkel mozaikos élőhely, amely élőhelyek egymástól történő elhatárolásának megítélése és pontossága egyaránt befolyásolja a két élőhely egymáshoz viszonyított arányát..
Élőhely jellemzése:	Extrazonálisan, edafikus hatásokra kialakuló növénytársulás, amely a homokbuckák változatos felszíni formáin, durva szemcsés homokon alakul ki. Talaja néhol futóhomok, ahol talajképződési folyamatok nem játszódtak le, máshol humuszos homok. A kisebb-nagyobb foltokat képező borókák között csupasz vagy virágosokkal, mohákkal gyengén fedett homokot találunk. A borókák között egy-egy szál letörpült, csenevész sarjeredetű nyár jelenik meg. Teknőtípus (<i>Junipereto-Populetum</i> , <i>Carexliparicarpos</i> szub-asszociáció): A buckák oldalain található teknők a tetőkhöz képest kedvezőbb mikroklímával rendelkeznek, és itt némi összefutó vízzel, felgyülemelő szerves törmelék is képződik. Ennek hatására a csoportokat képező borókák védelmében megjelenhet a fehér nyár, sarjai itt védelmet találnak és felnőve lazán záródott csoportokat képeznek. A boróka kiszorul a fehér nyár csoportok szélére, helyét pázsitfűvek váltják fel. A fajkészlet átmenetet jelez a nyílt gyepek és az erdők között, bár valódi erdei faj alig, vagy nem találja meg létfeltételeit. Megjelennek viszont erdőszéli vagy sztyepfajok. Völgy- és arénatípus (<i>Junipereto-Populetumligustretosum</i>): Előbbi a nagy, meredek

	letörésű buckák szélárnyékos oldalán helyezkedik el. A lábazatban a már elérhető talajvizet hasznosító fehér nyarak (<i>Populus alba</i>) sarjaikkal felkúsznak az oldalra. A 12-16 m magas, záródott állományok alatt gazdag cserjeszint alakul ki.
Élőhely természetességi-degradáltságiértékelése:	A Németh-Seregélyes-féle skálán 2-5 között változik, átlagosan 4. A természetesség tehát átlagosan jó, egyes foltokban kiváló, másutt csak közepes.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Az élőhely a termőhelyi adottságok figyelembe vételével végzett hasznosítás mellett is veszélyeztetett.
Legfontosabb veszélyeztető tényezők:	Az élőhelyet veszélyeztető tényezők közé tartozik elsősorban a tájidegen fajok terjedés, a talajvízszint süllyedés és a klimatikus viszonyok következtében fellépő szárazodás. Az inváziós növények közül elsősorban a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) és az akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>) terjedése jelent gondot, de bizonyos termőhelyi helyzetben a bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>) záródó bozótjai is csökkentik a jelölő élőhely kiterjedését.

Élőhely neve: Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

Élőhely kódja:	1530*
Élőhely előfordulásai a területen:	Az élőhelytípus előfordulási viszonyai a 3. Térképek fejezetben láthatók.
Élőhely területi aránya:	29,7%..
Élőhely kiterjedése a területen:	616ha. A Natura 2000 adatlapon 699ha szerepel. Az eltérés a részben a fenntartási tervvel kapcsolatos felmérés pontosságával magyarázható, valamint a tartósan vízhiányos állapot okán végbemenő élőhelyi átalakulásokkal
Élőhely jellemzése:	A Duna-Tisza közén jellemző szikes élőhelyek sok jellemző fő típusa megtalálható a területen. A mézpázsitos szikfokok és ürmöspuszták kivételével a szikes tavak iszapnövényzetétől a szikes mocsáron, szikes réteken át egészen a vakszikes foltokig. A közösségi élőhelytípus megfeleltethető a nemzeti élőhely-osztályozási rendszer (Á-NÉR 2011) szerinti B6 (Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak), F2 (Szikes rétek) élőhelyek és átmeneteik leírásaival.

Élőhely természetességi-degradáltsági értékelése:	A Németh-Seregélyes-féle skálán 3-5 között változik, átlagosan 4. A természetesség tehát átlagosan jó, egyes foltokban kiváló, másutt csak közepes.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Az élőhely természetességét, változatosságát kiemelten a vízhiány – folytatódó hatása folyamatosan, de nem ugrásszerűen rontja. A jelenleginél rosszabb természetességű kiszáradt szikes pusztaként hosszútávon is jók a fennmaradás esélyei.
Legfontosabb veszélyeztető tényezők:	A foltokban jelentkező legeltetési hiány a mélyebben fekvő gyepterületek, szikes mocsarak zsiókásodását, nádasodását; a magasabb térszínek cserjésedését, inváziós fajok terjedését, a gyepek fajkészletének megváltozását, elszegényedését okozza. A jelölő élőhely területének környezetében folytatott mezőgazdasági termelés veszélyt jelenthet annak növény- és állatvilágára. A bemosódó növényvédőszeres, szerves anyagok, műtrágyák gyorsíthatják a kiédesedési folyamatokat. A szennyezésre különösen érzékeny a vizes élőhelyekhez kötődő jelölőfaj, a vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>). A vízháztartás megváltozása jelenti legnagyobb veszélyeztető tényezőt az abiotikus tényezők közül, amelyek a természetes élőhelyek lassú megváltozását eredményezhetik. Az erózió és a defláció, mint természetes folyamatok a jelenben csekély hatótényezők. A klímaváltozás jelentős hatást gyakorol bizonyos termőhelyek természetes növényzetére, fajösszetételére, víz- és anyagforgalmi egyensúlyára. Az egymást követő meleg száraz nyarak és csapadékmentes telek csak egy részét magyarázzák a Natura 2000 területet fenyegető vízhiánynak. A vízhiány a jelölő állatfajok élőhelyét, szaporodó- és táplálkozóhelyét változtatja meg.

1.2.2. A tervezési területen előforduló, közösségi jelentőségű növényfajok

A tervezési területen a Natura 2000 adatlap (SDF) szerint egy közösségi jelentőségű növényfaj ismert. A fenntartási tervet megalapozó felmérések további közösségi jelentőségű növényfajt nem mutattak ki a területen.

Irányelv melléklete	Faj név	Állomány adatlap	Aktuális állomány
---------------------	---------	------------------	-------------------

		szerint(A-D)	(A-D)
II.	kisfészekű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)	C	C

A Natura 2000 adatlap szerinti jelölő növényfaj részletes jellemzése:

Faj neve: Kisfészekű aszat (*Cirsium brachycephalum*)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj előfordulási viszonyai a 3. Térképek fejezetben láthatók.
Állománynagyság (jelöléskor):	10.000 tő (C)
Állománynagyság (tervkészítéskor):	több mint 1200 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Jelentős állományingadozásra hajlamos faj, de a változásának tendenciája a rendelkezésre álló adatok alapján nem megállapítható.
Faj veszélyeztetettsége	A faj hosszútávú megőrzésének esélye a jelölő élőhelyeken jó.
Veszélyeztető tényezők	A faj állományait veszélyeztető tényezők közé tartozik az élőhelyeinek kiszáradása, magaszórásának megakadályozása túlságosan intenzív (hagyásfolt nélküli, termésérési időben történő) kaszálás.

1.2.3. A tervezési területen előforduló, közösségi jelentőségű állatfajok

A tervezési területen a Natura 2000 adatlap (SDF) szerint három közösségi jelentőségű állatfaj ismert.

Irányelv melléklete	Faj név	Állomány adatlap szerint (A-D)	Aktuális állomány (A-D)
II., IV.	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	C	C
II., IV.	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>)	C	C
II., IV.	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>)	D	D

A Natura 2000 adatlap szerinti jelölő állatfajok részletes jellemzése:

Faj neve: Vöröshasú unka (Bombina bombina)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A faj előfordulási viszonyai a 3. Térképek fejezetben láthatók.
Állománynagyság (jelölés):	100-1000
Állománynagyság (tervkészítés):	A vízviszonyoknak megfelelően dinamikusan változó eloszlásban. Sekélyebb, időszakos vizeknél vagy növényzettel dúsan benőtt vizes élőhelyeken előfordulása általános (csatorna, mocsár, anyagnyerő gödör).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állományváltozásának tendenciája a rendelkezésre álló adatok alapján nem megállapítható. A frissen kikelt utódgeneráció létszáma évről-évre a csapadékviszonyok éves alakulásától függően erősen ingadozik, és a kifejlett egyedek számában is megmutatkozik.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj megőrzésének esélye hosszútávon kis mértékben veszélyeztetett. Tartós kiszáradás esetén az állománynagyság radikálisan lecsökkenhet.
Veszélyeztető tényezők:	A faj állományait veszélyeztető tényezők közé tartozik az élőhelyeinek kiszáradása, a legeltetés hiánya, mezőgazdasági eredetű szennyezések.

Faj neve: Dunai tarajosgöte (Triturus dobrogicus)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj előfordulási viszonyai a 3. Térképek fejezetben láthatók.
Állománynagyság (jelölés):	100-1000
Állománynagyság (tervkészítés):	C Gyakori, de pontos állománynagysága nem ismert.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állományváltozásának tendenciája a rendelkezésre álló adatok alapján nem megállapítható.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj hosszútávú megőrzésének esélye jó, kis mértékben veszélyeztetett. Tartós kiszáradás esetén az állománynagyság radikálisan lecsökkenhet.

Veszélyeztető tényezők:	A faj állományait veszélyeztető tényezők közé tartozik az élőhelyeinek kiszáradása, a legeltetés hiánya, mezőgazdasági eredetű szennyezések, predáció.
-------------------------	--

Faj neve: Ürge (Spermophilus citellus)

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A területen a faj egyértelműen a magasabb térszínhez kötődik. Egyedül a tervezési terület É-i részén, a Kondor-tó medre mellett, a hátsóbb, kiemelkedő területeken található. A faj előfordulási viszonyai a 3. Térképek fejezetben láthatók.
Állománymagyság (jelöléskor):	10-100
Állománymagyság (tervkészítéskor):	kb. 40-80
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az ürge viszonylag kis számban van jelen a területen. Az állományváltozásának tendenciája a rendelkezésre álló adatok alapján nem megállapítható.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj aktuálisan veszélyeztetett a területen, a populáció fennmaradása kérdéses. Az adatsorok tanúsága szerint az elmúlt évtizedek során az ürgeállomány többször is jelentős mértékben ingadozott.
Veszélyeztető tényezők:	A faj állományait veszélyeztető tényezők közé tartozik: - a legeltetés hiánya, - élőhelyi összeköttetések csökkenése (tervezési területen kívüli populáció) - időjárási szélsőségek, extrém csapadékos-belvizes időszakok - nem megfelelő időben és módon végzett kaszálás, gyepkezelés - legeltetés hiánya - ragadozók

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Latin név	Védettség (V, FV)	Miért fontos a területen?
Csikófark	<i>Ephedra distachya</i>	FV	A jobb állapotú homokpuszta-gyepek ritka növénye

Bugaci nőszőfű	<i>Epipactisbugacensis</i>	FV	Előfordulása elsősorban az idősebb nemesnyaras foltokban.
Báránypirosító	<i>Alkanna tinctoria</i>	V	A homokpuszta-gyepek gyakori faja
Piros madársisak	<i>Cephalantera rubra</i>	V	A borókás-nyárasokban, és idősebb nemesnyaras foltokban egyaránt megtalálható, ritka faj
Kései szegfű	<i>Dianthus serotinus</i>	V	
Fekete kökörcsin	<i>Pulsatilla nigricans</i>	V	A tervezési terület ritka faja
Homoki szalmagyopár	<i>Helichrysum arenarium</i>	V	Homokpuszta-gyepek ritka növénye.
Magyar gyopárbagoly	<i>Eublemma pannonica</i>	V	Ahomoki szalmagyopárhoz kötődő igen ritka faj.
Önbeásó sáska	<i>Acrotylus longipes</i>	V	Száraz, homokfelszínek faja
Orrszarvúbogár	<i>Oryctes nasicornis</i>	V	A borókás-nyárasokhoz és jó állapotú nyárasokhoz kötődő ritka faj
Óriás törösdarázs	<i>Megascolia maculata</i>	V	A borókás-nyárasokhoz, jó állapotú nyárasokhoz és az orrszarvúbogárhoz kötődő ritka faj
Keleti kékfutrinka	<i>Carabus violaceus</i>	V	A jobb állapotú területek faja
Buckabagoly	<i>Staurophora celsia</i>	V	Gyakori faj.
Lappantyú	<i>Caprimulgus europeus</i>	V	A homokpuszta-gyepek ritka fészkelője
Homoki gyík	<i>Podarcis taurica</i>	V	A borókás-nyárasok, homokpuszta-gyepek gyakori faja.
Szalakóta	<i>Coracias garullus</i>	FV	A borókás-nyárasok ritka faja.
Kis őrgébics	<i>Lanius minor</i>	V	A facsoportok, magányos cserjék környezetében költ.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A főbb művelési ágak megoszlása:

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
gyep (legelő)	871,5839	41,267
rét	281,7373	13,34
szántó	284,0160	13,447
erdő és fasor	221,1664	10,47
gyümölcsös, szőlő	44,81426	2,12
nádas	185,6772	8,8
művelésből kivett	223,0182	10,56
Összesen	2112,01	100

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

Tulajdonosi csoport	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
Igazgatósági vagyonkezelés	1652,53	78,24
Magántulajdon	459,48	21,76

A tervezési terület jelentős része állami tulajdonban van.

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

A tervezési területen és tágabb környezetén elsősorban az erdősítés mértéke, a homokmozgás intenzitása és a növényzet átalakíttósága alapján 4 korszak különül el:

1. A külterjes marhalegeltetés és az intenzív homokmozgások korszaka (19. század közepéig)
A homokhátság nagy kiterjedésű, néptelen pusztáin és buckásain a török kor utáni meghatározó tájhasználati forma a külterjes vagy szilaj szürkemarhatartás volt. Az első katonai felmérés (1783) térképlapjai szerint a Kecskemét-Szabadszállás-Kiskőrös-Halas-Majsa és Kiskunfélegyháza közötti térségben település egyáltalán nem volt. A tervezési területen sem. Szántóművelés ekkor még a nagy települések közelében fekvő lapályokon folyt. A buckások nagy területen voltak nyílt homokfelszínekkel fedettek, a homokmozgás intenzitása még igen erős volt. Az alapvetően fátlan területen a homoki sztyeprétek kiterjedése a maihoz képest elképzelhetetlenül nagy lehetett. A vizes élőhelyek, mint a homoki táj szerves részei (szikes tavak, szikes és lápi jellegű élőhelyek) a maihoz sokkal nagyobb kiterjedésben voltak jelen. Hatalmas és bő vízellátottságú lápterületek, üde láprétek és láptavak, tőzeges rétek húzódtak a hátság nyugati letörésének vonalában végig Soroksártól egészen Bajáig, de beljebb Izsák, Ágasegyháza, Fülöpháza, Bugac környékén is. A nagy kiterjedésű, jó vízellátottságú szikesekkel váltakozva egészen Szegedig és Szabadkáig folytatódtak a dél-kelet felé irányuló keskeny szélbarázdákban.

Feltételezhetően a fátlan állapot és nagy mennyiségű legelő állatállomány okán a 18. századra a homok nagy területeken lendült mozgásba a hátsági részeken. A homoksiványok megállítása a 19. századra központi kérdéssé vált. A megfelelő szakértelem és ismeretanyag hiányában azonban a fásítás nehezen indult, s az 1860-as évekig csak kis területeket érintett.

2. A tanyasi gazdálkodás korszaka (19. sz. közepétől az 1950-es évekig)

A táj fokozatos újranépesedése és a nagy kiterjedésű puszták felosztása következtében egyre nagyobb területek kerültek mezőgazdasági művelés alá. A sík területeken lévő legelők nagy részét feltörték, a szelidebb homokbuckákon pedig virágzó szőlő- és kertkultúra alakult ki. A homokbuckás vidékeken a szilaj szürkemarhatartás megszűnésével a kisparaszti juhlegeltetés vált uralkodóvá. A borókás buckások kiterjedése ebben a korszakban nőtt meg ugrásszerűen, viszont az állandó használat (legeltetés) miatt a buckások még csak lazán cserjésedtek.

A 19. század második felében afásítás újabb lendületet vesz, ekkor már egyre többfelé próbálkoznak akáccal, általában sikerrel. A századforduló a sík vidékeken faszegély nélkül már alig találunk birtokot.

Az 1920-as években kezdődött az Átokcsatorna (Duna-völgyi főcsatorna) megépítése. Ekkor azonban még nem volt érzékelhető a csatorna erőteljes szívó hatása, amelyet a homokhátság talajvízszintjére tett.

3. A tanyasi gazdálkodás felszámolása és a homokfásítás korszaka (1950-es évektől az 1980-as évekig)

Az 1950-es években a tanyavilág felszámolására tett törekvésekkel fokozatosan szorult vissza a kisparaszti gazdálkodási forma, kevesebb lett a tájképfarmáló tanya, eltűnőben voltak az ősi gyümölcsfajták. Az 1960-as években alakították ki a mai tanyaközpontokat (pl.: Fülöpháza, Orgovány). Ekkor volt felfutóban a nagyüzemi szőlőtermelés is, melynek érdekében óriási területeken dózeroltak el buckákat.

1954-től minisztertanácsi határozat kötelezte az erdőgazdaságokat a mezőgazdasági művelésre alkalmatlan homokterületek fásítására is. Ekkor már az akác helyett elsősorban a fekete- (és erdei-) fenyőt részesítették előnyben.

Az 1960-as évektől a gyepek folyamatos záródásának lehetünk tanúi, egrészt a kisparaszti legeltető állattartás (és az ezzel együtt járó tiptás) csökkenése, másrészt az erdők, mint a szélfogók arányának növekedése miatt.

Ebben a korszakban volt a legjellemzőbb a buckások katonai használata lőtérként és gyakorlóterként.

4. A talajvízaszály és a tájhasználat csökkenésének korszaka (1980-as évek elejétől napjainkig).

Ebben a korszakban a növényzeti változások fő okozói az időjárási változások, a talajvízszint mozgása és a társadalmi átalakulás. 1981 és 1993 között 16,7%-al csökkent a csapadék évi átlaga. A talajvízszint süllyedése az 1970-es évek elején kezdődött és az 1980-as években vált kritikussá. A süllyedés oka a modellezéses vizsgálatok és egyéb kutatások szerint az éghajlati aszályon kívül a rétegvíz-kitermelés, a talavíz-kitermelés, a vízrendezés, a földhasználatban bekövetkezett változások (pl.: fásítás, nagyobb szántóföldi termésátlagok) és a szénhidrogén-termelés.

Részben az említett kedvezőtlen vízháztartásbeli viszonyok, részben a magyar gazdaság és társadalom átalakulása miatt az 1980-as évek vége óta nemcsak egyre több szántó- és szőlőterületet hagytak fel, hanem nagymértékben visszaesett a száraz homokterületek legeltetése is. (Bíró és Molnár 1998)

A homokbuckásra vonatkozóan

Gyepek, növényzet:

Nyílt, mozgó felszínű buckák és síkabb felszínek, gyér növényzet volt jellemző az 1950-es évekig. Az 1960-as évektől figyelhető meg a buckák növényzetének záródása először a környező tájban lezajlott erdőtelepítések, majd felgyorsulva a legeltetés megszűnése miatt. Az utolsó mozgó buckák az 1980-as években tűntek el. Az egykor nyíltabb felszínek ma a kevésbé mohásak.

Fás vegetáció:

A XVIII. században fátlan volt a buckás, valamennyire beerdősült a XIX. században (feltehetően fás-bokros volt). A II. világháború után kevés fa és bokor volt (főleg nyár és akác). Később a terület folyamatosan spontán erdősödött (főleg nyárral és galagonyával). A folyamat az 1980-as évek közepétől felgyorsult – feltehetően a legeltetés elmaradása miatt.

Legeltetés:

Az extenzív legeltetés a jellemző a XIX. század közepéig, utána az intenzívebb tanyasi legeltetés. Erős, időnként túllegeltetés 1979-1983-ig, majd évekig nincs legeltetés, az 1980-as évek közepétől 1993-94-ig legelt egy kecskenyáj, főleg az északabbi részeken, azóta nincs legeltetés.

Emberi használat:

A II. világháború előtti időkből nincs konkrét adatunk tanyáról, szántóról a buckásokból, feltehetően nem volt jelentősebb, esetleg néhány putri. A II. világháború után már zárt gyűrűben laktak a buckás körül, benne csak néhányan, putriban. Az erlült 40 évben fokozatosan vonult ki a gazdálkodás a tájból.

Katonai tevékenység:

1952/53-tól 1974-ig intenzív katonai gyakorlóterület, sok száz árkot, gödröt kellett behúzni az 1970-es évek végén. Az állandó áskálódás sem tudta azonban a homok megkötődését visszafordítani.

Buckaközök:

A buckaközökben nem volt sem mocsár, sem láp a lecsapolások előtt sem (más buckásokban akár zsombékláp is). A buckaközök egy részében volt időszakosan valamennyi víz az 1950-es évek közepéig. A többi buckaköz száraz volt, jó fűvel (sztyeppprét, esetleg üdebb rét lehetett).

Utak:

A II. világháborúig csupán néhány út volt a buckásban, később a katonaság, majd a kirándulók alakítottak ki utakat. Az utak nagy részét mára már lezárták, de a gyalogos forgalom fenntartja őket. (Molnár 2005)

1.3.3.2. Erdészet

Az Igazgatóság nem rendelkezik a kérdéses statisztikai információkkal.
Az erdészeti hatóság adatszolgáltatási eljárás keretében adja át a kért adatokat.

1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

A tervezési terület az Északkelet-bács-kiskuni apróvadas körzetben helyezkedik el. A jogszabályok által megfogalmazott általános vadgazdálkodást érintő korlátozásokon kívül egyéb korlátozás nincs a területen. A tervezési területen a vadászati tevékenység alacsony-közepes intenzitású.

A tervezési területen halászatra és horgászatra alkalmas víztest nincs, ezért halászattal és horgászattal kapcsolatos tevékenységgel nem érintett a terület.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A tervezési terület vízgazdálkodására a Duna-völgyi főcsatorna és az Alsó-Tisza jobb part részvízgyűjtő alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve irányadó. Természetes okokból jelentkező felszíni vizek elvezetése nem megengedett.

Vízügyi szempontból a vizek kezelésének célja a területen megjelenő belvizek (csapadékvizek) vízjogi engedélynek megfelelő összegyűjtése és elvezetése, ez a csatornák elsődleges funkciója. Ez több ponton eltérhet a természetvédelmi érdekeknek megfelelő és ökológiai szempontból indokolt vízvi sszatartás és vízkormányzás céljaitól (pl. víz megtartása-elvezetése, ennek időszakai és mértéke, ehhez a szabályozó művek használata, a meder karbantartás és tisztítás módjai és időpontjai). Emiatt a Vízügyi Igazgatósággal együttműködve, közös kezdeményezés alapján szükséges a területre vonatkozó vízjogi engedély felülvizsgálata és módosítása (forrás: Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság tervhez benyújtott véleménye).

1.3.3.5. Turizmus

A Kiskunsági Nemzeti Park Naprózsa Erdei iskolája a nemzeti park Fülöpházi buckavidék nevű területén található. Minősített erdei iskola. Oktatási Minisztérium regisztrációs szám: DA000007

A Naprózsa Erdei Iskolában több évtizede folyó magas szintű környezeti nevelési tevékenységet 2000-ben Enikő díjjal jutalmazta a Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Szövetsége.

Az erdei iskola fejlesztése folyamatban van. „Naprózsa Ház bemutató létesítése a Fülöpházi homokbuckákon” (Natura 2000 bemutatóház) címmel 2016-2018-ban valósul meg KEHOP 4.1.0. forrásból.

A Báránypirosító tanösvény, 2014 óta pedig a Garmada (inváziós) tanösvény mutatja be a védett területet az odalátogatóknak. A terület látogatóinak létszáma évente 7-8000 fő körül alakul.

Lovas turizmus is érinti a területet. Vendéglátással, lovas turizmussal foglalkozó tanyák, panziók .

várják a hazai és külföldi látogatókat. A laza talajú terep kiválóan alkalmas túralovaglásra, az ajánlott földutakon és kijelölt lovas túraútvonalakon.

A térségben működik többek között a Rendei Ökógazdaság és tanyamúzeum is.

1.3.3.6. Ipar

A tervezési területen ipari tevékenység nincs és a későbbiekben sem tervezett ezirányú fejlesztés.

1.3.3.7. Infrastruktúra

A tervezési területet a déli részen keresztülszeli az 52.sz. főút.

Fő- és mellékvasútvonal a tervezési területet nem érinti.

A mezőgazdasági földutak és az elektromos távvezetékek képezik a terület érdemi infrastruktúráját. A földutak leburkolása nem engedélyezhető. Az elektromos vezetékek áramütéssel és a repülés közbeni ütközés fizikai károsító hatásával a terület madárvilágára jelentenek fenyegetést. Az áramütés veszélyének csökkentésére reálisan megvalósítható műszaki megoldásokat érdemes alkalmazni.

1.3.3.8. Egyéb

-

2. Felhasznált irodalom

- Biró M. – Molnár Zs. (1998): A Duna-Tisza köze homokbuckásainak tájtípusai, azok kiterjedése, növényzete és tájtörténete a XVIII. Századtól. Történeti Földrajzi Füzetek 5
- Bölöni, J. – Molnár, Zs. – Kun, A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határokozója. – MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót.
- Borhidi A. (2007): Magyarország növénytakarásai. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Haraszty, L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. – Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár
- Iványosi Szabó, A. (szerk.) (2015): A Kiskunsági Nemzeti Park negyven éve. – Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Kecskemét
- Kelemen, J. (szerk.) (1997): Irányelvek a füves területek természetvédelmi szempontú kezeléséhez. - TermészetBÚVÁR Alapítvány Kiadó, Budapest.
- Králl A. – Tóth P. (2015): A Magas természeti Értékű Területek támogatási lehetőségei – Magyar madártani Egyesület, Földművelésügyi Minisztérium
- Marosi, S. – Somogy, S. (szerk.) (1990): Magyarország Kistájainak Katasztere. – MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest.
- Mihály, B. – Botta-Dukát, Z. (szerk.) (2004): Biológiai inváziók Magyarországon. Özönnövények. - TermészetBÚVÁR Alapítvány Kiadó, Budapest.
- Földművelésügyi Minisztérium (szerk.) (2014): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez., Budapest. (kézirat).
- IV. MÉTA-túra 2005. április 21-24. kézirat

III. Térképek

3. Térképek

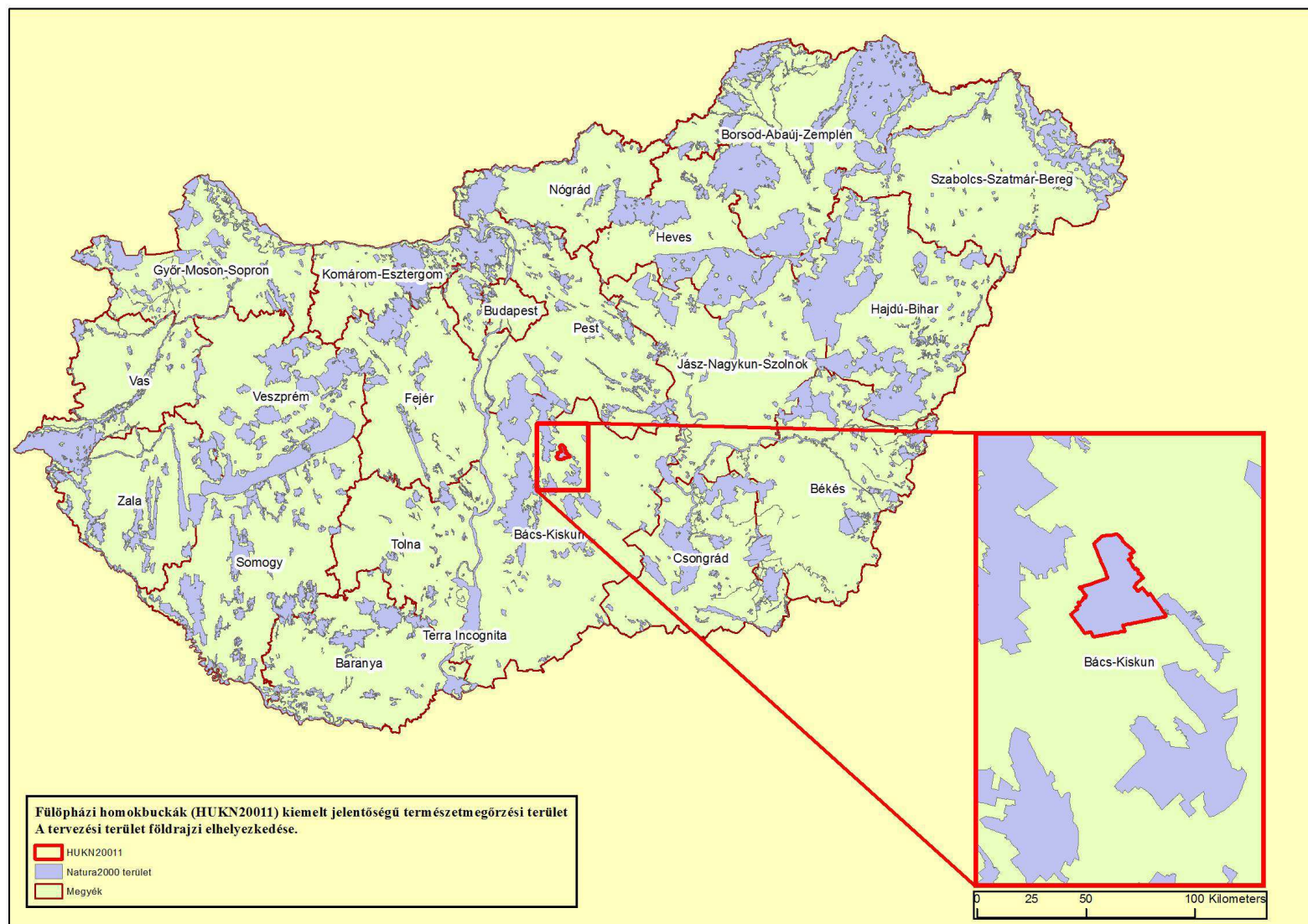
- 1. ábra:** A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület áttekintő térképe.
- 2/A. ábra:** A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület ÁNÉR élőhelyeinek átnézeti térképe
- 2/B.-2/C.-2/D. ábra:** A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület ÁNÉR élőhelyeinek határai
- 3/A. ábra:** A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület kezelési egységeinek átnézeti térképe
- 3/B-3/C-3/D-3/E-3/F-3/G-3/H. ábra:** A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület kezelési egységeinek a térképe
- 4. ábra:** A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület jelölő élőhelyeinek térképe
- 5. ábra:** A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület jelölő növényfajának elterjedési térképe / kiskécskű aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- 6. ábra:** A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület közösségi jelentőségű állatfajainak elterjedési térképe / dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) / vöröshasú unka (*Bombina bombina*) / ürge (*Spermophilus citellus*)
- 7/A.-7/B. ábra:** A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület és az országos jelentőségű védett természeti területek határainak átnézeti térképe

Jelmagyarázat az Á-NÉR élőhelytérképéhez

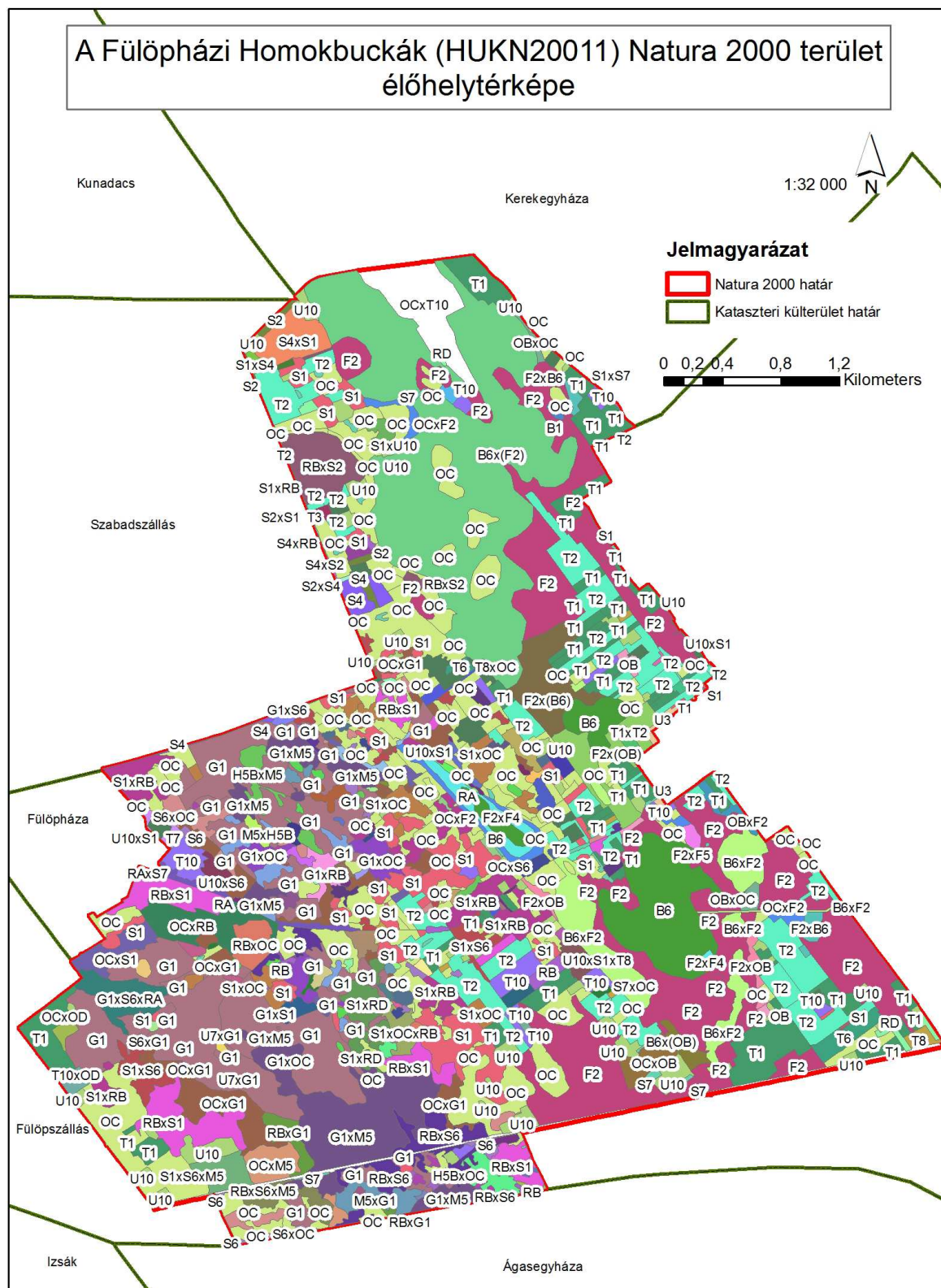
A fő élőhelytípusok kerülnek megnevezésre. Gyakran előfordul, hogy a növényzet főbb típusai egymástól elkülönülten, de oly mértékig mozaikosan fordulnak elő, hogy végeredményben egyetlen vegetációs egységet képeznek. Ilyen esetben 2-3 kód adódik (pl. G1xM5) össze.

- B1a - Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
- B6 - Zsiókás és sziki kákás szikes mocsarak
- F2 - Szikes rétek
- F5 - Padkás szikesek és szikes tavak iszap- és vakszik növényzete
- G1–Nyílt homokpusztagyepek
- H5b–Homoki sztyeprétek
- M5–Homoki borókás-nyárasok
- OC–Jellegtelen szárazgyepek
- RA– Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
- RB– Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- S1– Akác ültetvények
- S2– Nemesnyárasok
- S4– Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- S6– Nem őshonos fafajok spontán állományai
- S7– Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok
- T1-T2– Szántók
- T10– Fiatal parlag és ugar
- U7 - Homok-, agyag- tőzeg és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak
- U10 - Tanyák, családi gazdaságok

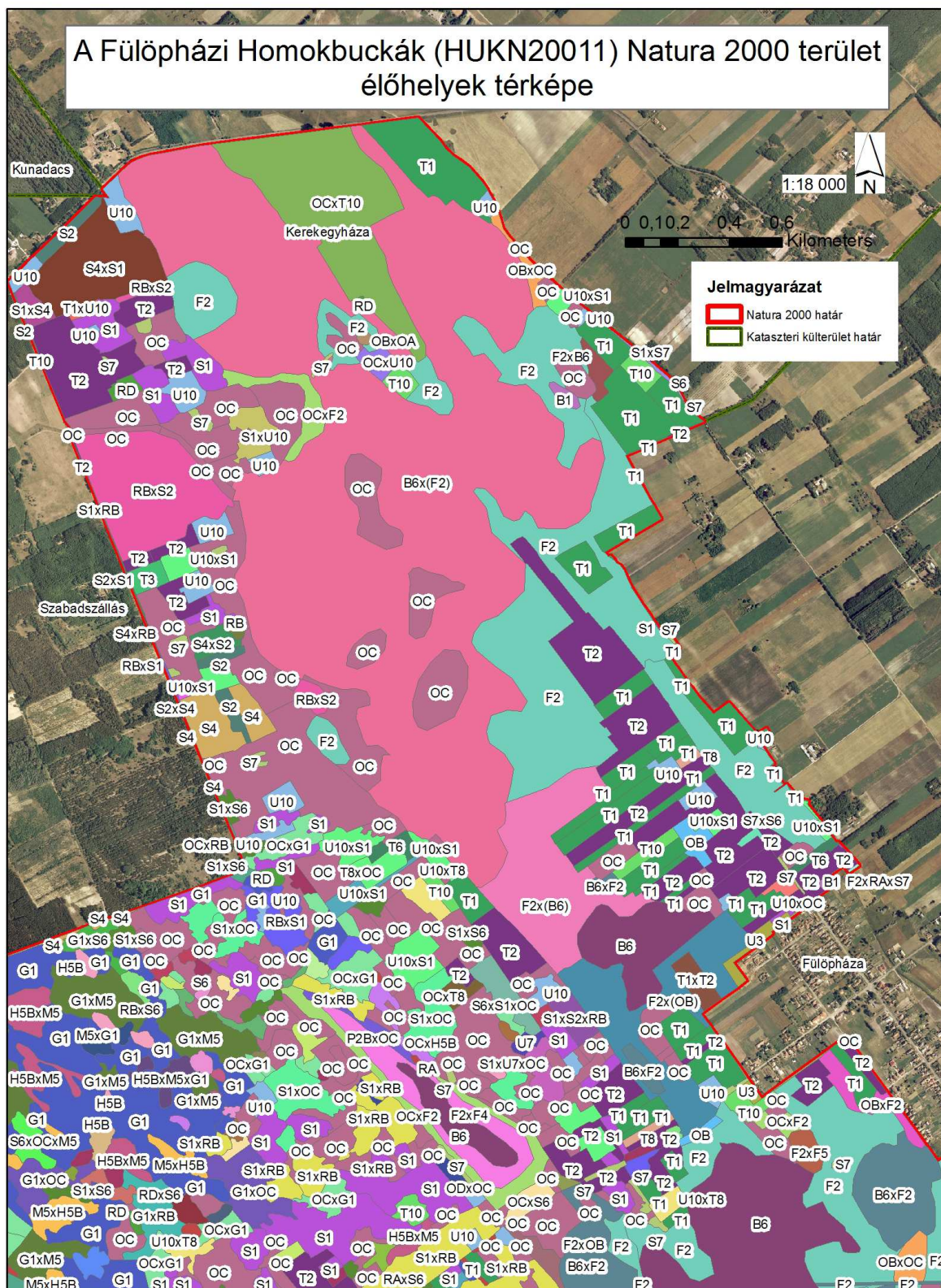
1. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület elhelyezkedési térképe.

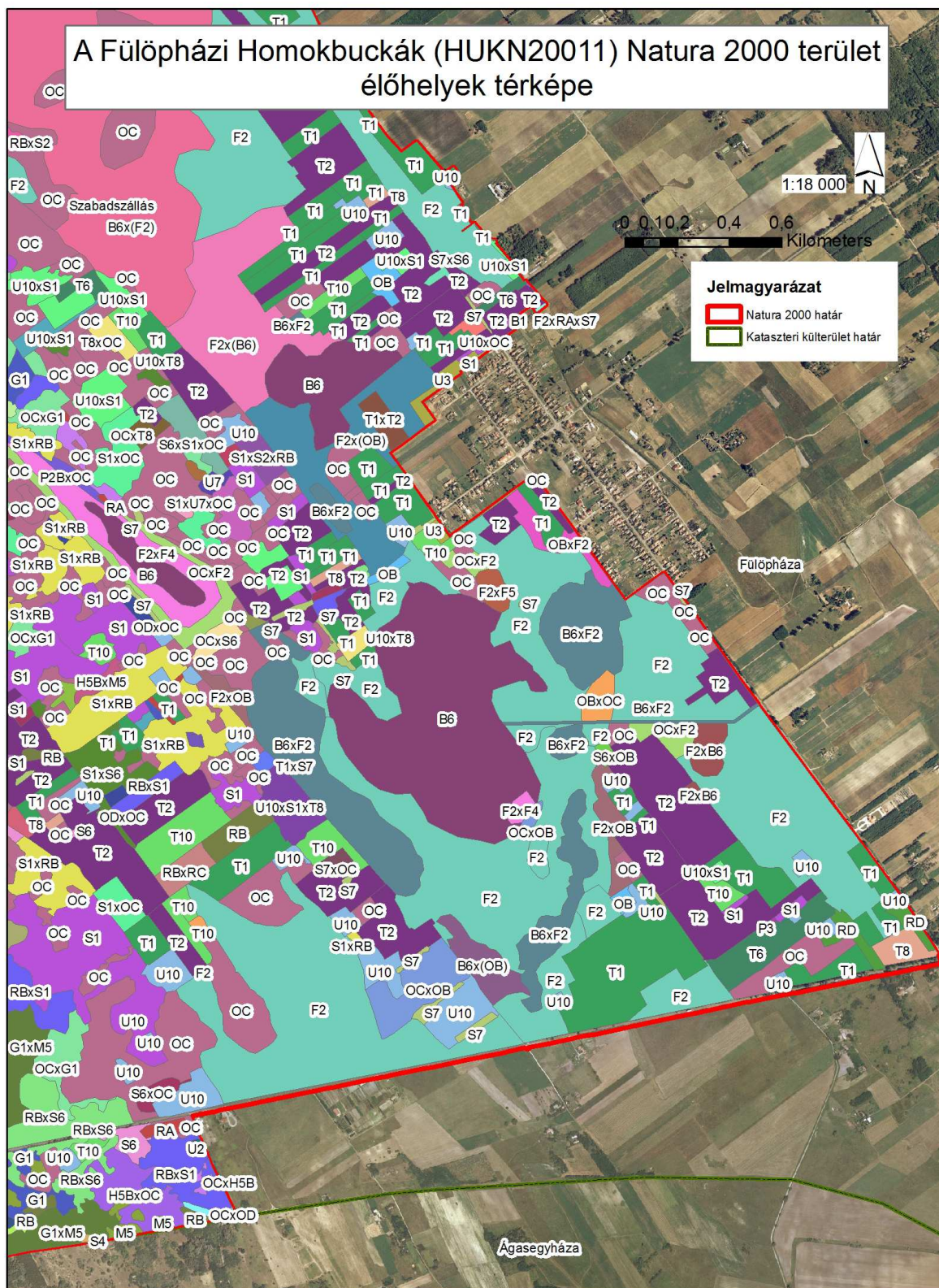
2/A. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület ÁNÉR élőhelyeinek átnézeti térképe

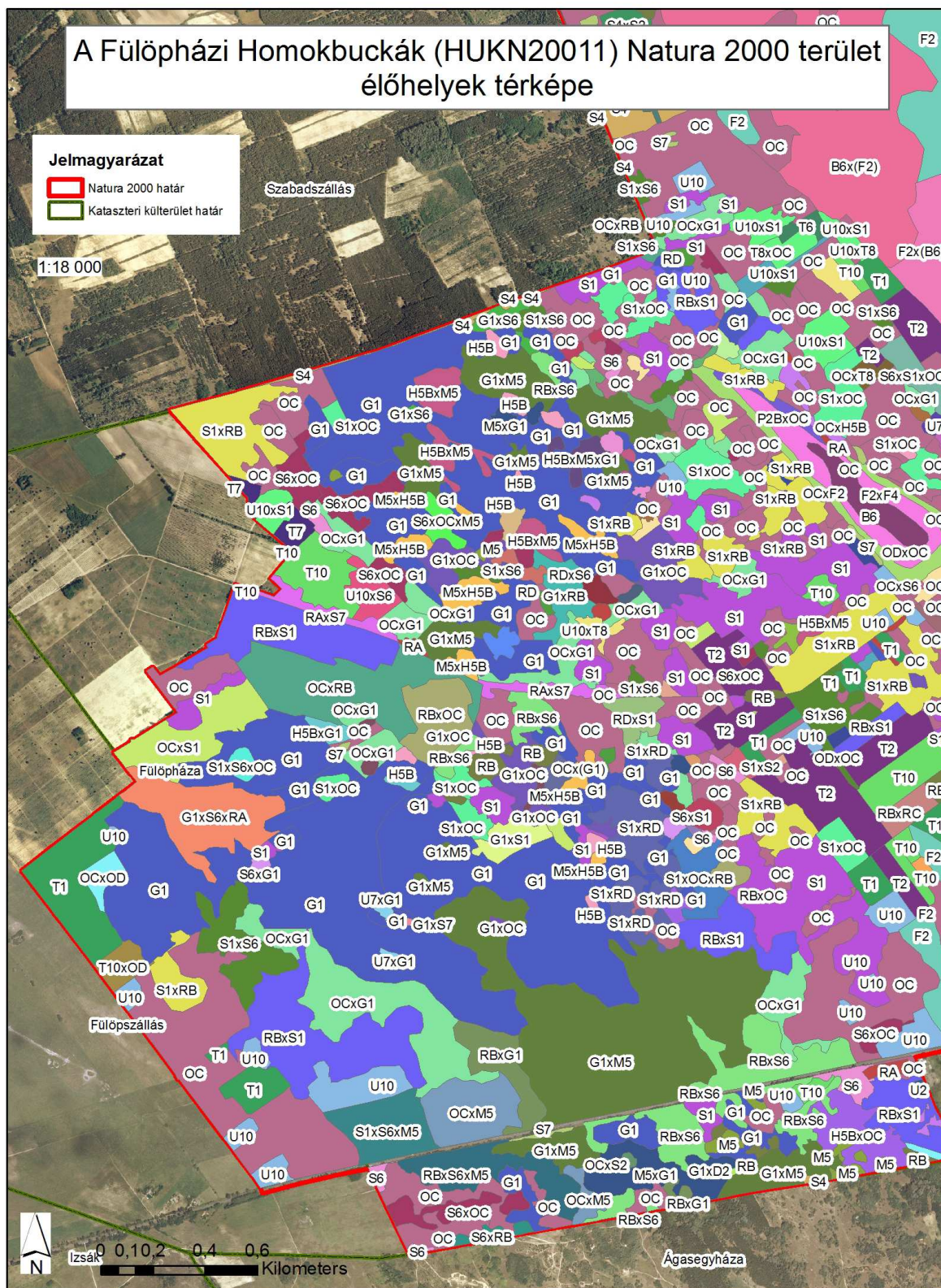
2/B.-2/C.-2/D. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület ÁNÉR élőhelyeinek határai

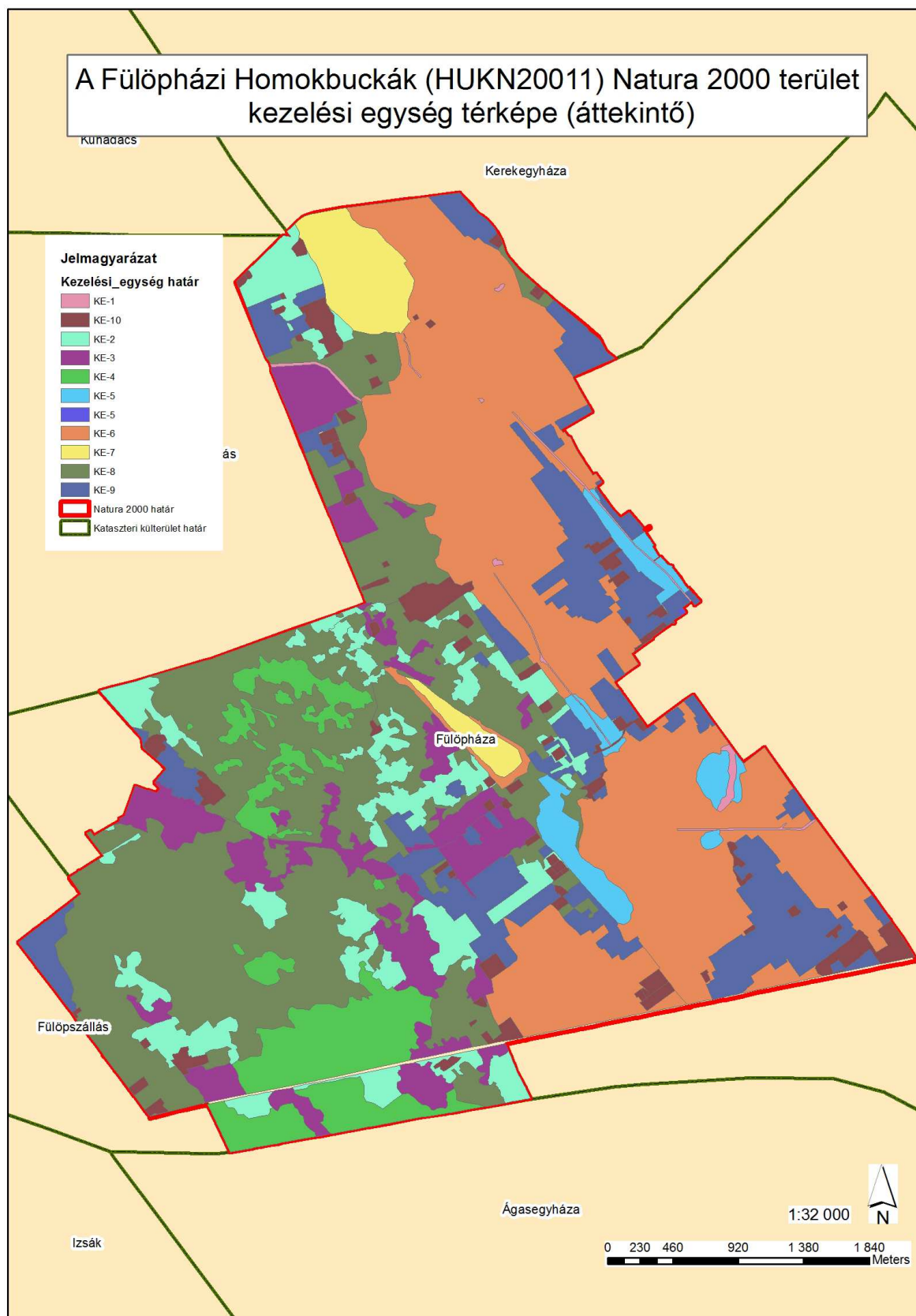
2/B.-2/C.-2/D. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület ÁNÉR élőhelyeinek határai

2/B.-2/C.-2/D. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület ÁNÉR élőhelyeinek határai

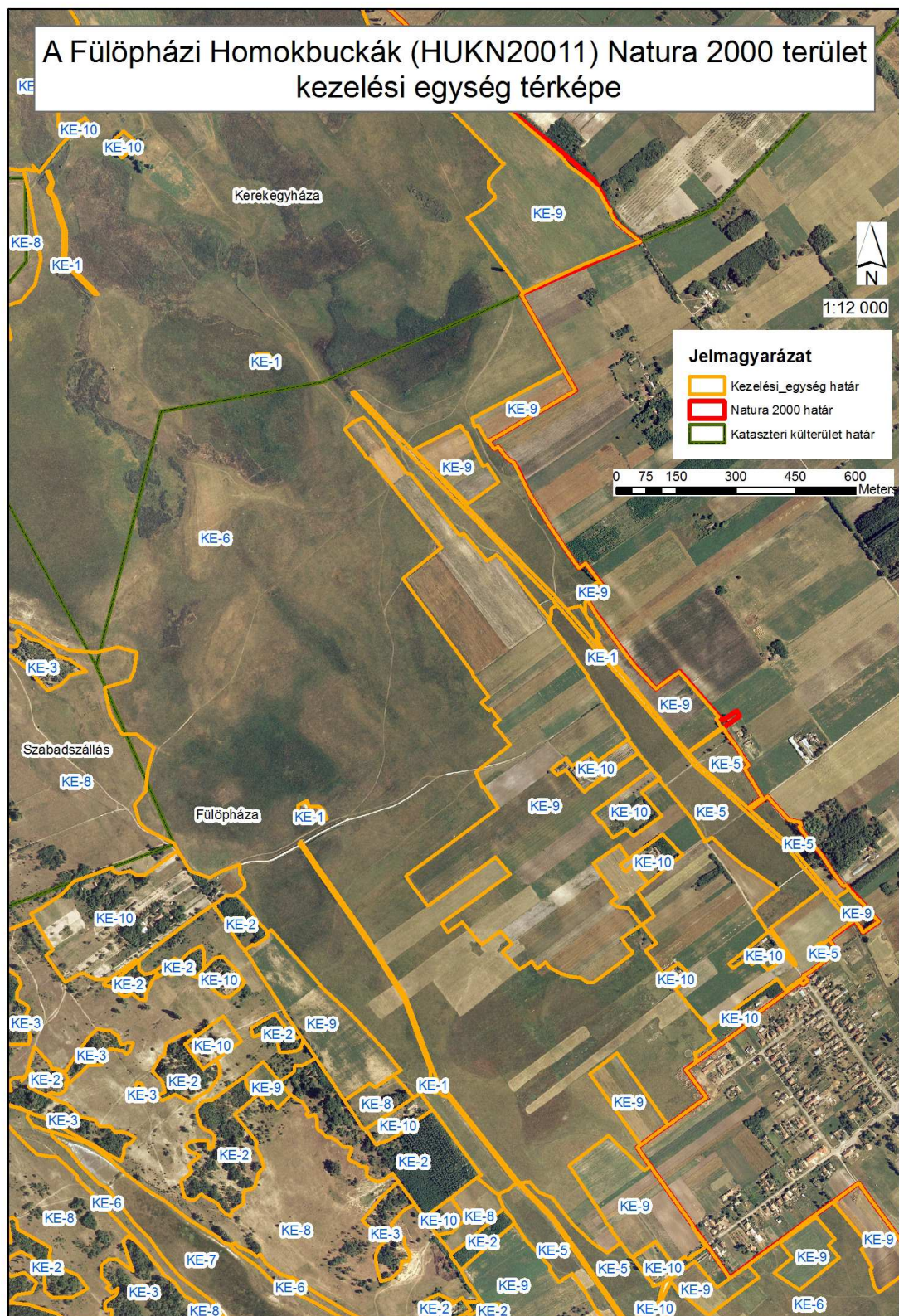
3/A. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület kezelési egységeinek átnézeti térképe

3/B-3/C-3/D-3/E-3/F-3/G-3/H. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület kezelési egységeinek a térképe

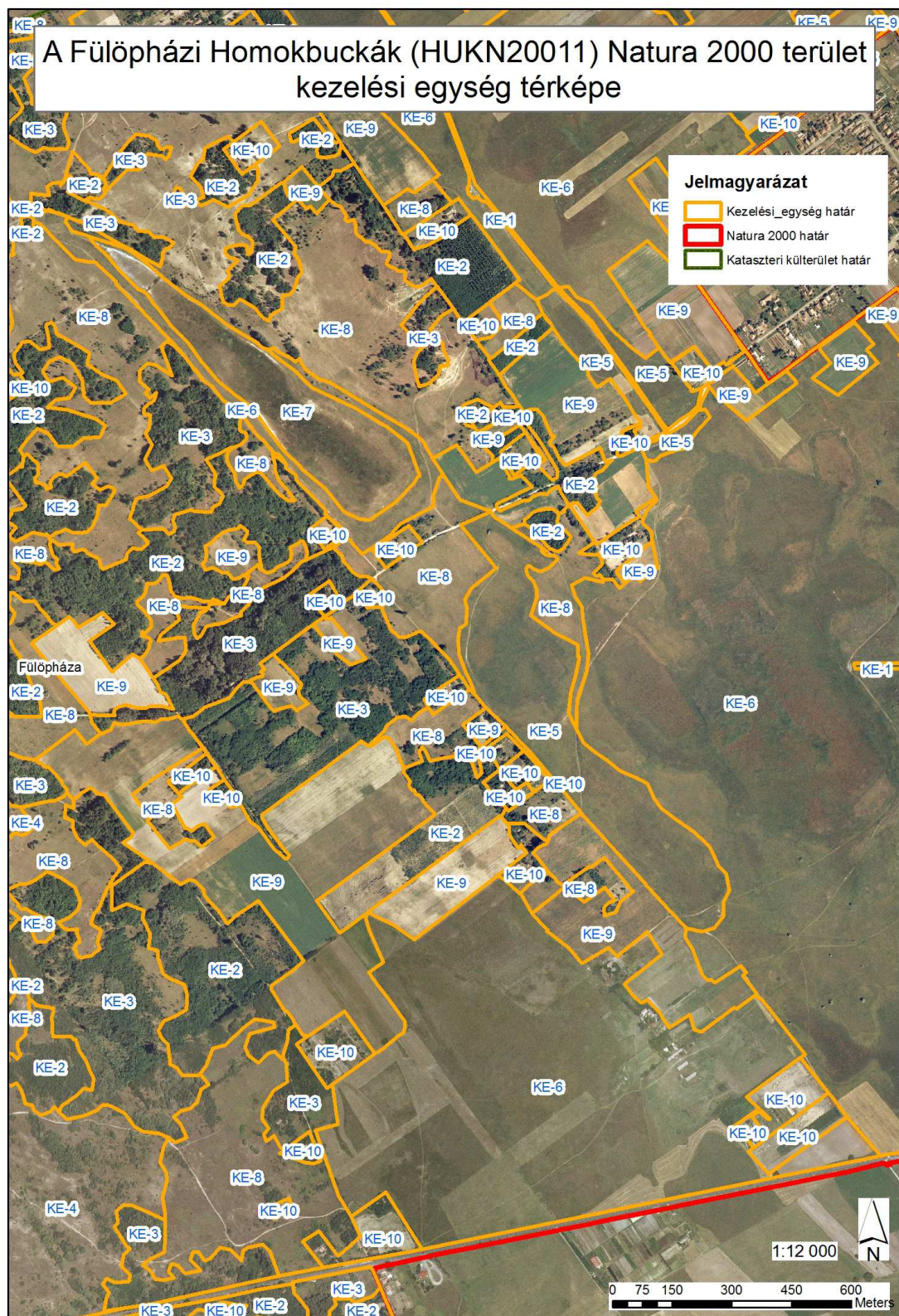
3/B-3/C-3/D-3/E-3/F-3/G-3/H. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület kezelési egységeinek a térképe

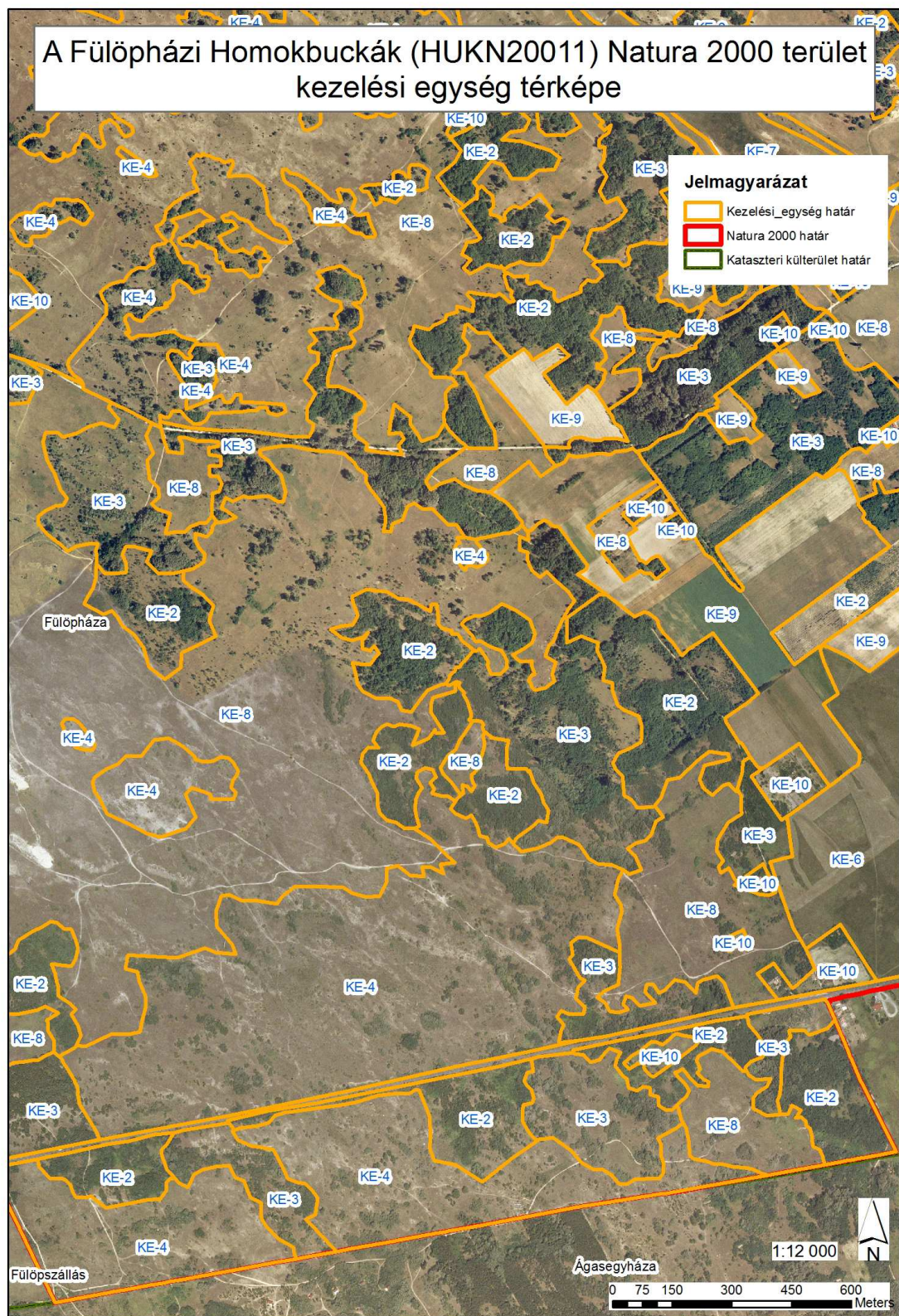
3/B-3/C-3/D-3/E-3/F-3/G-3/H. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület kezelési egységeinek a térképe

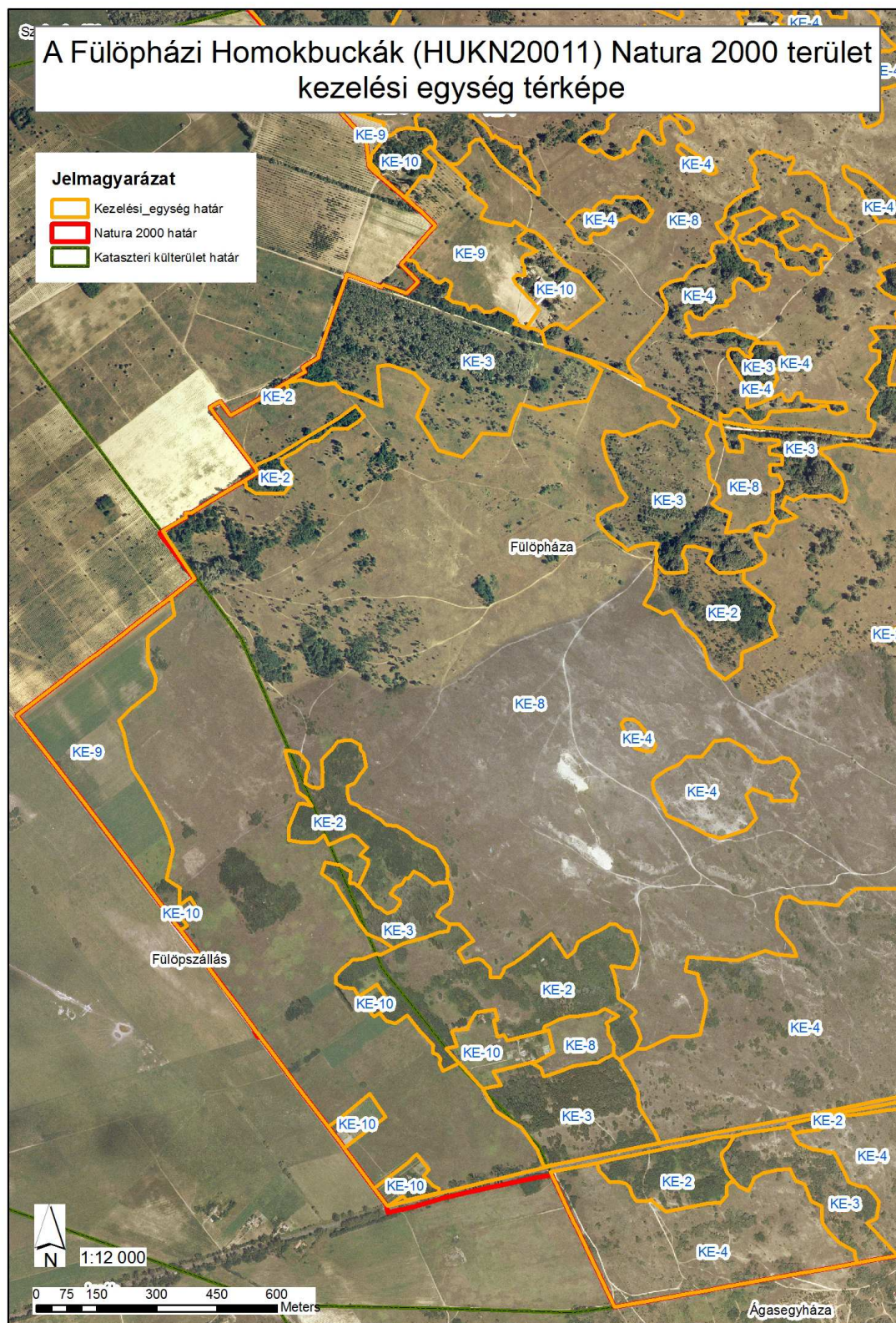
3/B-3/C-3/D-3/E-3/F-3/G-3/H. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület kezelési egységeinek a térképe

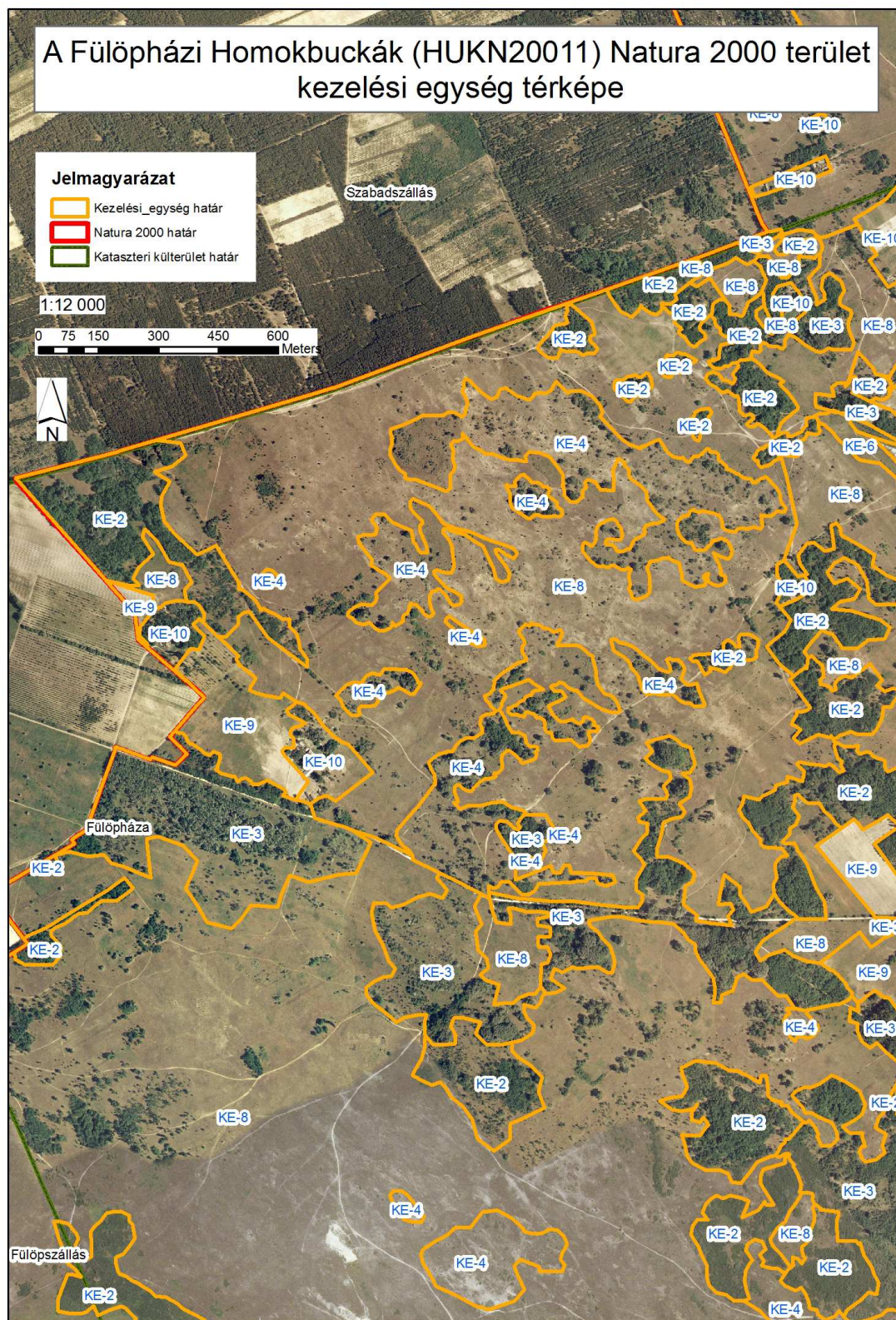
3/B-3/C-3/D-3/E-3/F-3/G-3/H. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület kezelési egységeinek a térképe

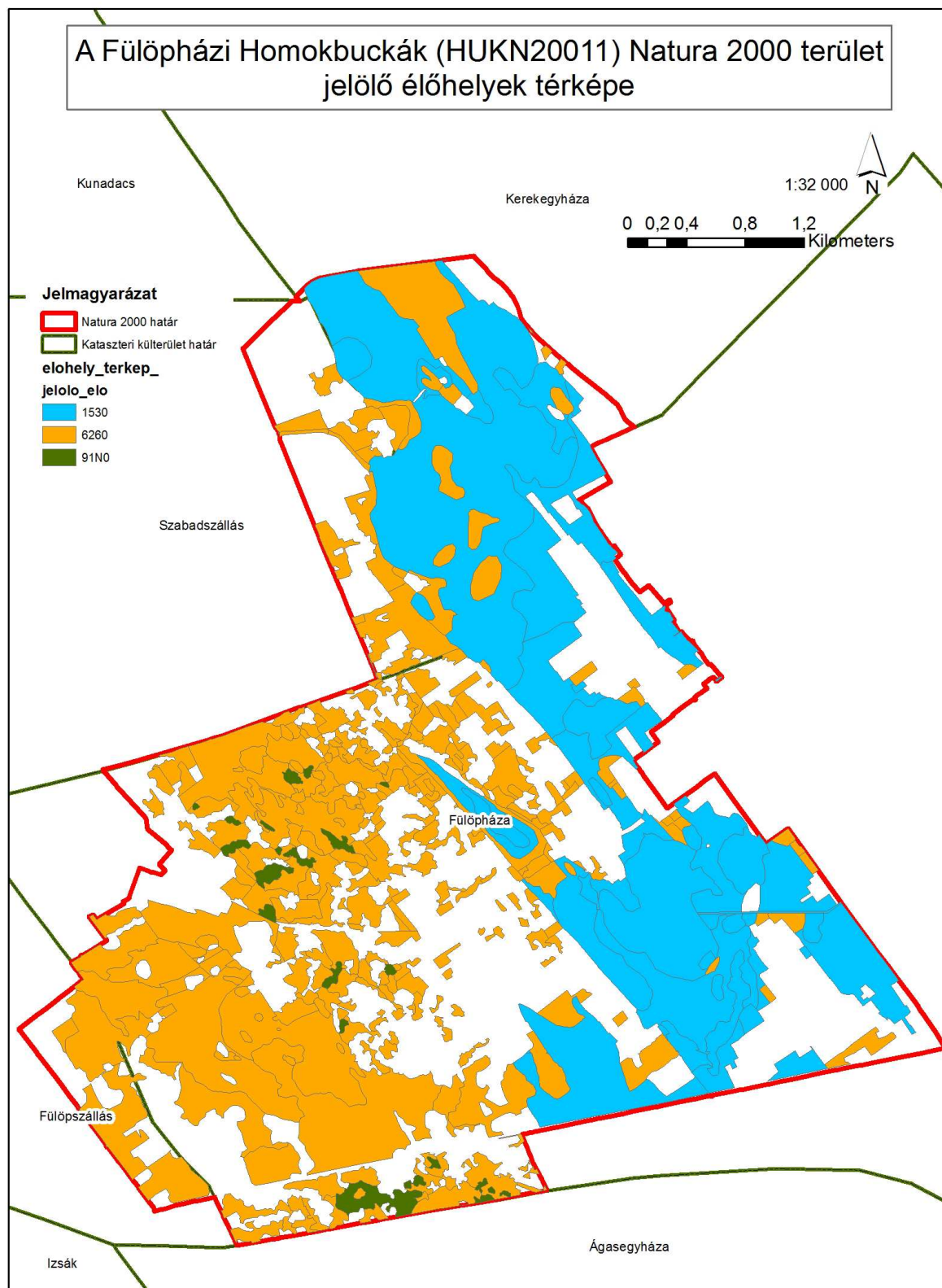
3/B-3/C-3/D-3/E-3/F-3/G-3/H. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület kezelési egységeinek a térképe

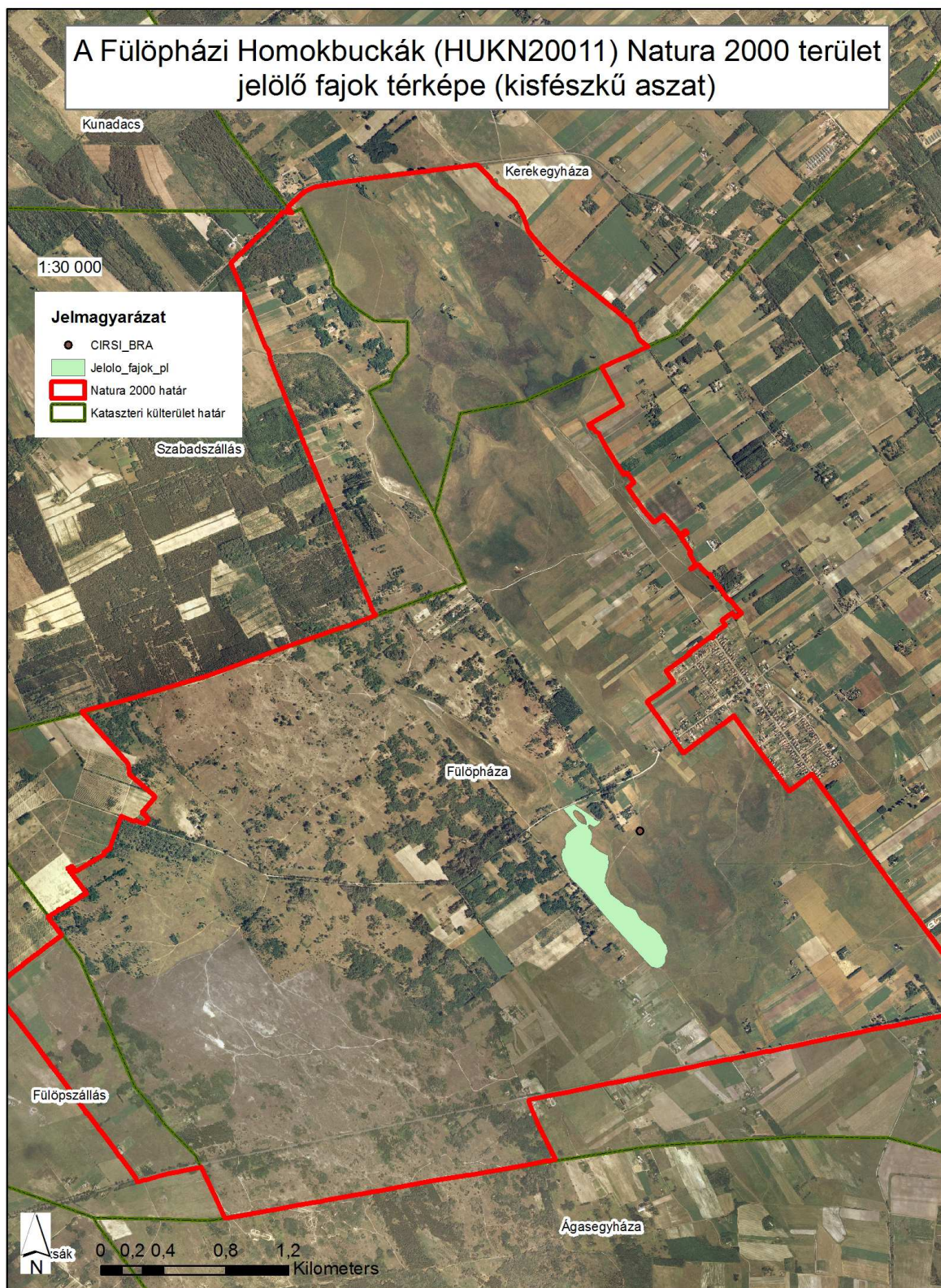
3/B-3/C-3/D-3/E-3/F-3/G-3/H. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület kezelési egységeinek a térképe

4. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület jelölő élőhelyeinek térképe

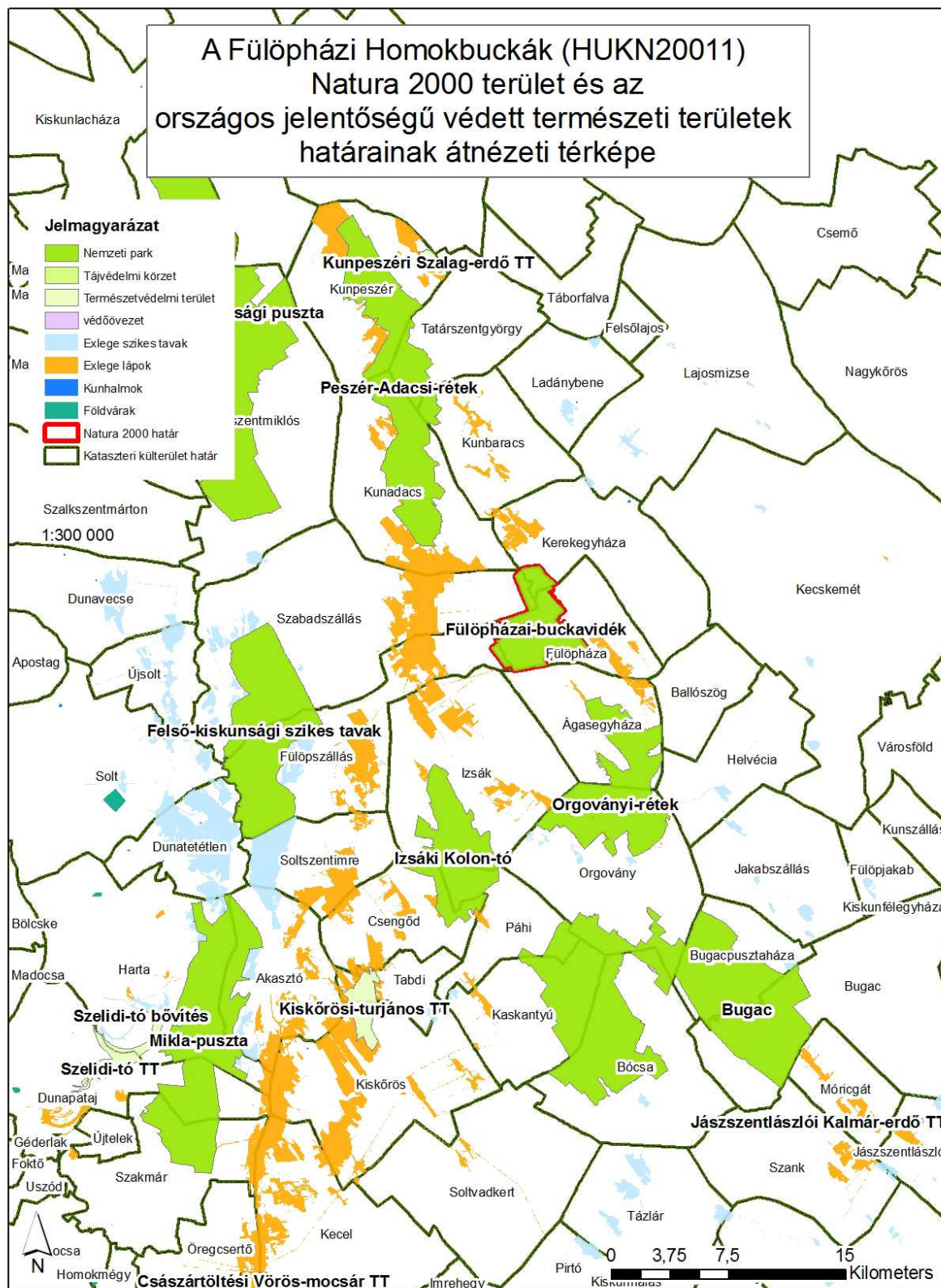
5. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület jelölő növényfajának elterjedési térképe / kiskécskű aszat (*Cirsium brachycephalum*)

6. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület közösségi jelentőségű állatfajainak elterjedési térképe / dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) / vöröshasú unka (*Bombina bombina*) / ürge (*Spermophilus citellus*)

7/A.-7/B. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület és az országos jelentőségű védett természeti területek határainak átnézeti térképe

7/A.-7/B. ábra: A Fülöpházi homokbuckák (HUKN20011) Natura 2000 terület és az országos jelentőségű védett természeti területek határainak átnézeti térképe

